

Kamer der Volksvertegenwoordigers		Chambre des Représentants	
Zittingsjaar 1935-1936		N° 46	
		VERGADERING van 13 December 1935	SEANCE du 13 décembre 1935
		Session de 1935-1936	

WETSVOORSTEL

houdende het Statuut der openbare ambtenaren.

INHOUD :

I. — Toelichting. — Algemeene beschouwingen.	
EERSTE HOOFDSTUK.	
Rechtsgrond van het Ambtenarenstatuut :	
§ I. — Huidige opvattingen	2
§ II. — De theorie van de Beroepsorganisatie	5
HOOFDSTUK II.	
Verwezenlijkingen in het buitenland	7
HOOFDSTUK III.	
Grondbeginselen van het in België in te voeren Statuut :	
§ I. Wat is de Administratie?	11
§ II. — Op wie zijn die voorschriften van toepassing?	12
§ III. — Draagwijdte van het Statuut	13
A) Algemeene beginselen :	
1° De loopbaan	13
2° De tucht	14
3° Het Vereenigingsrecht	16
B) Bijzondere rechtsmachten	17
C) De bijzondere paritaire Commissiën :	
1° Systematisering van wetteksten en reglementen	20
2° Arbeidsvoorwaarden in de besturen	20
3° Vaststelling van den omvang en van de aanwending der arbeidskrachten	21
4° Wedden en salarissen van het personeel over het algemeen	21
II. — Toepassing van de algemeene beginselen van het statuut op het personeel der ondergeschikte besturen	23
A) Rechtsmachten voor Geschillen	24
B) Aard van het Arbeidsverband	25
C) Bijzondere toestand van het Politiepersoneel	26
III. — Onderzoek der artikelen. — Algemeene bemerkingen	26
EERSTE HOOFDSTUK.	
Het openbaar ambt (art. 1 tot 4)	27
HOOFDSTUK II.	
Grondverplichtingen van den openbaren ambtenaar (art. 5 en 6)	29
HOOFDSTUK III.	
De loopbaan van de openbare ambtenaren (art. 8 tot 37)	29
HOOFDSTUK IV.	
Paritaire rechtsmachten (art. 38 tot 45)	36
HOOFDSTUK V.	
Bestendige paritaire commissie (art. 46 tot 52)	37
HOOFDSTUK VI.	
Beroepsorganisatie van de openbare ambtenaren (art. 53 tot 58)	38
Bijkomende bepaling (art. 56)	39
Overgangsbepaling (art. 57 en 58)	39
IV. — Tekst van het wetsvoorstel	40

PROPOSITION DE LOI

sur le statut des fonctionnaires publics.

SOMMAIRE :

I. — Développements. — Considérations générales.	
CHAPITRE PREMIER.	
Fondements juridiques du statut des fonctionnaires :	
§ I. — Thèses actuellement professées	2
§ II. — Théorie de l'organisation professionnelle	5
CHAPITRE II.	
Réalisations étrangères	7
CHAPITRE III.	
Principes organiques du statut à créer en Belgique :	
§ I. — Qu'est-ce que l'Administration?	11
§ II. — A qui ce code s'applique-t-il?	12
§ III. — Portée du Statut	13
A) Principes généraux :	
1° Carrière	13
2° Discipline	14
3° Le droit syndical	16
B) Juridictions spéciales	17
C) Comités paritaires spéciaux :	
1° Systématisation des textes de lois et règlements	20
2° Conditions de travail dans les administrations	20
3° Détermination du volume de la main-d'œuvre : ses mouvements	21
4° Traitements et rétributions du personnel en général	21
II. — Application des principes généraux du statut au personnel des administrations subordonnées	23
A) Juridictions contentieuses	24
B) Nature du lien de travail	25
C) Situation spéciale du personnel de la police	26
III. — Examen des articles. — Remarques générales	26
CHAPITRE PREMIER.	
De la fonction publique (art. 1 à 4)	27
CHAPITRE II.	
Des obligations fondamentales du fonctionnaire public (art. 5 et 6)	29
CHAPITRE III.	
La carrière des fonctionnaires publics (art. 8 à 37)	29
CHAPITRE IV.	
Des juridictions paritaires (art. 38 à 45)	36
CHAPITRE V.	
De la Commission paritaire permanente (art. 46 à 52)	37
CHAPITRE VI.	
De l'organisation professionnelle des fonctionnaires publics (art. 53 à 58)	38
Disposition additionnelle (art. 56)	39
Dispositions transitoires (art. 57 et 58)	39
IV. — Texte de la proposition de loi	40

TOELICHTING

MEYROUW, MIJNE HEEREN,

I. — ALGEMEEN BESCHOUWINGEN.

EERSTE HOOFDSTUK.

Rechtsgrond van het Ambtenarenstatuut.

De verschillende gedachtenstromingen welke tot op onze dagen dit specifiek gedeelte van het administratief recht hebben beheerscht, samen met de moderne richtingen die thans op den voorgrond treden, zullen we in dit hoofdstuk achtereenvolgens onderzoeken. Dan volgt de studie van de elementen die voortvloeien uit de thesissen der ware sociale rechtvaardigheid en uit de daarmee verbonden thesissen der beroepsorganisatie.

§ I. — Huidige opvattingen.

Heel ons administratief recht gaat nog gebukt onder de principes van een thans verlaten liberalisme. Deze opvatting herleidt de functies van den Staat tot enkele essentiële tusschenkomsten ter handhaving van de binnenlandse orde en tot de zelfverdediging. Van daar den zeer onvolledigen inhoud van het begrip ambtenaar, beperkt bij de vaststelling, dat de ambtenaren wezens zijn, met een publieke macht bekleed en onderhevig aan talrijke beperkingen op gebied van rechten en vrijheden die de overige burgers ten deele vallen.

Dit wanbegrip sluit natuurlijk uit dat dergelijke ambtenaren zich zouden vereenigen en het administratief raderwerk ontreddeeren, door eensgezind lotsverbetering of hogere bezoldiging na te streven. Op dit punt nam zelfs het liberalisme dat het vereenigingsrecht wel had toegekend, niet zonder haar alle economische draagkracht te verzegen, daarna het standpunt in van iedere coalitie te verbieden, die wilde ijveren voor de stoffelijke lotsverbetering der arbeiders. Gezien de omstandigheden, kunnen wij de opvattingen der liberalen van het begin der XIXe eeuw begrijpen. Dezen hielden echter geen rekening met de steeds zwaarder wordende taak van die macht welke geroepen was haar woord mede te spreken in aangelegenheden, waarvan de verscheidenheid steeds ingewikkelder werd, zoodat zij haar toevlucht moest nemen, niet alleen tot een rationeele werkverdeling, maar tevens tot een steeds talrijker personeel. Daaruit volgde, dat de louter uitvoerende functie in de administratie steeds belangrijker werd en de uitbreiding van het personeel belangrijke vraagstukken van juridischen en budgetairen aard naar voren bracht.

De bijzonderste problemen van juridischen aard hadden betrekking op den nieuwen inhoud van het begrip « ambtenaar », alsmede op den aard van de betrekkingen tusschen

DEVELOPPEMENTS

MADAME, MESSIEURS,

I. — CONSIDERATIONS GENERALES.

CHAPITRE PREMIER.

Fondements juridiques du statut des fonctionnaires.

Nous examinerons tout d'abord, le plus succinctement possible, les théories qui ont dominé la matière et analyserons les tendances modernes du droit administratif. Nous exposerons, ensuite, les éléments que fournit la thèse de vraie justice sociale, jumelée à la thèse de l'organisation professionnelle.

§ I. — Thèses actuellement professées.

Tout notre droit administratif est encore imprégné des principes d'un libéralisme aujourd'hui abandonné. Celui-ci estimait devoir réduire les fonctions de l'Etat à quelques tâches essentielles de police interne et extérieure. De là, sa conception très restreinte du fonctionnaire, limitée en fait à quelques rares individualités revêtues de la puissance publique — et qui impose à ces citoyens l'obligation d'accepter des restrictions très nombreuses des droits et libertés qui sont reconnues aux autres citoyens.

Aussi bien dans pareille conception ne voit-on pas pareils fonctionnaires se liguier et paralyser éventuellement le fonctionnement de la machine administrative en vue de revendiquer des situations et des traitements meilleurs. A cet endroit, d'ailleurs, la conception libérale, qui avait certes concédé le droit d'association non sans faire la restriction mentale que ce droit n'avait aucune portée économique, venait à point en interdisant d'une manière générale la coalition en vue d'amélioration de la situation matérielle des travailleurs. Mais si l'on peut comprendre, en vertu des circonstances, la thèse des libéraux du début du XIXe siècle, on s'aperçoit qu'elle ne tient nul compte de l'évolution des charges de la puissance publique appelée à intervenir dans des domaines de plus en plus compliqués et exigeant de sa part avec la division des tâches, l'appel à l'aide d'un nombre croissant d'agents. De ce chef, la fonction strictement exécutive prenait dans l'administration une importance numérique accrue et posait des problèmes juridiques et budgétaires graves.

Notamment un problème juridique quant à l'extension nouvelle à donner au mot « fonctionnaire ». Puis, quant à la nature du lien unissant ces pléiades de nouveaux agents

de nieuwe beambten en de administratie. Ook rees de vraag of zij het recht hadden zich te vereenigen, recht dat door de grondwet gewaarborgd was.

Naar liberale opvatting, stond de beambte in Openbaren Dienst afzonderlijk tegenover het staatsgezag. In de privaatinijverheid verzette men zich eveneens halsstarrig tegen iedere organisatie, onder voorwendsel dat zij niet alleen de vrije arbeidsovereenkomsten zou hebben in den weg gestaan, maar dat zij zelfs den dood zou hebben beteekend van de individueele vrijheid. Des te meer weigerde men, in de openbare besturen, het vereenigingsrecht toe te kennen, door middel van een gewrongen redeneering, vermits het duidelijk was, dat de individueele vrijheid zelf niet in 't minst aan de Staatsmacht mocht getoetst worden. In de tweede helft van de XIXe eeuw, begon het liberalisme meer en meer te evolueeren onder de voortdurende stuwung van sociale stroomingen. Daaruit vloeiden mildere stemmingen voort voor het personeel in openbaren dienst, op basis van de overeenkomst. Aldus brachten groote juristen, met Vauthier aan het hoofd, de thesis voor, dat er tusschen Staat en ambtenaar een zekeren vorm bestond van contract, dat verplichtingen oplegt, zoowel aan den Staat als aan den ambtenaar. Hoewel er nog geen sprake is van een corporatief recht, moet erkend worden dat reeds een groote toegeving werd gedaan, zij het dan nog onder den drang der omstandigheden : namelijk het recht van vereeniging.

Dank zij dit contract *sui generis*, gegrond op het minimum van rechten, konden de beambten vóór de rechtbanken een minimum van loon opvorderen.

Doch er was nog geen sprake van de beroepsorganisatie met de openbare macht te doen samenwerken, om het beroepsleven en de werkvoorwaarden van het personeel in alle rechtvaardigheid te verbeteren. Gezien de scheiding der machten, is het echter zeer moeilijk voor den rechter een oordeel te vellen over daden van de uitvoerende macht. Er moet hier een klaar onderscheid worden gemaakt : het is onlogisch dat men de daden van hem die de uitvoeringsagent is van de bevelen welke hem van hooger hand worden opgelegd, steeds onveranderlijk zou aanzien als zijnde mathematisch in overeenstemming met het bevel zelve. Een beambte kan immers de rechten die de uitvoering van zijn ambt meebrengt verkeerd interpreteren; het is daarom, dat de beroepsjuridicties tegen dergelijke afwijkingen moeten bestaan. Niettegenstaande deze evoluties, die bovendien een zeer betrekkelijk karakter dragen, blijft het waar dat vele punten in het administratief leven, in het teeken blijven van het staatsabsolutisme, dat het liberaal regime den Staat in zijn politieke uitingen heeft nagelaten.

Twijfelt men aan de beperktheid der waarborgen voor de ambtenaren, is het voldoende een poging aan te wenden om te trachten door te dringen in de geheimen die de aanschrijving omsluiert, en een oogopslag te werpen in de kabinetten waar de benoemingen en de bevorderingen worden uitgewerkt.

In den schoot van de openbare besturen, en zulks buiten alle wet en buiten iedere sociale opvatting om, heeft die-

à l'administration. Encore le point de savoir s'ils ont le droit de se liguier et de réclamer le bénéfice des articles de la constitution reconnaissant le droit de s'associer.

La théorie libérale plaçait l'agent des services publics comme individu isolé en face de l'autorité. Dans l'industrie privée, on s'insurgeait contre toute organisation sous prétexte qu'elle aurait tué la liberté des conventions de travail et surtout la liberté individuelle. Ici, par un singulier saut logique, on se refusait également à reconnaître le droit d'association parce qu'il ne pouvait même pas être question d'opposer la liberté de l'individu à la toute-puissance de l'Etat. Toutefois, sous l'impulsion des thèses sociales de la seconde moitié du XIXe siècle, le libéralisme se mit à évoluer et l'on vit apparaître des thèses favorables aux agents des services publics, mais basées sur le système contractuel (individualiste). C'est ainsi que de grands juristes, à la tête desquels nous trouvons en Belgique M. Vauthier, imaginèrent qu'entre l'Etat et l'agent il y avait une certaine forme de contrat entraînant des obligations pour l'Etat et pour l'agent, mais le tout placé sous le signe de l'individu. Nulle question de parler de droit corporatif. Mais une grande concession était faite surtout par la force des choses : la concession du droit d'association.

Se basant sur le minimum de droits accordés à l'agent en vertu du contrat « *sui generis* », l'on concédait une action devant les tribunaux ordinaires pour revendiquer le minimum de traitement.

Mais il n'était pas question de laisser l'organisation professionnelle collaborer avec l'autorité en vue de parfaire les conditions de justice de la vie professionnelle des agents. La plus grande difficulté consiste en ce que, vu la séparation des pouvoirs, il est très difficile de faire pénétrer le juge dans les actes de l'exécutif. Toutefois, il doit être fait une distinction très nette : l'acte de celui qui agit comme organe de l'autorité ne doit pas se confondre avec la volonté réelle de l'autorité et un recours doit exister contre une interprétation abusive faite par un agent de l'autorité des droits que sa fonction lui confère. Telle est la raison d'être des juridictions d'appel. Malgré cette évolution toute relative de la doctrine, il demeure que de nombreux points de la vie administrative conservent le signe de l'absolutisme donné à l'Etat dans la fonction politique par les théories libérales.

Le mystère dont s'entoure le signalement et celui qui règne dans les cabinets où s'élaborent promotions et nominations prouvent que les garanties des fonctionnaires sont limitées.

L'évolution a créé encore au sein des administrations, en dehors de tout droit écrit et de toute conception sociale

zelfde evolutie bovendien een reeks tuchtmaatregelen in het leven geroepen, met het doel zooveel mogelijk gebeurlijke misslagen te verhelpen vanwege de hoofden, wanneer zij over de fouten van minderen een oordeel moeten vellen. Doch deze tuchtmaatregelen en ook het recht tot verdediging waren steeds afhankelijk van de neigingen en van de opvattingen der Ministers.

Deze toestand legt uit waarom steeds meer en meer het begrip van administratieve verantwoordelijkheid verdwenen is, en hoe zelfs, in de laagste rangen, de publieke geest in zekere mate is gedaald.

Het is immers duidelijk, dat naarmate men zich van iedereen juridischen of grondwettelijken waarborg verstoken ziet, men minder zal geneigd zijn verantwoordelijkheden op zich te nemen, die in de privaatsfeer, als zij uit den aard van het werk voortvloeien, vergolden worden door veel hogere bezoldigingen. Daarom juist, hebben wij in landen met dictatoriale neigingen, een grondige bestuurlijke hervorming gehad, gesteund op het weder op den voorgrond brengen van het verantwoordelijkheidsgevoel. Daarom heeft men niet alleen waarborgen gegeven tegen de willekeurigheid, doch ook de wedden aanzienlijk verhoogd. Wij geven grif toe, dat de diktatuurstaten de publieke ambten slechts toevertrouwen aan de beste politieke steunpilaren, doch wij stellen tevens vast, dat ook onze democratische landen hetzelfde doen, zonder het minimum van de waarborgen te schenken, die de beroepsorganisaties van de beambten in openbare dienst bekomen hebben in de landen met een dictatoriaal gezag. Wij zullen de politieke formule dezer landen niet beoordeelen, maar wel hun technisch voorbeeld onthouden.

Naast al deze opvattingen, hebben wij deze die steunt op het begrip van het statuut. Van onze eigen denkwijze spreken wij later, maar voorafgaandelijk moeten wij laten inzien, dat er twee vormen van statuut mogelijk zijn: de eerste, welke de onderlinge betrekkingen van het personeel met de openbare macht regelt en wil uitbouwen in den vorm van een corporatieve instelling; de andere opvatting, welke van den Staat een Rechtsinstelling bij uitnemendheid maakt, boven alle andere instellingen verheven, wil aan de burgers, volgens hun onderscheidene klassen, een wetgeving schenken, die als de spiegel is van den oppersten wil van den Staat. Dit is o.a. de toestand in Italië, Duitschland, Bulgarië, Griekenland, Brazilië, Portugal. Ook Frankrijk wilde het personeel een statuut schenken, maar van af de eerste geruchten daaromtrent, heeft de C. G. T. moord en brand geschreeuwd, en M. Flandin moest veel weglaten uit de ontwerpen van den heer Doumergue en er zich bij bepalen, de voorbereiding van een statuut aan te kondigen na overleg met het ambtenaarsorganisme. Nederland schonk zijn ambtenaars een statuut, dat echter verzacht wordt door de Raadgevende Commissies, waar de syndicaten zich kunnen doen gelden. Doch overal is de syndicale rol tamelijk eng.

Is zonder twijfel op dit oogenblik grootendeels de willekeur die hoogtij viert in de openbare besturen. Meestal heeft deze willekeur een politieken ondergrond, wat de benoemingen of de bevorderingen betreft. Hij is eenvoudig weg het resultaat van onbedwingbare sympathie of afkeer, voornamelijk wat de aanwijzing of de tuchtmaatregelen

d'ensemble, des juridictions disciplinaires, ayant pour but de parer quelque peu aux erreurs toujours possibles des chefs lors de leur appréciation des fautes. Suivant les tendances des ministres, la procédure et le droit de la défense ont été plus ou moins largement conçus.

Cet état de choses explique la dissolution progressive des responsabilités administratives et par suite, dans les échelons inférieurs, l'apparition d'une certaine baisse de l'esprit public.

Il est certain que dans la mesure où l'on se trouve démuné de toute garantie constitutionnelle et juridique on ne tient pas à assumer des risques qui, dans l'industrie privée, s'ils sont la loi du travail, se trouvent largement compensés par un niveau des rémunérations très supérieur. Aussi bien, dans les pays influencés par les conceptions dictatoriales a-t-on assisté à une profonde réorganisation administrative basée sur la restauration des responsabilités. Mais il a été concédé des garanties contre l'arbitraire et un relèvement des rémunérations. Certes les pays de dictature ne confèrent les places administratives qu'à leurs meilleurs soutiens politiques; nos démocraties ne font d'ailleurs pas autrement, mais sans donner les garanties minima que l'organisation professionnelle des agents de service public ont obtenues dans les pays dictatoriaux. Nous ne voulons pas retenir la formule politique de ces pays, mais leur exemple technique.

A côté de ces diverses conceptions, se place celle qui repose sur la notion de statut. Nous exposerons notre conception plus loin, mais il faut distinguer dès l'abord deux thèses diverses: l'une créant une institution corporative formant un tout organique avec l'autorité et ses agents; l'autre qui voit dans l'Etat une réalité juridique et métaphysique dépassant toute autre réalité et dotant les citoyens, chacun selon sa catégorie, d'une loi imposée directement comme étant le reflet de la volonté de l'Etat-êtré suprême. Tel sont les cas de l'Italie, de l'Allemagne, de la Bulgarie, de la Grèce, du Brésil, du Portugal. La France songeait à doter son personnel d'un statut imposé par l'Etat, mais dès qu'il en fut question, la C. G. T. jeta les hauts cris et M. Flandin dut en rabattre sur les projets de M. Doumergue et se contenter d'annoncer la préparation d'un statut après consultations de l'organisation des fonctionnaires. La Hollande a doté son personnel à tous les degrés d'un statut mais tempéré par une série de commissions consultatives, où les syndicats sont entendus. Mais partout le rôle syndical est assez étrié.

Les caractères dominants du régime dans les administrations l'arbitraire: le plus souvent il est d'origine politique dans les nominations, dans l'avancement; il est simplement le résultat d'antipathies ou de sympathies incompressibles lorsqu'il s'agit du signalement ou de peines disciplinaires. Les décisions publiques sont incontestablement à l'heure actuelle

aangaat. Hij is de resultante van het gemis aan een wettelijke en juridische constructie, die de rechten en plichten van beide partijen moet regelen.

§ II — De theorie van de Beroepsorganisatie.

De bestanddeelen van het vraagstuk moeten goed naar voren gebracht worden. Eenerzijds, de openbare macht, waarvan de uitingen moeten kunnen verzekerd worden op een bestendige wijze en waarvan de financiële middelen beperkt zijn tot het betaalvermogen van de belastingbetalers en van de ondergeschikte collectiviteiten. Nochtans hebben alle vragen die kunnen oprijzen tijdens de loopbaan der ambtenaars, niet steeds betrekking op hun stoffelijken toestand. De tucht, de waardeering van de diensten, de wijzigingen van administratieve methoden, de wijzigingen in de verdeelingen van de diensten, zijn zoovele punten die dienen aangeraakt, zoovele moreele verplichtingen voor de administratie. Aldus rijzen menige vraagstukken op van rechtvaardigheid en het is logisch dat de openbare macht waarvan de wetten uitgaan, zich zelve niet boven het recht zou plaatsen. Verre van daar, het is de taak van de opperste autoriteit der openbare diensten, een factor te zijn van recht en vooruitgang, want de juridische vooruitgang vindt zijn bron in een steeds vooruitstrevende interpretatie van de rechtvaardige billijkheid omgezet in het geschreven recht, die op het natuurlijk recht gesteund is. Geen enkel positief recht of gewoonterecht kan door de openbare macht met recht en reden worden aangelaaid om te tornen aan de grondwaarde dezer principes.

Wanneer we thans op het bestuur de traditioneele thesis toepassen van de beroepsorganisatie of de onlangs hernieuwde instellingstheorie, zijn we bij machte een harmonieus geheel te vormen langs den weg van het statuut.

Aan den grondslag van dit systeem, liggen de volgende principes : het begrip openbare macht mag niet verward worden met de speciale opvatting die op een gegeven oogenblik van het administratief leven wordt gehuldigd door hen die er de organen van zijn, ten opzichte van de rechten en plichten die zij meebrengt. De overheid heeft niet alleen voor taak controle uit te oefenen op het volbrengen der plichten van den kant der burgers, zij zelf is ook onderworpen aan rechten en plichten. Want de openbare macht is er voor de burgers en het tegenovergestelde is leugen.

Bij de openbare besturen, stelt het gezag den volmaaksten organisatiegraad voor, dien de menschen hebben nuttig geoordeeld om den grootst mogelijken welstand te genieten. Ieder heeft voor plicht er voor te zorgen, dat de uitoefening van het gezag het grootst mogelijk nut oplevere aan de werkelijke gemeenschap van de enkelingen, dus niet aan een louter theoretische en abstracte gemeenschap, zooals in het fascisme, waar zij overeenkomt met het begrip natie, noch aan het communisme, waar zij gelijkmatig is aan een proletarische collectiviteit. Het gezag is derhalve een menschelijke instelling, die de menschen zelf ten doel heeft, en die om zijn eigen voortbestaan te verzekeren, aan de menschen die beperkingen van recht moet kunnen opleggen, welke aan de gemeenschap meer nut opleveren dan het volledig laten genieten van zijn recht voor een enkeling,

Il est le résultat de l'absence de toute construction légale et juridictionnelle réglant les droits et les obligations réciproques des parties.

§ II. — Théorie de l'organisation professionnelle.

Il importe de ne pas perdre de vue les éléments constitutifs du problème : d'une part, assurer l'action de la puissance publique d'une manière permanente, en se souvenant que les services de cette autorité sont limités par la capacité contributive de la nation et des collectivités subordonnées. Les questions qui se posent au cours de la carrière des fonctionnaires n'ont pas seulement de rapports qu'avec la situation matérielle de ceux-ci. La discipline, l'appréciation des services, la modification des méthodes administratives, les changements dans la répartition des services sont matières à engagements moraux de la part des administrations, où se posent des problèmes d'équité, exigeant par voie de conséquence que l'autorité, auteur de la loi, s'y subordonne elle-même. Il appartient à l'autorité suprême des pouvoirs publics d'être un facteur de progrès du droit. Le progrès du droit est le fruit d'une transformation progressive de l'équité en règles obligatoires de droit écrit, s'appuyant en définitive sur les normes essentielles du droit naturel. Nul droit positif, nulle coutume ne saurait valablement être opposés par l'autorité contre la valeur des principes premiers du droit.

Appliquant alors à l'administration la thèse traditionnelle de l'organisation professionnelle et celle, récemment renouvelée, de l'institution, on aboutit à créer par le statut un ensemble harmonieux.

Les principes que nous retrouvons à la base du système sont les suivants : l'autorité publique ne saurait être confondue avec la conception particulière que ceux qui en sont les organes peuvent, à moment déterminé, se faire de ses droits et de ses devoirs. L'autorité n'est pas seulement la grande contrôleuse de l'exécution des obligations des citoyens, elle est elle-même sujet de droits et d'obligations, à raison de ce qu'elle existe pour les citoyens et que le contraire est faux.

L'autorité représente, lorsqu'il s'agit des pouvoirs publics, le degré suprême d'organisation que les hommes mettent sur pied pour progresser. Tous doivent collaborer à rendre son fonctionnement le plus profitable à la collectivité des individus. Et non à une notion quelconque de la collectivité purement théorique et abstraite comme dans le fascisme où elle est l'équivalent de nation, ni comme dans le communisme où elle est équivalente à collectivité prolétarienne. L'autorité est une institution humaine qui a les hommes pour but et doit donc pouvoir imposer aux hommes des limitations de l'usage de leurs droits pour assurer sa propre existence, existence dont l'avantage pour tous dépasse l'avantage individuel d'aller au bout de son droit, ce qui correspond à l'abus du droit. Mais cette institution trouve une limite à son action dans la préexistence

hetgeen met een rechtsmisbruik gelijkstaat. Doch deze instelling wordt begrensd in hare werking, door het voorbestaan van beroeps- en familievereeningen, welke zelf voor uiterste grens hebben de waardeering van het menschelijke in den Mensch. Dit laatste is ook het eindstadium, waardoor de administratie zich zal moeten laten inspireeren, om het recht te bepalen van haar eigen personeel.

Om zijn inwendig bestaan te versterken, dient het bestuur de draagkracht van zijn verbintenissen te beschouwen als een reeks verplichtingen, die wij contractueel kunnen noemen, zoo men ze beschouwt op het plan van het individu verbonden aan een openbaren dienst, van instellenden aard, wanneer wij ze aanzien op het plan van het bestuur aan hetwelk gansch het personeel is verbonden, waaraan de eerste overweging is ondergeschikt. Daaruit volgt dan dat de aard van ieder beroep en zelfs van de bestanddeelen van het recht in deze hypothese tweevoudig is: individualistisch in hem die zich benadeeld acht, en sociaal bij de groep van persoonlijkheden die belang hebben bij een rechtvaardige oplossing van een rechtsproblema, dat zich voordoet naar aanleiding van een speciaal geval.

Verre van de natuurlijke rechten van haar ondergeschikten te verminderen, moet dus de openbare macht ze doen ineenvloeien tot een harmonisch sociaal geheel. Aldus is het vereenigingsrecht, dat minder gesteund is op de vereischen van samengevoegde individuele rechten dan op de werkelijkheid van de beroepsorganisatie, die een bestanddeel is van iedere geordende maatschappij. Dit recht zal dus worden erkend en opgenomen in de werking van het bestuur.

Het is klaar dat dergelijke thesis met de eerbied voor de menschelijke waardigheid eischt dat de uithouw van een fundamentele wet, het werk weze van een samenwerking. Zij zal op merkwaardige wijze het gezag versterken, want zij zal de gelegenheid zijn om uit de willekeur te treden, waardoor het individualistisch regime werd gekenmerkt.

Na een wettelijk recht te hebben tot stand gebracht, moet de institutie ook nog een juridisch kader bezitten, waaruit het recht zou te voorschijn komen in speciale gevallen, alsmede een ander kader dat de juridische schepping zou voortzetten, die aanvang genomen heeft met de eerste wet, gesteund op de bestendige samenwerking van alle bedrijfselementen. Dit zijn dan juridische kaderwerken die, zooals blijkt op het eerste zicht, zich niet moeten in de plaats van het gezag stellen, doch die er de werking moeten van volmaken door sancties, door de waarborg van de publiciteit voor de documenten, door het inrichten van debatten op tegenspraak, eender welk voorstel er gedaan werd, door het raadplegen van personen die, op alle gebied, de verordeningen van de openbare macht moeten uitvoeren. Daaruit volgt dat het niet meer de enkeling is, als hoofd, die besluiten neemt ten prooi van alle mogelijke zwakheden, van alle mogelijke invloeden, van alle mogelijke misslagen waaraan de mensch onderhevig is of waartoe hij in staat is, doch de instelling zelve, de beroepsvereniging, het sociaal organisme, boven alle tweedehandsche compromissen, welke fataal elke afzonderlijke handeling van een alleen staanden enkeling aantasten.

des sociétés professionnelles et familiales, lesquelles elles-mêmes ont pour limite le respect de l'Homme. Or, c'est par ces raisons que l'administration trouve à son tour une limite à son droit en ce qui concerne ses agents.

Pour assurer la santé interne de ses organes, elle doit considérer que ses engagements revêtent l'aspect d'obligations, qui sont contractuelles en quelque sorte si nous les considérons sur le plan de l'individu attaché à un service public, et institutionnelles si nous les considérons sur le plan de l'administration à laquelle se rattache l'ensemble du personnel, cette considération couvrant la première. Dès lors, la nature des recours et même des organes créateurs de droit se trouve être double: individualisé dans le chef de l'agent lésé, et social dans le chef du groupe d'individus collectivement pris ayant intérêt à trouver une solution juste du problème de droit qui s'est posé peut-être à l'occasion d'un seul.

Enfin, il n'appartient pas à l'autorité de diminuer les droits naturels de ceux qui dépendent d'elles, mais de les réglementer pour qu'il en résulte une harmonie sociale. Tel est le droit d'association, fondé moins sur une exigence de droits individuels additionnés que sur la réalité juridique et existentielle de la société professionnelle, élément constitutif de toute société bien faite. Ce droit sera donc reconnu et inséré dans le fonctionnement de l'administration.

Il apparaît aussitôt que le respect de l'Homme dans semblable thèse exige que l'élaboration d'une loi fondamentale soit le fruit d'une collaboration; l'autorité en retirera un regain de valeur, car elle trouvera le moyen de limiter l'usage arbitraire de sa puissance, alors que le régime individualiste portait le stigmate de l'arbitraire.

Ayant créé un droit légal, l'institution doit se doter d'un rouage juridictionnel qui dise le droit à appliquer aux cas d'espèce, le tout couronné d'une juridiction d'appel des décisions de ces juridictions établies à pied d'œuvre, sur la base de la collaboration des éléments constitutifs de la profession. Rouages juridictionnels dont on aperçoit tout de suite qu'ils ne doivent pas se substituer à l'autorité, mais en parfaire l'action en individualisant exactement son activité répressive, par la garantie de l'institution de débats contradictoires préalable à toute décision disciplinaire et à toutes autres mesures, par la consultation de ceux-là même qui sont chargés d'exécuter en tous domaines les ordres des administrations, par la possibilité pour les agents de prendre librement connaissance des documents administratifs qui les concernent, par la garantie du libre choix du défenseur. De la sorte, ce n'est plus l'individu chef qui prend des décisions, jouet de toutes les faiblesses, de toutes les influences, de toutes les erreurs dont un homme est susceptible ou capable, mais c'est l'institution elle-même, c'est le corps professionnel, organisme social, qui agit, au delà des compromissions secondaires qui entachent fatalement toute action séparée des hommes.

HOOFDSTUK II.

Verwezenlijkingen in het buitenland.

Alvorens we in breede trekken ons eigen statuut aanvatten, zal het niet van belang ontbloeit zijn in het kort even de voornaamste verwezenlijkingen te overzichten, welk op dit gebied in den vreemde tot stand kwamen.

In *Frankrijk*, was het Doumergue, die het vraagstuk van het ambtenarenstatuut op het programma van zijn ministerie nam. Alhoewel inziende dat de beambten van een openbaren dienst over een vaste betrekking beschikken, wat voornamelijk in crisistijd een factor van belang is, moest worden bekend dat de rechten van dit personeel op onvolgende wijze waren gewaarborgd en dat het niet beschermd was tegen willekeur; dat de beambten de zekerheid niet hadden dat de verdienste alleen in aanmerking zou komen voor de verbetering van hun toestand. Aan al deze gegronde opmerkingen, voegde de minister-president echter toe, dat het personeel in openbaren dienst, zelfs buiten de uren van dienstprestatie geen actie mocht voeren tegen den Staat, of deel uitmaken van vereenigingen, die den Staat trachten te ontbinden. De socialistische en communistische ambtenarensyndicaten protesteerden en beweerden de vrijheid te bezitten van hun meening uit te drukken. Het zou natuurlijk kunnen betwist worden of de agenten in openbaren dienst menschen zijn, wier sociale taak zonder meer bestaat in het uitoefenen van hun ambt, en of zij wel degelijk moeten verzaken aan de vreedzame hervormingen der maatschappij, naar hun eigen persoonlijke denkwijze. Er is bovendien een zeer groot verschil tusschen het begrip « gezag » en tusschen de menschen of partijen, die op een gegeven oogenblik dit gezag bekleeden. Het blijft echter waar, dat steeds de werkingen der openbare administratie dienen verzekerd te worden, ook op plaatsen of in landen, waar de gezagvoerders het vertrouwen van het volk niet meer bezitten en het wenschelijk ware dat zij de plaats zouden ruimen. Daarom lag een vermindering van politieke rechten voor de syndicaten ten grondslag aan het Fransch ontwerp van statuut. Wij meenen dat het statuut onmogelijk rechtstreeks door het gezag kan worden opgelegd, zonder een voorafgaandelijke voorstudie, in samenwerking met de syndicaten, en zonder hun medewerking te voorzien voor de toepassing van het statuut. Naar onze opvatting, zou de Staat zich ook niet mogen mengen in de persoonlijke opinies van de beambten, doch de wijze waarop het personeel dergelijke gedachten van privaten aard uitdrukt, of er de verspreiding of politieke verwezenlijken van nastreeft, mag naar onze meening binnen zekere grenzen worden gesteld.

In *Brazilië*, kwam een syndicaat van ambtenaars tot stand, waarvan de statuten werden goedgekeurd. Dit syndicaat heeft hoofdzakelijk ten doel met het Federaal Gouvernement een definitief statuut voor te bereiden, voor de beambten in openbaren dienst.

In *Bulgarije*, kwam, voor de ambtenaren, dank zij de Koninklijke dictatuur, een tamelijk volledig statuut tot stand, doch elke syndicale vrijheid werd uit-

CHAPITRE II.

Réalisations étrangères.

Avant d'aborder les grandes lignes de notre projet de statut, il ne manquera pas d'intérêt de voir rapidement les principales réalisations étrangères, ayant conduit plus ou moins ces pays dans la voie que nous voudrions suivre nous-mêmes.

En *France*, M. Doumergue porta la question du statut des fonctionnaires au programme de son gouvernement, reconnaissant que si les agents de service public avaient l'incontestable avantage de la stabilité d'emploi, particulièrement appréciable en temps de crise économique, il fallait reconnaître que les agents avaient des droits imparfaitement assurés et qu'ils étaient dépourvus de garanties contre l'arbitraire; qu'ils n'avaient aucune certitude que le seul mérite compterait pour déterminer l'amélioration de leur sort. Mais en même temps qu'il formulait ces justes remarques, le Président du Conseil français ajoutait que les agents de service public ne pouvaient combattre l'Etat qu'ils ont juré de servir par une action politique en dehors des heures de service et par leur affiliation à des sociétés ayant pour but de détruire l'Etat. Les syndicats socialistes et communistes de fonctionnaires ont protesté contre cette thèse, proclamant qu'ils étaient libres, comme tout citoyen, d'exprimer leurs opinions. On peut évidemment se demander si les agents de service public sont les agents d'une conception politique dont les adeptes détiennent aujourd'hui le pouvoir, et s'ils doivent renoncer à la poursuite pacifique de la transformation de la société selon leurs idées particulières. Il y a une distinction très nette à faire entre l'autorité et les idées politiques de ceux qui la détiennent à un moment précis: si les autorités cessent de mériter la confiance publique, il est désirable qu'elles passent la main, mais cela n'empêche que les services publics doivent continuer d'être assurés. Le projet français portait une limitation du droit politique des syndicats. Nous croyons que si le statut ne peut être chose imposée unilatéralement par l'Etat, sans élaboration préalable avec les syndicats et sans prévoir la collaboration de ceux-ci dans l'application de ce statut, il faudrait reconnaître que ce statut peut à bon droit sinon s'immiscer dans le for interne des agents, à tout le moins poser des limites à leur activité politique, dire la façon dont ils peuvent exprimer leurs opinions, une certaine discrétion s'imposant, de soi, aux fonctionnaires.

Au *Brésil*, s'est constitué un syndicat de fonctionnaires dont les statuts ont été approuvés: il se donne pour mission plus particulière d'aboutir à préparer avec le gouvernement fédéral un statut définitif des services publics.

En *Bulgarie*, l'avènement du gouvernement de dictature royale a doté les fonctionnaires d'un statut assez complet, conçu évidemment en exclusion de toute liberté syndicale.

gesloten. De ambtenaren mogen deel uitmaken van beroepsorganisaties, welke per ministerieel departement zijn ingedeeld. De vroegere organisaties mogen echter nog steeds de ambtenaren als leden behouden, wanneer zij zich beperken tot het behartigen van beroepsbelangen, zonder op politiek terrein te treden. Nochtans moeten al deze organisaties zich tot een enkel syndicaat versmelten. Het aansluiten is niet verplichtend, doch de bijdrage wordt automatisch op de wedde afgehouden. De beheerraad dezer syndicaten wordt voor de 2/3 door de belanghebbenden en voor 1/3 door den betrokken minister aangesteld. Vakbladen zijn toegelaten, voor zover zij zich niet wagen aan het voeren van politiek tegen den Staat, in welke geval zij door de Regeering zouden kunnen worden ontbonden.

In *Ierland* is de kwestie van het scheidsgerecht in administratieve rechtsconflicten onlangs nog te berde gekomen, hoofdzakelijk wat de werkvoorwaarden en de wedden betreft. Een onderzoekscommissie werd ingesteld, doch weigerde de rechtspraak derwijze vast te leggen, dat er een beslissing zou kunnen worden getroffen buiten de regeering om, doch zij was warm voorstander van het in leven roepen eener raadgevende commissie. De groote meerderheid van deze commissie was van oordeel, dat het voor de regeering en voldoende prikkel zou zijn en voor het personeel een genoegzame waarborg, dat, zoo het advies van de commissie niet gevolgd werd, de staat de reden van zijn handelwijze publiek zou moeten toelichten. Het werd onmogelijk geacht, aan een ander organisme dan aan de regeering zelve, het beslissingsrecht te geven in zaken, zoo nauw met de publieke financiën verwant. Het schijnt inderdaad vast te staan dat men zich tot paritaire commissies met raadgevend karakter zou beperken, wat de wedde betreft, maar het statuut moet niet alleen de jaarlijksche staatsuitgaven voor de bezoldiging der agenten bepalen, doch moet voornamelijk waarborgen brengen tegen elke willekeur omtrent straffen en bevorderingen. Daarom blijkt het logisch een rechtsmacht in het leven te roepen, waarvan de beslissende uitspraak het bestuur bindt, het welk ten slotte slechts een orgaan is van de openbare macht. En worden de vonnissen niet door andere lichamen in uitvoering gesteld, dan deze die uitspraak hebben gedaan. De Iersche studiecommissie stelde voor, dat dit raadgevend comité uit 3 leden zou bestaan, waarvan de voorzitter tegelijkertijd door den minister van Financiën en den voorzitter der ambtenaarsorganisatie zou worden aangeduid. Een lid wordt door den minister van Nijverheid en het andere door de beroepsorganisaties aangeduid.

Noorwegen heeft met de ambtenaars van den Staat een accoord gesloten, volgens hetwelk de erkende syndicaten, (rekening houden met het feit dat de Staat een socialistische meerderheid heeft, het recht verkrijgen om met het gezag te onderhandelen. Zelfs worden er twee leden van de ambtenaarsrechtbank door de syndicaten rechtstreeks benoemd.

Het *IIIe Reich* heeft de syndicaten der openbare diensten op de basis van de nationaal-socialistische staatsgedachte en het staatsideaal tot de grootste mogelijke eenvormigheid herleid. De organisatie van dit machtig syndicaat is op het führerprincipe gesteund en de leiders worden door de nationaal-socialistische secties aangeduid. Wanneer de

Les fonctionnaires peuvent appartenir à une organisation professionnelle par département; ils peuvent continuer à adhérer aux anciennes organisations pourvu qu'elles ne poursuivent que des buts professionnels et non politiques. Mais il est entendu que toutes ces organisations doivent se fusionner de manière à ne plus former qu'un syndicat unique. L'affiliation n'y est pas obligatoire mais la cotisation est retenue d'office sur les traitements. Le conseil d'administration des syndicats est nommé pour deux tiers par les intéressés, le reste par le ministre compétent. Ces syndicats peuvent avoir un journal professionnel mais le gouvernement garde le droit de les dissoudre s'ils viennent à se livrer, selon le gouvernement, à une activité politique quelconque, contraire aux intérêts de l'Etat.

En *Irlande*, on s'est préoccupé récemment de l'arbitrage de conflits de droit pouvant surgir dans les administrations, plus spécialement au chapitre des traitements et des conditions de travail. Une commission, chargée de l'étude de la question, s'est refusée à proposer la création d'une juridiction indépendante du gouvernement, dotée du droit de décision, mais a recommandé vivement la constitution d'une commission consultative. La majorité de cette commission a pensé que le gouvernement, étant obligé de motiver publiquement sa décision, dans le cas où il ne se référerait pas à l'avis de la dite commission, une garantie suffisante résidait en ce fait et qu'il était d'ailleurs impossible de donner à une autorité autre que le gouvernement le droit de décider dans des matières en étroites relations avec les finances publiques. Il semble acquis qu'en matière de traitements, il faille se limiter à des commissions purement consultatives paritaires; toute l'importance du statut réside moins dans la détermination des dépenses de l'Etat que dans la constitution de garanties contre l'arbitraire dans l'application de la discipline, dans le jeu des règles de l'avancement et des barèmes réglementaires: pour ces objets, il reste très logique de créer une juridiction dont la décision oblige l'administration à l'exécuter. L'administration n'est qu'un organe de l'autorité et ne sont-ce point des organes différents qui disent le droit et qui exécutent les sentences? La commission irlandaise d'études proposait que ce comité consultatif fût composé de trois membres, le président étant désigné concurremment par le ministre des Finances et par le président de l'Association des fonctionnaires; les membres étant désignés, l'un par le ministre de l'Industrie, l'autre par les organisations du personnel.

La *Norvège* a conclu un accord avec les organisations du personnel de l'Etat au terme duquel les associations approuvées (noter que cet Etat est à majorité socialiste) par l'Etat bénéficieront du droit de négociation avec les autorités. Deux membres du tribunal des fonctionnaires seront nommés par les syndicats.

Le *IIIe Reich* a organisé les syndicats sur la base suivante: la mission politique de l'Etat national-socialiste (noter qu'il s'agit ici d'un Etat-idée) exige que les syndicats soient ramenés à l'unicité. L'organisation en est basée sur le Führer-prinzip. Ce sont les seules sections de fonctionnaires national-socialistes qui désignent les führer. Pour

overheid de eischen of de verlangens van het personeel wil kennen, kan zij een vergadering van onder-chefs samenroepen, of desnoods een grooteren raad bijeenbrengen, samengesteld uit leden van plaatselijke nationaal-socialistische ambtenarensecties. Het zijn enkel de ingekwartierde politieagenten die geen lid van deze organisatie mogen zijn. Hoofdzakelijk, beoogt deze organisatie, in de mate van het mogelijke, mede te werken aan de vorming van den nationaal-socialistischen staat, en daartoe hare leden en de bevolking in het algemeen meer en meer op te voeden. Tevens moet zij ook zorgen voor de verzorgingsorganismen, ten gunste van het personeel, zij is een Staatsorganisme.

In *Engeland*, is het de Withleycommissie, die zich met de wedden en bezoldigingen op ruime wijze bezig houdt. Alles wat betrekking heeft op de aanpassing der loonen met de levensduurte, moet eerst voor inzage en advies door deze commissie onderzocht worden.

Eindelijk werd er in *Nederland*, in 1929, een wet goedgekeurd, welke zoowel aan de lokale als aan de nationale ambtenaren een statuut schonk. Deze wet beperkt zich echter tot het aangeven van enkele rechtsprincipes die betrekking hebben op al wie in de openbare diensten werkzaam is. Deze principes wettigen het vereenigingsrecht der ambtenaren, en het recht van onderhandeling van deze organismen met de gezagvoerders. De paritaire organismen hebben echter geen macht verkregen om beslissingen te nemen. Hun rol is louter consultatief of raadgevend. Wat de regeling der geschillen betreft, heeft men aan de gewone rechtbanken geen bevoegdheid gegeven, omdat deze het anders al te druk zouden gehad hebben, maar men heeft 7 gewestelijke rechtbanken opgericht, die bevoegd zijn voor alle geschillen, maar waarvan de zetel niet is samengesteld volgens de echte beteekenis van een beroepsraad (werkrechtensraad) daar men vreesde geen voldoende onpartijdige rechters te vinden; om derhalve tot het ambt van rechter te worden toegelaten, wordt vereischt dat de candidaat 25 jaar oud zij en van Nederlandsche nationaliteit.

In *Oostenrijk*, waar de sociale politiek steeds zeer vooruitstrevend is geweest, heeft de aard van de rechten der ambtenaars een grondige wijziging ondergaan, vooral ter zake van wedden, die nu bij het burgerlijk recht zijn ingedeeld en onder de bevoegdheid vallen der gewone rechtbanken. Het recht der ambtenaars heeft daarbij de corporatieve evolutie van den Staat gevolgd. Niettegenstaande de strekking tot de eenheidssyndicaten, heeft het christen syndicalisme onder meer zijne onafhankelijkheid weten te bewaren.

In *Roemenie*, werd het personeel der openbare diensten begiftigd met een statuut, aan hetwelk niet vele wijzigingen zouden moeten toegebracht worden om er een model van te maken. Daar, zooals elders, heeft men een einde willen maken aan de politieke invloeden, de willekeur, de onzekerheid en den administratieven slenter. Het statuut heeft willen regelen: de aanwerving, de bevordering, het tuchtregime, waarborgen, middelen van verhaal en de rechtsmachten. Het Roemeensch statuut, in het leven geroepen door een wet, uitgevaardigd in 1923, werd ten volle tegepast bij besluit van 1932, slaat terug op alle diensten.

connaître les revendications des agents, le chef convoque un conseil des sous-chefs et peut se faire aider d'un conseil élargi, composé de membres des sections national-socialistes locales de fonctionnaires. Seuls les agents de police encasernés sont exclus du droit de faire partie de cette organisation. La tâche qui lui est impartie est de contribuer à tous les degrés à la formation de l'Etat national-socialiste et à l'éducation politique et professionnelle de ses membres. Son action doit s'étendre aussi à la population. Elle doit aussi pourvoir aux institutions de prévoyance en faveur du personnel. Elle est organisme d'Etat.

L'Angleterre est dotée d'une large commission pour ce qui relève de la rétribution du personnel: la commission Withley. Tout ce qui concerne l'adaptation des traitements au coût de la vie passe d'abord par le crible de cette commission qui est paritaire. Elle est simplement consultative.

La Hollande a voté une loi en 1929 donnant un statut aux agents des services publics, tant locaux que nationaux. Elle se contente de définir des principes de droit applicables à tout qui travaille en service public. Ces principes consacrent le droit syndical des agents et le droit de négociation de ces syndicats avec les autorités. On s'est refusé à pourvoir du droit de décision les organismes paritaires créés, laissant à ces commissions un simple rôle consultatif. Pour le contentieux, on s'est refusé à donner compétence aux tribunaux ordinaires sur les matières relevant du statut par crainte de voir ces juridictions submergées, mais on a créé des tribunaux régionaux au nombre de sept, connaissant de toutes affaires contentieuses dans le domaine qui nous occupe; le siège n'en est pas composé suivant la conception prud'homale, parce que l'on a craint de ne pas trouver de juges impartiaux. Cette magistrature se recrute parmi tous les citoyens âgés de plus de vingt-cinq ans, hollandais de nationalité.

L'Autriche, dont la politique sociale a toujours été progressiste, a admis la transformation profonde de la nature du droit des fonctionnaires surtout en ce qui concerne les traitements dont elle a fait un ensemble de droit civil fondant une action en revendication devant les tribunaux ordinaires. De plus, le droit des fonctionnaires a suivi l'évolution corporative de l'Etat, et malgré la tendance à l'unification syndicale, le syndicalisme chrétien des fonctionnaires notamment a su garder son indépendance.

En *Roumanie*, un statut assez intéressant a été octroyé au personnel des administrations publiques. Il n'y faudrait pas apporter de grands amendements pour en faire un modèle du genre. Là, comme partout, on a voulu mettre fin aux influences politiques, à l'arbitraire, à l'insécurité comme aussi à la routine. On a donc légiféré sur les points essentiels: recrutement, avancement, régime disciplinaire, garanties, voies de recours, juridictions. Le statut roumain, organisé par une loi datant déjà de 1923 n'a été mis en pleine application que par un arrêté de 1932. Il couvre le personnel de tous les services tant nationaux que locaux.

behalve op die welke tot dan toe beheerd werden door een bijzonder statuut : magistratuur, leger. Het geldt voor alle beambten, die permanent gehecht zijn aan een administratie, waarvan de begroting ten laste valt of onder controle staat van den Staat, zooals de kerkfabrieken. De Roemeensche wetgever heeft terecht geoordeeld, dat het van politiek en sociaal nut is aan het grootst mogelijk aantal beambten een zelfde stelsel van verplichtingen en aan de publieke functie eigen zijnde voordeelen op te leggen. We hebben met belangstelling genoteerd, dat de tijdelijke beambten in Roemenie, slechts voor een bepaalden termijn of een bepaald werk mogen worden aangeworven. Naar onze meening, zou dergelijke regeling in ons statuut moeten worden overgenomen. Er worden in het Roemeensch statuut tamelijk strenge voorwaarden gesteld omtrent de aanwerving. De beroepsorganisaties zouden verkeerd handelen moesten ze deze voorwaarden tot een minimum zien te herleiden; ze hebben enkel de taak een systeem te bevorderen, volgens hetwelk de kandidaten met de vereischte onpartijdigheid beoordeeld worden. Het Roemeensch statuut geeft geen waarborgen van onpartijdigheid : het voorziet in de instelling van examencommissies, alleen samengesteld uit ambtenaren. Beter ware geweest in deze commissies ook leeraars te benoemen, van de graden van onderwijs, vereischt om voor de vacatuur in aanmerking te komen. Wat betreft den proeftijd, wordt een proeftijd met bezoldiging van minstens een jaar bepaald, te hernieuwen in een anderen dienst in geval van onbekwaamheid van de belanghebbende na het eerste jaar. Aanstelling en bevordering maken het voorwerp uit van het advies eener speciale commissie, door het statuut ingesteld. De samenstelling dezer commissies is één per departement en is niet nauwkeurig bepaald. Dit was oorzaak van zekere aarzeling, waaraan het reglement van 1932 een einde maakte, door te bepalen dat deze commissies uitsluitend zouden samengesteld worden uit de directeurs van de bevoegde diensten. Dergelijke commissies worden ook ingesteld voor de benoemingen van het personeel der plaatselijke besturen.

Het Roemeensch statuut omschrijft het recht der beroepsverenigingen. Deze moeten zich onthouden van politieke actie. Het stakingsrecht wordt hun ontezegd.

De vastheid van benoeming wordt verkregen door te voldoen aan de dubbele voorwaarde van examen en proeftijd.

Het statuut heeft disciplinaire rechtsmachten in het leven geroepen voor het personeel der centrale en plaatselijke besturen. Voor de centrale besturen is de samenstelling er van gelijktaillig, maar de beroepsverenigingen komen niet rechtstreeks tusschen. Een leemte in de inrichting dezer rechtsmachten bestaat in de macht aan den minister verleend, te beslissen over de verwijzing van de dossiers naar de rechtsmacht. In die voorwaarden, ware het even goed geweest, geen rechtscollege in leven te roepen.

Dr Leimgrüber, Zwitsersche vice-bondskanselier, bepaalt in een werk enkele elementen van den toestand der Zwitsersche ambtenaren, welke we meenen hier te moeten aanhalen. Eerst stellen wij vast welk recht de ambtenaar heeft op de bezoldiging. Dit recht slaat op de integriteit der bezoldiging; het is onvoorwaardelijk, is zelfs onafhankelijk van het verleenen der noodige kredieten. Het kan nochtans

et des établissements dont le budget est contrôlé par le gouvernement, telles les fabriques d'église. Il n'y a d'exception que pour les services déjà régis antérieurement par un statut spécial : magistrature, armée. Il s'étend à tous les agents qui sont attachés d'une manière permanente à un service public. Le législateur roumain a pensé avec raison qu'il y avait un grand intérêt politique et social à étendre au plus grand nombre possible d'agents les obligations et les avantages constitutifs de la fonction publique. A cette occasion, nous avons noté que les temporaires roumains ne peuvent être engagés qu'à temps déterminé ou pour une entreprise déterminée : il y a là une idée très juste qui s'imposera dans le statut que nous proposons. En ce qui concerne les conditions d'admission dans les administrations, on en a prévu d'assez sévères. Ce n'est pas en effet dans le sens d'une suppression des barrières que les organisations professionnelles doivent œuvrer, mais en vue de la recherche d'un système d'appréciation des candidats qui donne toutes garanties d'impartialité. Le statut roumain ne fournit pas ces garanties : il crée des commissions d'examen composées uniquement de fonctionnaires. Le mieux eût été de composer la commission non seulement de fonctionnaires mais aussi de professeurs des degrés de l'enseignement requis pour avoir accès au grade postulé. Ces garanties s'imposent surtout lorsqu'il s'agit d'examen de promotion. Après le crible de l'examen, celui du stage. Rémunéré, il dure un an au moins, renouvelable dans un autre service en cas d'insuffisance de l'intéressé pendant la première année. Nominations et avancements sont l'objet des avis d'une commission spéciale, créée par le statut. Quant à leur composition, ces commissions — une par département — n'ont pas de formes bien précises; il en est résulté un certain flottement auquel le règlement de 1932 mit fin en déterminant que ces commissions seraient composées uniquement des directeurs des services compétents. Des commissions de même ordre sont créées pour les nominations du personnel des administrations locales.

Le statut roumain organise le droit syndical. Les syndicats ne peuvent faire de politique; le droit de grève est interdit.

La stabilité de l'emploi est octroyée lorsque la double condition de l'examen et du stage est accomplie.

Le statut organise des juridictions disciplinaires pour le personnel des administrations nationales et locales. Pour les administrations centrales, elles sont paritaires, mais les syndicats n'interviennent pas directement. On relève une lacune dans l'organisation de ces juridictions : il appartient au ministre de décider du renvoi des dossiers par devant la juridiction. Tant vaut dès lors ne pas constituer de juridiction.

En Suisse, sous la plume du Dr Leimgrüber, vice-chancelier fédéral, nous avons pu recueillir quelques aperçus de la situation de fait des fonctionnaires des divers cantons. Tout d'abord, nous avons trouvé que le traitement en Suisse est objet d'un droit inconditionné du fonctionnaire, portant sur l'entièreté du barème; ce droit n'est même pas tributaire de l'ouverture des crédits nécessaires pour la

gebeuren, dat het billijk is de verhoogingen te vertragen of te verminderen als strafmaatregel, hetgeen door het bestuur moet gemotiveerd worden. Buiten verscheidenen bijkomende voordelen, noemt Dr Leimgrüber de paritaire commissies : deze zijn gelast de aangelegenheden, het personeel aanbelangende, te bespreken en hun advies te geven over technische vraagstukken. Soms hebben zij beslissende macht. Hun bevoegdheid loopt over alles wat verband houdt met de bestuurlijke organisatie, het recht der ambtenaren, het strafstatuut, de sociale instellingen ten voordeele van het personeel, de arbeidsvoorwaarden, de examens, enz. Deze commissies geven waarlijk goede uitslagen. De « Dienst van het personeel » behandelt ten raadgevenden titel de regeling der loopbanen, de wedden en het bedrag er van, de verantwoordelijkheid, de tucht, den geneeskundigen preventieven dienst, enz. Hij ontwerpt, in overleg met het bestuur, alle reglementen betreffende het personeel en deszelfs oordeelkundige bezigting. Er is daar voor ons heel wat te vinden.

HOOFDSTUK III.

Grondbeginselen van het in België in te voeren Statuut.

De gegevens van de voornaamste leerstellingen en wat wij in het buitenland gezien hebben laten ons toe van nu af de groote lijnen te schetsen van ons ontwerp.

§ I. — Wat is de Administratie ?

In haar innerlijke betrekkingen met de beambten, is de administratie een rechterlijk wezen in hetwelk alle elementen rechtstreeks zijn aangewezen op een gemeenschappelijk doel : het beheer van de belangen der gemeenschap.

Zulkdanige instelling is niet leefbaar zonder reglement van inwendige orde, dat hare werkzaamheid regelt.

Als juridisch wezen, heeft de administratie rechten en bijgevolg ook plichten. Deze rechten en deze plichten vinden hun reden van bestaan in de vervulling van het doel der administratieve instelling en de eerbiediging der rechten van hen, die aan de uitvoering der bestuurlijke werkzaamheden medewerken.

Daar het begrip « Eigenmachtig optreden » (Fait du Prince) om elke handeling te verklaren, niet met de rechtvaardigheid strookt, is dit begrip onbeschaafd; het pleegt inbreuk op de billijkheid, want het is dikwijls slechts een behendig middel om zich te ontslaan van verbintenissen, die soms lichtzinnig werden aangegaan in een aanval van politieke koorts of onder den drang van onweerslaanbare noodwendigheden en waarvan men niet met voorzichtigheid de gevolgen had nagegaan. De administratie als instelling vloeit dus voort uit een complex van betrekkingen van privaat en publiek recht, betrekkingen die dienen vastgelegd door een wet, welke tegelijkertijd de noodzakelijke grenzen der individuele rechten moet afbakenen, zonder dewelke onze gemeenschap niet leefbaar is, en de grenzen ook, die het gezag niet mag

liquidation des traitements. Il peut toutefois se produire des cas où il y a lieu de ralentir les augmentations ou d'en réduire l'import pour des raisons disciplinaires que l'administration doit alors expliquer et prouver. A côté de nombreux avantages accessoires, M. Leimgrüber cite les commissions paritaires : elle sont chargées de traiter les questions de personnel et de donner leur avis sur des problèmes techniques. Parfois, ces commissions ont un pouvoir de décision. Leur compétence s'étend à toute l'organisation administrative, aux droits des agents, au régime disciplinaire, aux œuvres sociales en faveur du personnel, aux conditions de travail, aux examens, etc. Le rendement en est aussi très satisfaisant. L'Office du personnel a une mission consultative portant sur l'organisation des carrières, sur les traitements et leur taux, sur la responsabilité, sur la réglementation de la discipline, sur le service de la médecine sociale préventive, etc. Il élabore avec l'administration tous les règlements relatifs au personnel et à la détermination d'un emploi judicieux de celui-ci. Il y a là pour nous ample moisson d'idées saines.

CHAPITRE III.

Principes organiques du statut à créer en Belgique.

Nous allons pouvoir tracer à présent les grandes lignes de notre projet après avoir compilé les doctrines dominantes et relevé les initiatives étrangères les plus intéressantes.

§ I. — Qu'est-ce que l'Administration ?

Dans ses rapports internes avec les agents, l'administration forme une entité juridique dans laquelle tous les éléments sont impliqués directement en vue de réaliser une œuvre commune : gérer les intérêts de la collectivité.

Il n'est pas possible de dire que pareille institution puisse vivre sans loi réglant son activité interne.

Etre juridique, l'administration est capable de droits et par voie de conséquences d'obligations : nous ne saurions assez y insister. Ces droits et obligations ont pour raison d'être l'accomplissement de la fin propre de l'administration et le respect des hommes qui concourent à la bonne marche des services administratifs.

La notion de « fait du prince » pour expliquer les actes de l'administration ne concordant pas avec l'équité est une notion sauvage qui blesse l'équité et le sens commun, parce qu'elle n'est qu'un moyen habile pour se délier d'engagements pris à la légère peut-être, parfois dans un accès de fièvre politique ou sous le coup de nécessités absolues et dont peut-être on n'avait pas eu la prudence de mesurer préalablement toutes les conséquences. L'institution qu'est l'administration dérive donc d'un ensemble de relations de droit privé et public qu'il importe d'établir clairement par une loi, définissant à la fois les limites indispensables des droits individuels devant rendre le fonctionnement de l'administration possible, et d'autre part, définissant les limites que l'autorité ne saurait franchir sans courir le risque de se renoncer elle-même dans l'arbitraire. N'est-ce

overschrijden zonder te ontaarden in willekeur. Met dat doel bepaalt een grondwet deze grenzen voor de burgers, met betrekking tot de overheid; daarom is het verder ook noodig, dat aan elken lagere graad van de georganiseerde gemeenschap, een dergelijke wet beantwoorde.

Van dan af is het van weinig belang of men aanneemt, dat dit complex van onderlinge rechten een contract doet ontstaan, dan wel of het oorzaak is van een juridische constructie met name instelling; het komt er slechts op aan, dat dit recht bestaat onder den vorm van een wet en dat er middelen bestaan om het op te eischen of om de inbreuken te beletten, die een der partijen geneigd zou zijn te plegen.

Nochtans is het noodig den aard dezer wederzijdsche verplichtingen nauwkeurig te omschrijven, want eenieder toch ziet duidelijk in, dat de beambte in openbaren dienst, en de administratie in wier dienst hij is, niet tegenover elkaar staan zooals de andere ondernemingen en werklieden: de administratie heeft een bijzondere zending, die haar verplicht tot een absoluten continuïteit van hare diensten; zij staat in voor de orde onder de burgers. Alle rechten, zelfs individuele, die kunnen voortspruiten uit haren bijzonderen vorm, dragen den stempel van deze kenmerkende eigenschap: de administratie is een doel van het gezag en het komt er op aan het recht op deze functie te bepalen.

Maar deze reden is klaarblijkelijk onvoldoende om te doen aannemen, dat de administratie — zoo niet praktisch dan ten minste theoretisch — boven het recht staat. Niets belet echter, dat het geheel der betrekkingen, die agenten en overheid onderling verbinden, een afzonderlijk recht uitmaken. Daar wil de strekking heen, maar het is noodig haar nog meer kracht bij te zetten, zoodanig, dat dit recht beter omlijnd worde en een volledig wettencomplex zou tot stand komen. Dit wettencomplex is niets anders dan het statuut.

§ II. — Op wie zijn die voorschriften van toepassing?

Deze vraag kan herleid worden tot de vraag: Wie is een ambtenaar?

Men heeft steeds een onderscheid gemaakt tusschen de beambten, dragers van het gezag, en dezen belast met de uitvoering. Deze laatsten werden nooit als ambtenaren aangezien.

Naar onze meening, moet dit onderscheid behouden blijven, namelijk uit oogpunt van verantwoordelijkheid. Het juridisch begrip « ambtenaar » bevat echter niet alleen elementen in verband met den aard van de betrekking, maar ook elementen in verband met de beroepsgevolgen, en uit dit oogpunt beschouwd, zou zijn draagwijdte moeten uitgebreid worden. Het begrip « ambtenaar », gezagspersoon, gaat gepaard met het begrip « vastheid van bediening » en met zekere waarborgen. Het staat vast, dat de betrekking van de beambten van lagere rang van hen vergt, dat zij zich op politiek terrein veel onttrekken, zooals men te recht veel beperking van vrijheden kan eischen van het gezagspersoneel. Bepaalde beroepsbeoefeningen worden van hen vereischt, die een beroepsmisvorming veroorzaken, waardoor deze personen dikwijls onbekwaam worden nog

point dans ce but déjà que sur le plan de la politique générale, une constitution définit ces limites entre le Pouvoir de l'Etat et les citoyens? Il importe qu'à chaque degré inférieur de la société une loi semblable détermine ces frontières du social et de l'individuel.

Il importe dès à présent moins de savoir si cet ensemble de droits réciproques constitue un contrat ou une construction juridique dite institution. Le principal est de faire exister ce droit en forme de loi et de créer les outils qui en rendent possible la revendication, et aussi rendent impossible l'abus par l'une des parties des droits consacrés par la charte elle-même.

Toutefois, il importe de préciser la nature de ces obligations réciproques car il n'échappera à personne que l'agent de service public tout comme l'administration, ne sont pas tout-à-fait sur le même plan que les travailleurs et les entrepreneurs privés: l'administration est la gardienne de l'ordre parmi les citoyens et ses services doivent jouir d'une continuité sans exception. Tous les droits qui peuvent dériver, même pour les individus, de la constitution particulière de l'administration portent ce caractère distinctif: l'administration est une branche de l'autorité souveraine, le droit doit être spécifié selon cette fonction.

Mais cette raison est évidemment insuffisante pour faire admettre, fût-ce pratiquement sinon théoriquement, que l'administration serait au-dessus du droit. Il faut donc faire du droit qui unit les agents et l'administration un droit à part; il faut accentuer les tendances qui se manifestent dans ce sens de façon que l'on aboutisse à la rédaction d'un code complet, le statut, en un mot.

§ II. — A qui ce code s'applique-t-il?

Tant vaut se demander qui est fonctionnaire?

Depuis toujours, on a accepté une différence entre les agents revêtus de l'autorité et ceux qui sont investis des tâches d'exécution. On se refusait toujours à accorder la note « fonctionnaire » à ces derniers.

Nous pensons que la distinction doit être maintenue, ne fût-ce qu'en ce qui concerne les responsabilités. Mais si l'on envisage l'aspect social du problème et ses conséquences professionnelles, il paraît juste d'en étendre la portée. La notion de fonctionnaire, agent d'autorité, s'accompagne en effet de la notion de stabilité d'emploi et d'un certain nombre de garanties. L'emploi des agents subalternes les contraint à des restrictions politiques assez semblables à celles qui astreignent les agents d'autorité. Il leur est demandé des capacités professionnelles déterminées et il entraîne pour eux une déformation professionnelle qui les rend inaptes très souvent à tout réemploi dans le privé au cas où l'on viendrait à les priver de leur position. De plus l'argument de la stabilité a une grande valeur budgétaire que les gouvernements n'ont pas hésité à exploiter même

een betrekking uit te oefenen in de privaatsbedrijven, ingeval zij uit hun bediening moesten ontslagen worden. Meer nog, het argument van de vastheid van bediening heeft een groote budgettaire waarde, welke de Regeeringen niet nagelaten hebben in te roepen, zelfs ten opzichte van beambten die theoretisch slechts betrekkelijk die vastheid bezitten, opdat zij zouden instemmen met zekere opofferingen op gebied van begrotingen. De regeeringen, zoowel in Frankrijk als in België, hebben impliciet de vastheid van bediening erkend, ook voor de uitvoeringsagenten. Welnu, de vastheid van bediening is een van de voornaamste elementen van het juridisch begrip « ambtenaar ». Voorzeker is het essentieel element de aard van de benoeming; maar niets belet aan te nemen, dat de benoemingen in de openbare besturen aan het Staatshoofd toebehooren. Dat zou ons heel wat verder brengen, en reeds eenigszins het politiek favoritisme bij de ondergeschikte benoeming verhinderen.

De Franse regeering heeft de hoedanigheid van ambtenaar aan al hare beambten toegekend, welke ook hun bediening weze. Het Roemeensche statuut eveneens. Hoofdzak is dat er een onderscheid weze, hoe klein ook, volgens de bediening; maar het is nuttig de waarborgen die aan de ambtenaren worden verzekerd, tot alle beambten uit te breiden.

Wat de werklieden betreft, zouden zekere moeilijkheden kunnen oprijzen. In Frankrijk is deze moeilijkheid echter bepaald opgelost, door de hoedanigheid van ambtenaar toe te kennen aan eenieder, die wezenlijk gehecht is aan de bestendige diensten van den Staat. Trouwens, in België heeft men ook een gelijkaardig systeem ingevoerd voor de gemeentewerklieden. Het volstaat alle tijdelijke betrekking af te schaffen, buiten de gevallen, waar op voorhand zou worden bepaald dat de aanwerving slechts geschiedt voor een bepaalden termijn, en voor een bepaalde onderneming. Deze bemerking geldt eveneens voor de bedienden.

In het statuut kunnen we dus volgende bepaling van den ambtenaar geven: Ambtenaar is elk persoon, te werk gesteld door de openbare macht of in de diensten door de openbare macht in bedrijf genomen, en op bestendige wijze aan deze diensten gehecht.

§ III. — Draagwijdte van het Statuut.

Wij verdeelen deze stof in drie verschillende deelen: de algemeene beginselen, de bijzondere rechtspraken, de raadgevende paritaire commissies.

A) *Algemeene beginselen.*

De rechten van den ambtenaar slaan in hoofdzaak op drie essentiële punten: de loopbaan met inbegrip van de wedde, de tucht, het vereenigingsrecht:

1° *De loopbaan.*

Het begrip loopbaan kunnen wij ontleiden in eenige hoofdelementen: het recht op bevordering, de beschikbaarstelling, de oppensioenstelling. Daarbij komt nog het recht op de bezoldiging, recht dat rechtstreeks onder-

devant des agents que théoriquement cette stabilité ne couvrirait que relativement, et ce dans le but de leur faire consentir des sacrifices sur les autels des budgets. Implicitement, les gouvernements, tant en France qu'en Belgique, reconnaissent la stabilité d'emploi même des agents d'exécution. Cette stabilité est précisément un des éléments fondamentaux de la notion de fonctionnaire, juridiquement parlant. Ce qui détermine la nature de l'agent, c'est son brevet de nomination; mais rien n'empêche de dire que les nominations dans les administrations publiques appartiennent au chef de l'Etat: ce serait déjà un progrès qui permettrait de faire reculer le favoritisme politique lors des nominations aux emplois secondaires.

Le gouvernement français a reconnu la qualité de fonctionnaire à tous ses agents quelles que soient leurs fonctions. Le statut roumain a fait de même. Le tout est de créer des nuances suivant les tâches mais il est donc bon d'étendre au maximum les garanties sociales impliquées dans la notion « fonctionnaire ».

Une difficulté pourrait se présenter en ce qui regarde les ouvriers. La France l'a résolue positivement en ne faisant aucune distinction, pourvu que ces ouvriers soient attachés d'une manière permanente à leur service. N'a-t-on pas d'ailleurs établi un système analogue en Belgique pour les ouvriers communaux? Il suffit de supprimer tout emploi temporaire autre que ceux pour lesquels il aura été stipulé clairement que l'engagement est fait à temps et travail déterminés; la remarque vaut aussi pour les employés.

De la sorte nous pouvons définir dans le statut: est fonctionnaire toute personne employée par les pouvoirs publics ou services exploités par les pouvoirs publics et attachée d'une manière permanente à ces services.

§ III. — Portée du Statut.

LES TITRES

Nous divisons cette matière en trois parties distinctes: principes généraux; juridictions spéciales; comités paritaires consultatifs.

A) *Principes généraux.*

Les droits du fonctionnaire portent sur trois objets essentiels: la carrière y compris le traitement; le régime disciplinaire; le droit syndical.

1° *Carrière.*

A l'analyse, la notion de carrière se résume en quelques éléments principaux: conditions d'entrée; droits à l'avancement; mise en disponibilité; mise à la pension; à côté de cela le droit au traitement, conditionné immédiatement par

geschikt is aan de begrootingsvereischen; deze eischen maken het oprichten noodzakelijk van speciale commissies, die de massa der wedden kunnen aanpassen aan het belastingvermogen van de natie of van de gewestelijke of plaatselijke overheden. Nochtans, staat het recht op bezoldiging in onmiddellijk verband met de tucht, vermits het tuchtregime als strafmaatregel uitstel of intrekking voorziet van de baremische verhoogingen. Dat is dus de loopbaan. Het statuut kan de beste voorwaarden bepalen voor de indiensttreding bij de administraties; volgens de formule die het statuut in deze kwestie aanneemt, — en men merkt aanstonds, dat dit geen rechtstreeksch belang heeft — zal het geheel het raderwerk moeten organiseeren om een rechtvaardige werking te verzekeren, waaruit alle vreemde invloeden worden geweerd. Het statuut zal op dezelfde manier bepalen welk aandeel verdienste en dienstouderdom hebben moeten in de bevordering.

Het statuut ook zal den aard en de uitgestrektheid van het recht der beambten in deze kwesties bepalen: het zal moeten bepalen, dat de beambten het recht hebben wedde of bevordering op te eischen, als de voorwaarden om hierop aanspraak te kunnen maken, zijn vervuld. Dit stelt het vraagstuk van de rechtsmachten, waar deze rechten kunnen worden opgevorderd. Terzelfdertijd rijst hier nog de vraag, welke voorwaarden mogen gesteld worden om ze aanhangig te maken vóór deze rechtsmachten. Naar onze meening, moet het statuut niet bepalen welk aantal dienstjaren vereischt is, of welke de aard van den graad of de belangrijkheid der verhoogingen van barema moet zijn om in aanmerking te komen voor de toepassing der hooger genoemde rechten; maar er moeten paritaire rechtscollèges worden ingesteld, bevoegd om uitspraak te doen over de betwistingen, die hieromtrent zouden kunnen oprijzen. Een beginsel dat ontegensprekelijk moet vastgesteld worden in het statuut, is het vermoeden van de verdienste tot bewijs van het tegenovergestelde. Het spreekt vanzelf, dat het Besluit van 24 December 1934 zonder meer moet ingetrokken worden.

Ter zake van bezoldiging, moet het statuut het beginsel huldigen, dat de basiswedde moet overeenkomen met het bestaansminimum, d. w. z. dat zij moet voldoende zijn om te voorzien in de noodwendigheden van een gezin van 2 of 3 personen. Het zal nuttig wezen, dit begrip in den tekst op te nemen, ten einde in de wet zelf een aanwijzing te vinden. Er zal moeten gezegd worden dat de verhoogingen van het barema dienen herzien te worden, ten einde te beantwoorden aan de noodwendigheden der jonge beambten.

2° De tucht.

De elementen van de tuchtregeling zijn drievoudig: 1) opmaken van een strafrecht, met een reeks zwaardere en lichtere straffen; 2) invoering van een morele en technische aanschrijving; 3) vaststellen der verweermiddelen.

Ons enkwest heeft ons geloond, dat de beambten over het algemeen totaal onwetend zijn over hun dienstreglement.

les nécessités budgétaires et qui rendent indispensable la création de comités paritaires spéciaux qui puissent adapter les masses de traitements aux capacités contributives de la nation, ou des autorités locales et régionales. Le droit au traitement a des rapports immédiats avec la discipline, puisque le régime disciplinaire prévoit des retards ou des retraits d'augmentations barémiques comme sanctions. Telle semble être la carrière. Le statut peut définir en ces matières les meilleures formalités à imposer à l'entrée des administrations publiques. La formule n'a en elle-même du point de vue qui nous occupe qu'une importance secondaire. Mais ce qui est obligatoire, c'est que le statut organise le rouage qui assurera un fonctionnement impartial de la formule adoptée, distrait de toute influence étrangère. Le statut dira de même quelles sont les conditions les meilleures de combinaison du mérite et de l'ancienneté nécessaires pour l'octroi de l'avancement.

Le statut dira aussi la nature du droit des agents sur ce point et son étendue. Il dira que le traitement est essentiellement revendicable et que l'avancement l'est aussi selon certaines précisions quant à la nature de l'avancement en cause. Ceci pose le problème des juridictions devant lesquelles ces droits peuvent être revendiqués et quelles conditions peuvent être imposées à leur introduction devant ces juridictions. Nous ne croyons pas qu'il appartienne au statut de dire quelles sont les années de service, le genre de grade ou l'importance des augmentations barémiques déclanchant les actions précitées, mais il faut que soient instituées les juridictions paritaires appelées à connaître des litiges de l'espèce. Les difficultés ne peuvent en effet surgir que d'un refus de l'administration de faire jouer les règles communément admises pour le fonctionnement des barèmes et de l'avancement. C'est pourquoi le statut peut se contenter, et doit certainement répondre à ce minimum d'exigence, d'établir la présomption du mérite des agents. Il appartient dès lors à l'administration de faire la preuve, contradictoirement, des faits allégués pour justifier la mesure prise. C'est pourquoi l'arrêté du 24 décembre 1934 devra être retiré purement et simplement.

Le statut devra admettre le principe de la correspondance obligatoire des minima de base des traitements avec le minimum vital, ce principe signifiant la possibilité de l'entretien d'une famille de deux à trois personnes. Il sera bon que cette notion soit inscrite dans le texte de façon que l'on puisse s'y rapporter comme à un étalon de la volonté du législateur. Il devra être dit que les augmentations barémiques seront revues de manière à satisfaire aux nécessités des jeunes agents.

2° Discipline.

Les éléments de la réglementation disciplinaire sont triples: recherche d'un droit pénal; échelle des sanctions; établissement d'une méthode morale et technique de signalement; création de voies de recours.

Une enquête, que nous avons menée, nous a permis de constater que les agents demeurent, la plupart du temps,

Het is dus van belang dat het statuut een termijn bepale, waarbinnen elk bestuur zijn reglement van inwendige orde moet opmaken, met de bepaling der beroepsplichten der beambten, de werkprestaties, de manieren om in betrekking te komen met de hiërarchische overheid, de reglementen aangaande het verlof, waarin een jaarlijksch verlof wordt voorzien van 15 werkdagen, al toenemende naargelang het aantal dienstjaren, en waarin tevens het systeem van het gelegenheidsverlof wordt geregeld. Dit reglement zal worden opgemaakt of herzien, in samenwerking met de organisaties van het personeel. Het statuut zal vermelden, dat dit reglement aan iederen beambte moet meegedeeld worden, bij zijn indiensttreding, evenals de omzendbrieven die nadien mochten verschijnen. Het statuut moet verder nog bepalen wat er moet geschieden met de briefwisseling die langs hiërarchischen weg wordt ingediend en de maximum termijnen, binnen welke hierop moet worden geantwoord. Aldus zal kunnen voorkomen worden, dat de brieven van de beambten in de scheurmand terecht komen, al naar gelang de politieke meeningen van de betrokken overheid.

Het is ook noodig, een strafwetboek op te maken. Men zou zich kunnen afvragen of het niet nuttig ware een lijst op te stellen van de gebeurlijke overtredingen en straffen. Het schijnt wel verkieslijker zulke lijst niet op te stellen, maar alleszins moet bepaald worden in welke gevallen het hoofd rechtstreeks mag optreden, zonder de paritaire commissie te raadplegen, terwijl elke mogelijkheid van beroep moet gewaarborgd blijven. Een voornaam beginsel, waarvan het strafstatuut als het ware moet doordrongen zijn, is dat elk bijzonder geval voor de paritaire commissie moet gebracht worden, alvorens eenige straf mag uitgesproken worden, om toe te laten, dat in de debatten het voor en het tegen kunne bepleit worden. In de reeks der straffen moet een serie sancties worden voorzien, zwaar genoeg om elke herhaling in min of meer ernstige overtredingen te beletten, zonder dat deze straffen den beambte volgen over heel zijn loopbaan. Derhalve zou de inschrijving in het strafdossier slechts mogen geschieden ten gevolge van een speciale beslissing der administratieve rechtspraak en de vraag om schrapping, na bewijs van verbetering, in de bevoegdheid vallen van hetzelfde rechtscollege. Zoo de reeks van straffen dient bepaald, vindt men in de noodzakelijkheid om de straf te individualiseeren, wat een grondprincipe is van elke strafwet, de reden om geen voorbeelden van toepassing aan te halen en aan de zorgen der rechtspraak over te laten, de straf vast te stellen, die volgens hare meening beantwoordt aan de overtreding, die haar ter beoordeeling wordt voorgelegd.

De aanschrijving moet ten spoedigste herzien worden, zooniet omtrent grond van beoordeeling, dan ten minste ter zake van organisatiemethoden, die op dit oogenblik van de aanschrijving een bron maken van willekeurige beslissingen waartegen geen beroep kan worden aangeteekend.

Men kan een beambte beoordeelen naar zijn vlijt, naar zijn bestuurlijke kennis, naar zijn toelag om zich te bekwamen in de speciale techniek van het bestuur, men kan hem beoordeelen naar zijn gedrag, maar men mag hem niet beoordeelen naar zijn politieke of wijsgeerige opvattingen. Al deze elementen mogen op een blad worden vast-

dans l'ignorance de leur règlement d'ordre intérieur. Il importe que le statut fixe un délai dans lequel chaque administration devra se doter de pareil règlement, déterminant les devoirs professionnels des agents, les prestations, les moyens de relation avec les supérieurs, les règlements des congés sur la base du congé annuel de 15 jours ouvrables avec accroissement selon l'ancienneté et organisant les congés de circonstance. Ce règlement sera élaboré ou révisé selon les cas avec la collaboration des organisations du personnel. Il sera inscrit dans le statut que tout agent recevra un exemplaire de ce règlement lors de son entrée en service, comme aussi un exemplaire de toutes les circulaires paraissant sur cette matière par après. Le statut devra prévoir les règles relatives à la correspondance des agents avec leurs supérieurs hiérarchiques, notamment en ce qui concerne les demandes qui ne peuvent être adressées que par cette voie, de façon que des délais minima soient fixés pour la réponse : de cette manière on mettra fin au risque couru par les agents de voir leurs requêtes nuises au panier, si leurs opinions politiques ne sont pas du goût du chef intéressé.

Il faut aussi qu'une sorte de code pénal soit établi. On peut se demander de ce côté s'il est bon de rechercher l'établissement d'une liste exemplative de délits et des sanctions qui les répriment. Il semble préférable de ne pas établir pareille nomenclature mais il faut dire les cas où le chef pourra punir sans attendre que la commission paritaire soit saisie de l'affaire, sans préjudice des voies de recours contre sa décision. Le système disciplinaire devra être imprégné de ce principe que toute sanction devant entraîner des conséquences pécuniaires ou morales pour l'agent, ne pourra être prise qu'après un débat contradictoire devant la commission paritaire. L'échelle des sanctions doit être établie de façon à prévoir une série de peines assez efficaces pour éviter le retour des infractions légères sans que ces peines suivent l'agent pendant toute sa carrière; c'est pourquoi l'inscription au dossier devrait faire l'objet d'une décision spéciale de la juridiction administrative et la demande de radiation de l'inscription sur preuve d'amendement de l'intéressé, serait de la compétence de la même juridiction. Si l'échelle des sanctions doit être déterminée, on trouve dans la nécessité de l'individualisation de la peine, principe fondamental du droit pénal, la raison de ne pas déterminer de cas d'application de ces sanctions laissant aux soins de la juridiction de dire la sanction adéquate à la faute soumise à son jugement, selon la nature de la personne impliquée.

Le signalement doit être révisé d'urgence sur ces bases : c'est-à-dire non tant sur les moyens d'appréciation que sur les méthodes d'organisation qui en font actuellement une source d'arbitraire contre lequel nul recours n'est possible aujourd'hui.

Un agent s'apprécie sur son zèle, sur ses connaissances, en tant qu'homme de formation générale, sur ses connaissances administratives, sur son application à se former aux techniques de son administration; il se juge aussi sur sa conduite mais il ne saurait être apprécié sur ses opinions politiques ou philosophiques. Tous ces éléments peuvent

gelegd, maar het statuut moet vermelden, dat van dit blad inzage wordt gegeven aan den betrokken beambte of aan zijn raadsman; deze mededeeling moet zeker geschieden, alvorens de bevorderingen van het personeel plaats grijpen, en eer dit tijdstip der verhoogingen aanbreekt, zoodat de beambte de rechtmatige opmerkingen kan indienen, en schrapping vragen van onjuiste, onrechtvaardige of tendencieuse inschrijvingen. De opmerkingen door den beambte geformuleerd, moeten bij de aanschrijving worden gevoegd, ten einde daarmee een geheel te vormen, en indien, door tussenkomst van de rechtspraak, eenige wijzigingen aan dit document worden gebracht, zal een nieuwe dienststaat moeten opgemaakt worden. De beginselen waarvan door het statuut de uitvoering zal moeten verzekerd worden zijn dus: mogelijkheid inzage te nemen van het signalement ten einde, eens voor altijd, de klaarblijkende misbruiken te vrijdelen, zooals b. v. de blanco-ondertekeningen van de aanwijzingsbladen; onderzoek naar de werkelijke elementen om een oordeel te vellen over het werk, over de beroeps- en zedelijke waarde der beampten, beroep tegen de aanschrijving, alvorens de overheid er een administratief gebruik van maakt.

Van uit oogpunt van tucht, is er meer dan de aanschrijving: de stukken van het dossier van den beampten moeten ook ter inzage liggen ter griffie, waarvan hooger sprake, en waar ze, zonder verplaatsing, kunnen ingezien worden.

Blijft nu nog de oprichting der organismen met de rechtspraak belast. Het tuchtregime is op dit huidig oogenblik vooral willekeurig, omdat er in feite geen enkel verhaal bestaat. Verder zullen wij daar op terugkomen.

3° Het vereenigingsrecht.

Het derde algemeen beginsel van het statuut moet het vereenigingsrecht der ambtenaren bekrachtigen en de methoden van samenwerking bepalen tusschen deze vereenigingen en de administratie met het doel de rendeeing van het bestuur te verhoogen en de werkvoorwaarden der beampten te verbeteren.

In een afzonderlijk hoofdstuk, zal het statuut moeten bepalen welke organisaties het personeel mogen vertegenwoordigen: het is te zeggen deze, waarvan de statuten zullen neergelegd zijn, zonder dat er onderscheid mag gemaakt worden op grond van filosofische strekkingen. Het is noodig een minimum van omschrijving te geven van het « Syndicaat », ten einde de vertegenwoordiging van het personeel tot in het oneindige te versnipperen. Men dient te zeggen dat de erkende syndicaten diegene zijn, welke zich in hoofdzaak wijden aan de opleiding hunner leden en aan de verdediging van hun beroepsbelangen en die bij een nationaal arbeidersverbond aangesloten zijn. Wij kunnen hier met veel nut te rade gaan bij de schikkingen, die in Noorwegen werden getroffen, om het recht van onderhandelen aan de syndicaten van ambtenaren toe te kennen. De beste formule bestaat naar onze meening in een zoo groot aandeel mogelijk te verleen aan de syndicaten van ambtenaren in het ophoudende werk van de administraties — wel verstaan met uitsluiting van de kwesties die louter de openbare financiën aanbelangen,

être relevés sur une feuille de signalement, mais il doit être entendu que cette feuille sera communiquée à l'agent ou à son conseil, librement choisi, quand il en fera la demande au greffe de la juridiction administrative dont il sera question plus loin; cette communication se fera certainement avant les mouvements de personnel ou les dates d'octroi des augmentations barimiques, de façon que l'agent puisse présenter toutes observations que de droit et demander devant la juridiction toute radiation d'inscriptions injustes, inexactes ou tendancieuses. Les observations présentées par l'agent doivent former un tout avec les documents établissant son signalement, afin que rien ne puisse en être distrait. Si l'intervention de la juridiction entraîne une modification favorable des états de service, il sera dressé un nouveau feuillet de signalement. Les principes que devra donc consacrer le statut sont: possibilité de connaître le signalement pour empêcher une fois pour toutes les flagrants abus en la matière comme les signatures exigées de feuilles de signalement en blanc dans certaines administrations; recherche des éléments réels d'appréciation des agents, de leur valeur professionnelle et morale, de leurs services; recours antérieur à l'utilisation des documents par les autorités.

Mais du point de vue disciplinaire, il n'y a pas que le signalement, il y a la communication du dossier qui lui aussi devra être déposé au greffe dont il a été question plus haut; ils y pourront être consultés, mais sans déplacement.

Reste enfin la création des organes juridictionnels. Le régime disciplinaire est surtout arbitraire actuellement parce qu'il ne met à la disposition des agents que des voies des recours de nulle valeur. On en parlera plus loin.

3° Le droit syndical.

Le troisième principe général que le statut doit consacrer est le droit syndical des fonctionnaires et les méthodes de collaboration de ces organisations avec l'administration en vue d'améliorer le rendement de l'administration elle-même et de préciser de meilleures conditions de travail pour le personnel.

Le statut devra donc consacrer un chapitre pour préciser quelles sont les organisations ayant le droit de représenter le personnel. Ce seront celles dont les statuts auront été déposés, sans qu'il puisse être fait de distinction quant aux tendances philosophiques. Il faudra qu'un minimum de définition soit donnée du syndicat de façon à éviter le fractionnement infini de la représentation du personnel: il faudra dire que les syndicats reconnus seront ceux qui se consacrent en ordre principal à la formation de leurs membres et à la défense de leurs intérêts professionnels et qui sont affiliés à une confédération nationale de travailleurs. Pour ce qui est du droit de négociation avec les autorités, on peut s'inspirer de ce qu'ont réalisé la Norvège et la Suisse. Nous pensons que la meilleure formule est d'associer les syndicats de fonctionnaires aussi étroitement que possible à tout le travail constructif des administrations non sans doute pour ce qui regarde directement les finances publiques, mais bien pour le reste, étant convaincus que c'est le seul moyen d'éviter l'intrusion de formations révolutionnaires, qui sous le manteau des reven-

zooniet zou er gevaar bestaan, dat revolutionnaire formaties zouden trachten zich binnen te dringen, om onder het leugenachtig voorwendsel van beroepsorganisatie bijzondere politieke begrippen te doen zegevieren, — door deze onderlinge samenwerking zou men op zeer gelukkige wijze de solidariteit vestigen tusschen het personeel in openbaren dienst en het bestuur, waaraan het gehecht is.

B) *Bijzondere rechtsmachten.*

Een eerste punt, dat in het statuut moet voorkomen, ten minste in de Memorie van Toelichting, is de vurige wensch, dat zonder uitstel een Hof voor Geschillen van Bestuur zou opgericht worden, zoodanig dat bij die rechtbank beroep zou kunnen aangeteekend worden tegen het vonnis in eerste instantie geveld door de administratieve rechtbanken, welke door het statuut moeten worden in het leven geroepen. In zekere middens was men de meening toegedaan, dat dit Hof zou kunnen volstaan voor de behandeling der veelvuldige rechtseischen der ambtenaren. Wij kunnen die meening echter niet deelen en dit om verschillende redenen :

1° Het Hof voor Geschillen van Bestuur zal een zeer plechtstatige rechtbank zijn, waar vooral de beambten van lageren rang niet zullen durven aankloppen voor de ontelbare dagelijksche gevallen die tijdens een loopbaan kunnen voorkomen, en die toch ook moeten opgelost worden naar alle rechtvaardigheid. Anderzijds, door zulke ondergeschikte aangelegenheden aan de bevoegdheid van het Hof te onttrekken, zou men den indruk geven, dat de huidige toestand volstaat om ze naar recht en rede af te handelen, hetgeen wij formeel ontkennen. Dus moet deze stand van zaken leiden tot de oprichting van rechtsmachten van eersten aanleg in elk bestuur. De afstand tusschen rechtsmacht en beambten is hier gering en de paritaire samenwerking van hun zetel zal hen vertrouwen schenken;

2° Indien het Hof voor Geschillen van Bestuur bevoegd moest zijn voor alle aangelegenheden afhangende van het statuut en van het recht der ambtenaars, zou die rechtsmacht weldra door werk overlast zijn. Deze opmerkingen werden reeds in Nederland gemaakt, tegen het verlenen van bevoegdheid aan de gewone rechtbanken, op dit gebied;

3° Indien het Hof voor Geschillen in eerste instantie bevoegd is voor alle mogelijke gevallen, loopt het grootelijks gevaar weinig vertrouwen te genieten, omdat het weldra verwijderd zal zijn van de eigenlijke werkelijkheid, die het, doordat het in die zaken niet rechtstreeks betrokken is, niet naar behooren zou oplossen in overeenstemming met het recht.

Omwille van deze drie redenen, meenen wij te moeten aandringen op de instelling van een rechtsmacht voor geschillen van bestuur van tweeden aanleg, voor de gevallen die in het statuut worden voorzien.

We meenen, dat we hier niet mogen vergeten te vermelden het voorstel Carton de Wiart er toe strekkende in België een Hof voor Geschillen van Bestuur op te richten. Een vluchtig overzicht van dit ontwerp zal ons toelaten te bewijzen dat die rechtsmacht niet volstaat, voor de aangelegenheden, waarvan sprake in deze studie. De ma-

dications professionnelles, pousseraient en avant des thèses de révolution selon des conceptions particulières d'ordre politique. On accentuerait de la sorte et très heureusement le caractère de solidarité des travailleurs de service public avec l'administration à laquelle ils sont attachés.

B) *Juridictions spéciales.*

Le premier point du statut dans ce domaine, au moins dans son exposé des motifs, est de souhaiter la création le plus tôt possible d'une cour de contentieux administratif. Cette cour, dans notre idée, constituerait le degré de juridiction d'appel des décisions de ces juridictions administratives que le statut doit créer. On a pensé dans certains milieux que la création de cette cour pourrait suffire aux exigences multiples du droit des fonctionnaires. Nous croyons que non et pour plusieurs raisons :

1° La cour de contentieux administratif sera une juridiction très solennelle que les petits agents surtout n'osent faire mouvoir pour les mille et une petites difficultés surgissant tout au long d'une carrière administrative, et qui demandent pourtant que bonne justice soit faite. D'autre part, écarter ces petites affaires de la compétence de la cour serait donner l'impression que l'état actuel des choses serait suffisant pour les liquider selon le bon droit, ce que nous nions formellement. Alors il faut procéder à la constitution de juridictions de premier ressort dans chaque administration. Ces juridictions seront très près des agents et la seule composition paritaire de leur siège les mettra en confiance à leur égard;

2° Si la cour de contentieux administratif doit connaître de toutes les matières relevant du statut et du droit des fonctionnaires, on aboutira à un embouteillage total de cette juridiction. Telle était déjà l'objection formulée en Hollande contre une attribution de compétence aux tribunaux ordinaires sur ces matières;

3° Si la cour de contentieux administratif doit connaître de l'ensemble des questions qui peuvent se poser, et ce en premier ressort, elle risque de ne pas jouir d'une grande confiance parce qu'elle se trouvera rapidement éloignée des réalités ténues auxquelles, n'y étant pas mêlée directement, elle ne saurait apporter que des solutions insuffisamment conformes à la justice.

Pour ces trois raisons, nous croyons devoir réclamer la constitution d'une cour de contentieux administratif qui soit vraiment une juridiction du second degré pour les matières qui relèvent du statut.

Il nous est impossible de passer sous silence la proposition Carton de Wiart tendant à créer en Belgique une cour de contentieux administratif. Une rapide description de la dite proposition suffira à justifier nos appréhensions touchant l'insuffisance de pareille juridiction pour les matières qui nous occupent. Les magistrats qui en occuperaient le

gistraten die er zouden deel van uitmaken, zouden gedurende minstens 10 jaren moeten behoord hebben tot de magistratuur, of tot de balie van het Verbrekingshof of nog gedurende minstens tien jaar tot het universitair leeraarkorps. Het geldt hier dus een zeer hoge rechtsmacht, in rang gelijk aan deze van het Verbrekingshof. De rechtspleging zou volledig schriftelijk zijn, dus alleszins traag zijn en duur kosten. Alle kleine gevallen zouden dus uitgeschakeld worden. Ten slotte laat de bevoegdheid van het Hof geen plaats over voor de zeer talrijke vraagstukken, waarin de openbare beambten bij gebrek aan statuut niet kunnen steunen op teksten voor hun eischen, gegrond op de billijkheid, of voor de verdediging waartoe zij kunnen genoopt worden.

Daarom moet eerst een wet de rechten van het personeel in openbaren dienst bepalen en ten titel van beroep bevoegdheid toekennen aan het Hof voor Geschillen van Bestuur, voor alle aangelegenheden door voormelde wet bepaald. Deze bevoegdheid zou meer speciaal worden toegekend aan een bijzondere Kamer van het Hof, niet voorzien in het voorstel Carton de Wiart en welke zich uitsluitend zou bezighouden met de geschillen die tusschen de overheden en het personeel kunnen ontstaan.

Ons voorstel om rechtbanken in te stellen van eersten aanleg, wordt van dan af ook gemakkelijker uitvoerbaar, en deze zullen ondergeschikt zijn aan het Hof voor Geschillen van Bestuur, om reden van eenheid van recht spraak.

De bestuurlijke rechtsmacht, zooals zij door ons wordt voorgesteld, biedt belangrijke voordeelen. Eerst en vooral wordt het vertrouwen bij de belanghebbenden versterkt door den paritairen aard van de samenstelling van haar zetel. Daarbij is deze rechtsmacht, die in den school van elke administratie fungeert, in nauwe betrekking tot de gevallen die onder hare bevoegdheid vallen, en zij kan zich bijgevolg gemakkelijk aanpassen aan de bijzondere vereischten van elke administratie. Het is een feit dat de elementen van tucht in de huijtsdiensten, zeer verschillend zijn van deze der middenbesturen. Het is van belang, dat de leden der rechtsmacht zelf vertrouwd zijn met deze bijzondere technische gebruiken. Dank zij den dubbelen graad van rechtspleging, bezitten de beambten aldus aanzienlijke waarborgen tegen willekeurige behandeling.

Om te vermijden dat de burgerlijke rechtbanken zouden moeten vertrouwd zijn met alle problemen van administratieven aard, is het absoluut noodig een speciale rechtsmacht te bezitten. In de huidige omstandigheden en met de in voege zijnde wetten, zouden zij zich in de meeste gevallen onbevoegd verklaren, zelfs als men er toe kwam sommige eischen vanwege de ambtenaren tegenover de administratie, te aanzien als van burgerlijken aard. Er blijft immers steeds het risico dat op het laatste oogenblik het bestuur zou opwerpen dat de zaak van louter disciplinair aard is, en dat de burgerlijke rechtbank zich onbevoegd moet verklaren. Door het statuut zou dan moeten bepaald worden, lijk wij reeds hooger lieten doorschermen, wie er tot de administratieve rechtbanken van eersten aanleg zou kunnen geroepen worden. Wij meenen dat, om te

siège devraient avoir appartenu à la magistrature ou au barreau de cassation ou encore à l'enseignement universitaire depuis au moins dix années. Donc, juridiction très haute, égale en rang à la cour de cassation. La procédure y serait complètement écrite, donc lente et dispendieuse; elle écarterait *a priori* toutes les petites affaires. Enfin la détermination de la compétence de la cour ne laisse pas de place aux innombrables problèmes où, en l'absence de statut, les agents de service public n'ont aucun argument de texte à apporter à l'appui de revendications que l'équité leur aurait suggéré de formuler ou de défenses que la nécessité les aurait contraint à présenter.

C'est pourquoi, il importe d'abord, qu'une loi fixe les droits des agents des services publics et attribue, à titre de degré d'appel, compétence à la cour de contentieux administratif sur les matières traitées par cette loi, cette compétence étant mise en œuvre dans une chambre spéciale de la cour, non prévue toutefois dans la proposition Carton de Wiart, chambre attachée exclusivement aux problèmes posés par les relations entre les agents et l'autorité.

Dès lors, notre proposition de constituer des juridictions de première instance se trouve plus aisément réalisable et leur réseau se placera dans le rayonnement juridique de la cour de contentieux administratif et trouvera dans la jurisprudence de cette cour un ferment d'unité.

La juridiction administrative, telle que nous la proposons, présente des avantages considérables. Tout d'abord, la nature paritaire de la composition de son siège est un élément générateur de confiance dans les milieux d'agents intéressés. Ensuite cette juridiction, fonctionnant au sein de chaque administration, se trouve être près de la matière à connaître et elle peut en conséquence s'adapter aux nécessités particulières des diverses administrations. Il est certain que les services extérieurs présentent des différences notables quant aux éléments disciplinaires avec un bureau d'administration centrale; il importe que les membres de la juridiction elle-même connaissent d'assez près de telles particularités techniques. Enfin, un autre avantage des plus appréciables est de doter les agents de deux degrés de juridiction et de leur assurer ainsi pour les affaires importantes la garantie considérable de se pourvoir contre l'arbitraire.

La création de telle juridiction est nécessaire pour éviter que les tribunaux civils ne doivent connaître de ces questions: dans l'état actuel de la doctrine et de la jurisprudence, ils se déclareraient le plus souvent incompétents, même si l'on arrivait à proclamer certains droits des fonctionnaires envers l'administration comme étant de nature civile. En effet, le risque serait toujours à courir qu'au dernier moment l'administration soulèverait un incident de procédure tendant à voir le tribunal se déclarer incompétent pour la raison que l'affaire est d'ordre disciplinaire. Nous avons touché un mot de la composition du siège: le statut devra dire qui pourra être nommé à ces juridictions administratives de première instance. Nous pensons que même les délégués syndicaux, pour pouvoir être admis à siéger, devront être docteurs en droit. Les membres de ces

mogen zetelen, de afgevaardigden der syndicaten zelfs doctor in de rechten zouden moeten zijn. De leden van deze rechtbanken zouden door den Koning benoemd moeten worden, op lijsten voorgelegd door de meest representatieve beroepsorganisaties, met dien verstande dat iedere organisatie een zetel zou bekleeden. Voor de administratieve leden dezer rechtbank, kan men zich laten leiden door de samenstelling der huidige tuchtraden.

De bevoegdheid dezer rechtslichamen is zeer uitgebreid. Zij moeten uitspraak doen in alle gevallen welke de bezoldigingen en de bevorderingen der beambten kunnen beïnvloeden, alsmede over alle vermeldingen van het aan-schrijvingsblad, waarlegen beroep dient verleend. Het blijkt dat zij ook uitspraak zouden mogen doen over getroffen sancties van tweeden rang, die van minder onmiddellijk belang zijn, wanneer de beambten zouden beweren dat zij ten onrechte werden toegepast door hun overheid. Dergelijke tuchmaatregelen moeten echter onmiddellijk kunnen toegepast worden, want het gaat niet op, gansch de administratieve rechtspraak op te roepen om geringe straffen uit te spreken wegens klein vergrijpen, die nochtans een onmiddellijke beteugeling vergen. Zelfs zou men kunnen toelaten dat de rechtstreeksche overheid zwaardere straffen toepasse, behoudens opdracht, aan de rechtsmacht, uitspraak te doen over de stoffelijke gevolgen; want het zou onlogisch zijn, ieder gezag te ondermijnen, en alle tucht te ontzenuwen onder voorwendsel de positie van het personeel zooveel mogelijk te verbeteren.

Ook over de rechten der verdediging zal het statuut uitspraak te doen hebben, want tot op heden werd de keus der verdediging voor de tuchtraden door de meeste besturen tot de ambtgenooten van den beschuldigden beambte beperkt. Deze tuchtraden zijn overigens slechts juridische organismen van beroep tegen getroffen sancties. De keuze van den verdediger moet vrij zijn, en de syndicale secretarissen mogen daarvoor niet uitgesloten worden. De verdediging heeft, zoowel als de aanlegger, het recht inzage te krijgen van alle stukken en geschriften, welke voor de verdediging van den agent nuttig kunnen zijn. Het statuut of de bijzondere reglementen zullen tevens moeten bepalen welke de termijnen en de andere formaliteiten zijn voor deze rechtscolleges.

C) De bijzondere paritaire Commissiën.

In vele gevallen, is het niet mogelijk het gezag der staats-sovereiniteit te verdeelen. Nochtans zal het steeds nuttig zijn dat de betrokkenen worden uitgenoodigd om mede te werken aan den goeden gang van het bestuur.

Het statuut zou paritaire commissiën moeten voorzien en hunne taak bepalen. Hun bijzonderste bezigheden moeten zijn: systematisering van de toe te passen wet- en reglementteksten; vaststelling van de werkvoorwaarden in het bestuur, samen met de studie van het rendement en van de modernisatie; bepaling van den omvang en de aanwending van de arbeidskrachten; wedden en bezoldigingen van de openbare beambten.

tribunaux seraient nommés par le Roi sur des listes présentées par les organisations professionnelles les plus représentatives, de telle façon que chaque organisation dispose d'un siège. Pour ce qui est des membres administratifs de la juridiction, on peut s'inspirer de la composition de la délégation dans les conseils de discipline actuels.

Quant à la compétence de ces juridictions, elle est des plus larges: elles doivent se prononcer sur toutes les matières qui peuvent entraîner des conséquences sur les traitements ou sur l'avancement des agents et sur toutes inscriptions faites sur les feuilles de signalement contre lesquelles le recours doit être accordé. Il paraît qu'elles puissent aussi se prononcer sur les sanctions secondaires, n'ayant pas les effets précités mais que les agents estimerait avoir été prises à tort par leurs chefs. Ces sanctions doivent toutefois pouvoir être appliquées directement, car il ne semble pas possible de mobiliser la juridiction administrative pour décider de peines bénignes devant réprimer des fautes sans gravité caractérisée mais exigeant toutefois une répression immédiate. On pourrait même permettre éventuellement que les chefs directs puissent frapper des peines plus fortes sauf à la juridiction à se prononcer sur les conséquences matérielles. Il ne faut évidemment pas, sous prétexte de garanties à accorder aux agents, énerver toute discipline et toute autorité.

Le statut devra aussi se prononcer sur les droits de la défense. A présent, la plupart des administrations limitent le choix de la défense devant les conseils de discipline aux seuls collègues de l'agent incriminé. D'ailleurs les conseils de discipline ne constituent à vrai dire que des juridictions d'appel contre des sanctions, directement. Il faudra dire que le choix du défenseur est libre et notamment qu'il pourra être choisi parmi les secrétaires syndicaux. La défense, tout autant que le demandeur, a le droit de se faire communiquer, sans déplacement, toutes les pièces pouvant servir aux fins poursuivies par l'agent. Il appartiendra, soit au statut, soit aux règlements particuliers, de dire quels seront les délais et autres formalités de procédure devant ces juridictions.

C) Comités paritaires spéciaux.

Il est bon nombre de matières où la souveraineté de l'Etat ne permet pas que son autorité soit partagée mais où il demeure utile qu'elle soit éclairée par les indications que peuvent lui fournir les éléments intéressés.

Des comités paritaires devraient être constitués par le statut et nous voyons *a priori* que les comités suivants seraient utiles et que leur tâche devrait être définie par le même statut, nous nous efforcerons de dire comment: systématisation des textes de lois et règlements à appliquer; détermination des conditions de travail dans les administrations; rendement, modernisation, etc.; détermination du volume de la main-d'œuvre et de ses mouvements; traitements et rétributions en général des agents de service public.

1° *Systematisering van wetteksten en reglementen.*

Uit ons onderzoek is gebleken dat de taak van de beambten soms zeer ondankbaar is, omdat men het personeel dikwijls onwetend laat van nieuwe reglementen of van de juiste interpretatie van sommige teksten. Aldus gebeurt het niet zelden dat het publiek reeds op de hoogte is van nieuwe reglementen of van de uitzonderingen, wanneer de beambten nog van niets weten. De positie waarin het personeel zich onder die voorwaarden bevindt, is verre van aangenaam en absoluut niet geschikt om het prestige van het bestuur te verhoogen. Daaruit spruiten allerlei ongemakken voort voor het publiek, zonder te spreken van de moeilijkheden voor de beambten, die het mikpunt zijn van talloze protesten bij de hooge overheid, vanwege de burgers. De vereenvoudiging van de reglementen zou het dienstrendement verhoogen, want zoo er zaken op de lange baan worden geschoven, is zulks meestal te wijten aan het net van formaliteiten, en aan de tekstverwickelingen. Er bestaat een comité voor wetgeving, er bestaat een commissie voor vereenvoudiging van het fiscaal stelsel, en het zou een niet geringen vooruitgang beteekenen een commissie tot stand te brengen tot vereenvoudiging van de bestuurlijke formaliteiten. Het personeel zelf zou met hart medewerken.

2° *Arbeidsvoorwaarden in de besturen.*

Uit het ingesteld onderzoek, is duidelijk gebleken dat de stoffelijke werkvoorwaarden van het personeel, tot op heden, een der minste bekommernissen van de Openbare Besturen geweest is. Over 't algemeen, zijn de lokalen niet aantrekkelijk, slecht verlicht en gelucht, en bovendien te zeer verspreid. Het bureelgerief is voorhistorisch en als er een klassemment- of documentatiemethode bestaat, geeft zij den indruk uit het steenen tijdperk afkomstig te zijn. In sommige middens spreekt men van de rationalisatie van administratieve methodes. Het personeel moet zich een juist oordeel kunnen vormen over de draagkracht van het taylorisme. Het mag niet onverschillig blijven tegenover een verbetering van de werkmethodes; zelfs moeten wij doen opmerken dat zijn initiatieven in dezen zin zeer dikwijls zonder gevolg bleven. In samenwerking met de overheid, moeten de beambten echter ook kunnen wijzen op de gevaren die sommige methodes kunnen naslepen. Voor het aanwerven van nieuwe arbeidskrachten, kan men zijn toevlucht nemen tot minder intellectuele krachten, dank zij de mechanische vereenvoudiging van het werk. Practisch zou dit leiden tot een waardevermindering van de ondergeschikte taken en tot de vermindering van de bezoldigingen. Zij mogen eveneens niet stilzwijgend laten voorbijgaan, dat sommige methoden nadeelige gevolgen hebben van psycho-fysiologischen aard, en dat derhalve een voorbehoedende geneesdienst moet opgericht worden. Dusdanige paritaire raadgevende commissie zal zich ook moeten uitspreken over speciale maatregelen, zooals Zomerdienst, in het Zomerseizoen.

1° *Systématisation des textes de lois et règlements.*

Notre enquête nous a révélé que les tâches des agents étaient souvent rendues très ingrates par suite de l'ignorance dans laquelle on les laissait des réglementations nouvelles et de leur interprétation. Il arrive parfois que le public soit au courant avant les agents des textes à appliquer et des exceptions : rien de plus fâcheux pour le prestige des agents de l'administration. Ennuis pour le public et souvent source de difficultés pour les agents victimes de réclamations de particuliers en haut lieu. La simplification des règlements permettrait une réelle accélération des services, car, si les affaires traînent, c'est aux complications tant des textes que des formalités qu'il faut aller en rechercher la source. Il existe un conseil de législation, il existe une commission de simplification fiscale, il y aurait beaucoup à gagner à créer une commission de simplification des formalités administratives : les agents en seraient de précieux collaborateurs.

2° *Conditions de travail dans les administrations.*

Notre enquête nous a démontré que les administrations furent assez peu soucieuses des conditions matérielles dans lesquelles elles obligent le personnel à accomplir sa tâche. Les locaux sont en général sombres, mal aérés, mal éclairés, disséminés aux quatre vents du monde; le matériel de bureau est malpropre, absent ou préhistorique, sauf dans les bureaux des grands chefs où une abondance d'objets coûteux : marbres, pendules et tableaux abondent; les méthodes de classement et de récolement de la documentation sont périmées, voire inexistantes. On parle dans certains milieux de rationalisation administrative : il importe que les agents aient un compte exact de ce que représente la taylorisation. Ils ne peuvent rester indifférents à une amélioration des méthodes du travail et que de fois leurs suggestions sont restées sans écho sur ces points. Mais ils doivent aussi rendre l'administration attentive aux dangers que recèlent en leurs flancs les méthodes préconisées par certains et inspirées de ce qui se pratique dans la grande industrie : conséquences sur la valeur des agents à recruter pour des tâches de plus en plus simplifiées, risque de voir se créer une sorte de prolétariat administratif des plus dangereux et asocial, conséquences d'ordre psycho-physiques de ces méthodes : il faut exiger notamment la création de services de médecine préventive, services basés sur une commission médicale paritaire. Ce comité paritaire consultatif aura aussi pour compétence de se prononcer sur l'extension du service dit « d'été » lors de la bonne saison.

3° Vaststelling van den omvang en van de aanwending der arbeidskrachten.

Hier staan we voor een vragencomplex, waarvan het personeel moet op de hoogte zijn, inzonderheid de voorwaarden der aanwervingen. Ook moet men een tabel bezitten met de bevorderingen en verhoogingen en de voorwaarden kennen, welke daartoe noodig zijn in de onderscheidene inrichtingen. Op deze wijze, heeft het personeel een zeker recht van toezicht, wat een onpartijdig verloop van alle verrichtingen waarborgt, zonder dat nochtans op rechtstreeksche manier mag ingegrepen worden. De bestuurlijke rechtsmacht zal overigens kennis kunnen nemen van iedere inbreuk op de reglementen en ook op de billijkheid welke bij het vervullen der onderscheidene taken zou kunnen gepleegd zijn. Wanneer het bestuur personeel zal aanwerven, zal het zich wel wachten beloften te doen in den wind, doch zal de verplichting in acht nemen, voorafgaandelijk de budgetaire gevolgen van hare verbintenissen na te gaan. Maar eenmaal dat zij zich verbonden heeft, zal elke woordbreuk uitgesloten zijn. Dit systeem zal het aanwerven van tijdelijke beampten uitsluiten, in zooverre deze niet speciaal in dienst komen voor een welbepaalde taak en voor een goed afgebakenden tijd, alsmede van stagiaires, die geen enkele bestaansredene zouden hebben, dan dat zij zonder vergoeding werkzaam zijn. De commissie zal eveneens uitspraak doen over de afzonderlijke of gezamenlijke verplaatsingen, alsmede over elke afschaffing van dienst. Wanneer verworven rechten in het gedrang komen, zal zij haar toevlucht nemen tot de administratieve rechtsmacht, opdat er steeds in alle rechtvaardigheid zou gehandeld worden.

Ook zou het niet nutteloos zijn, aan deze commissie alle dossiers te onderwerpen die betrekking hebben op de pensioenen der ambtenaars, opdat er mogelijkheid zou bestaan, ernstige nasporingen te doen naar de pensioenmogelijkheden op minder gevorderden ouderdom en de aanwerving van jonge bedienden.

4° Wedden en salarissen van het personeel over het algemeen.

Het statuut moet de bestendige commissie voor die kwesties bevoegd maken, om de Regeering en het bestuur voortdurend te kunnen inlichten over de schommelingen van de koopkracht der loonen. De voornaamste taak dezer commissie zou bestaan in het gelijkvormig maken van alle methodes van bezoldiging. Zij zou insgelijks wel bepaalde voorstellen moeten voorbrengen voor het vaststellen van de barema's. Men heeft reeds dikwijls doen opmerken dat in iedere administratie de aanvangswedden te gering zijn, en dat bij den aanvang der loopbaan de verhoogingen veel te langzaam worden toegekend. Vervolgens zal deze commissie zich moeten inspannen om een formule te vinden om vroeger het maximum te bereiken, zonder het principe van het begrotingsevenwicht en der Natie uit het oog te verliezen. Deze formule zou voor velen een verhoging mede brengen van het gemiddelde der laatste vijf dienstjaren, zoodat er een hooger pensioen uit voortvloeit. Een dergelijke regeling dringt zich voornamelijk op, wanneer de loopbaan verkort wordt. Alle geschillen of voor-

3° Détermination du volume de la main-d'œuvre : ses mouvements.

Nous touchons ici à un ensemble de questions que le personnel doit connaître : entre autres ce qui concerne le recrutement, ses conditions ; établissement des tableaux des promotions et nominations ; conditions posées pour l'avancement ; sans pouvoir intervenir d'une manière directe, il faut cependant donner au personnel un certain droit de regard sur ces domaines pour assurer l'impartialité des mesures à prendre. La juridiction administrative aura d'ailleurs compétence pour connaître des infractions aux règlements et aussi à l'équité — ceci sur revendication corporative — qui pourraient être commises dans l'exercice de cette fonction administrative. Quand l'administration embauchera du personnel, elle ne fera plus de promesses en l'air, elle sera forcée de prendre conscience des conséquences budgétaires de ses obligations, mais elle ne saurait plus les renier une fois qu'elle se trouverait liée. Par ce moyen, on éliminera tout embauchage de temporaires autrement que pour période et pour entreprise déterminées ; on de stagiaires qui n'aient d'autres raisons que de servir l'administration pour rien. Cette commission jugera également des transferts tant individuels que collectifs et émettra son avis sur toute suppression de services ; on évitera que certaines de ces mesures ne cachent en définitive des avancements ou des vengeances politiques. En cas de risques pour les droits acquis, la commission en question saisira la juridiction administrative du dossier de l'affaire pour que justice soit faite.

Il semble utile de soumettre à cette même commission tous les dossiers relatifs à la pension des fonctionnaires de façon que des études sérieuses puissent être faites sur les possibilités de pension à un âge moins avancé et de recruter des jeunes agents.

4° Traitements et rétributions du personnel en général.

Le statut doit attribuer compétence à la commission paritaire permanente pour ces questions de façon à éclairer constamment l'administration et le gouvernement sur les mouvements de la puissance d'achat des traitements. Cette commission uniformiserait les méthodes de rétribution et formulerait des propositions précises quant à l'établissement des barèmes, notamment en ce qui concerne les minima de base, dont nous avons signalé l'extrême vileté, et le rythme des augmentations barémiques à accélérer au début des carrières. Il faudra rechercher une formule qui permettra, tout en respectant la capacité contributive de la nation et le principe de l'équilibre budgétaire, de faire en sorte qu'un plus grand nombre d'agents parviennent à jouir aisément de leur maximum de carrière, ceci dans le but de permettre un comput meilleur de leur pension de retraite. Pareille idée s'impose en cas de raccourcissement de la durée des carrières. A cette commission, seront soumises également les propositions relatives à la rémunération du travail supplémentaire, nombre de cas nous ayant

stellen omtrent overwerk dat vaak niet of onvoldoende vergoed wordt, zullen insgelijks aan deze commissie voorgesteld worden. Deze commissie zal zich insgelijks uit te spreken hebben over de interpretatie die moet gegeven worden aan de woorden « werkelijke aanwezigheid » in sommige diensten, bijvoorbeeld bij den dienst der bevaarbare waterwegen, enz. Terzelfdertijd moeten wij haar ook de tabel van de bestaande kaders voorleggen, samen met den omvang der werkkrachten, ten einde te verhelpen aan de overdreven beperking der bezoldigingen, daar de kaders te eng zijn opgemaakt. Aldus zou de commissie standpunt moeten kiezen wat betreft een van de punten van het voorstel van den heer De Man, waartegen wij zijn opgekomen, namelijk dat alle graden moeten afgeschaft worden, wanneer zij niet aan een werkelijke functie beantwoorden. Daar iedere bezoldiging echter aan een graad verbonden is, zou er in dit geval veruiming moeten voorzien worden tusschen het minimum en het maximum van de ambten van onmiddellijk lageren graad om het wedden verschil te doen verdwijnen voortspruitende uit de toepassing van dien maatregel.

Er zijn nog een massa andere elementen die in verband met de bezoldigingen kunnen ter sprake komen, doch zij hebben betrekking op speciale categorieën ambtenaren, of diensten. De gezinshoofden zullen door deze commissie de gezinsvergoedingen doen vaststellen; de ambtenaren der steden en agglomeraties het bedrag der verblijfsvergoedingen, de beambten die een uniform moeten dragen zullen het kleedingsfonds naar billijkheid doen werken; de beambten die reis- of bureelkosten hebben, zullen deze uitgaven juist doen schatten, ten einde vergoed te worden.

De bijzonderste taak dezer commissie zal derhalve bestaan in het vaststellen van een ernstige budgetaire methode om steeds billijke loonen te kunnen uitbetalen. Op deze wijze kan er rekening gehouden worden met al de factoren die een rechtvaardig loon kunnen beïnvloeden: de financiële toestand van den Staat, de levensnoodwendigheden van het gezin, de verblijfskosten en het deel van ieder beambte in den socialen vooruitgang.

Ten slotte, moeten wij nog een woord reppen over het tot stand brengen van paritaire comités voor het beheer van de reeds bestaande, of nog op de rechten verzorgingsorganismen ten gunste van het personeel.

Het statuut zal het principe moeten vastleggen van de deelname der beroepsorganisaties van personeel aan de leiding van dergelijke organismen. Er zal moeten gedacht worden aan de oprichting van een genees- en apothekersdienst. Cantines zullen eveneens gemeenschappelijk worden gecontroleerd en beheerd, zooals hierboven aangeduid.

Dit zijn, naar onze bescheiden meening, de groote lijnen, waaraan een statuut moet beantwoorden van ambtenaren die naar recht en billijkheid wenschen te arbeiden. Wij meenen dat dit van aard zal zijn om in de openbare diensten de goede orde en het gezag te versterken.

H. MARCK.

été rapportés où ce travail reste impayé ou très insuffisamment. Il faudra aussi que des interprétations précises soient données par cette commission de certains termes tels que « prestation effective » pour certains services comme ceux des gardiens de voies navigables, etc. Cette commission connaîtra aussi de l'établissement des tableaux constitutifs des cadres: ceci conjointement avec le volume de main-d'œuvre de façon à trouver un remède à l'excessive limitation des rétributions qui provient du fait que les cadres sont très étroitement établis. Ainsi cette commission se prononcerait sur un des points qui fit notre particulière opposition aux propositions de M. de Man: la suppression des grades ne correspondant pas à des fonctions réelles: vu que tout traitement est attaché au grade, il faudrait si l'on supprime des grades élargir la marge entre le minimum et le maximum des grades immédiatement inférieurs de façon à compenser l'écart provoqué par l'application de cette mesure.

Il est encore d'autres éléments des rémunérations selon certaines catégories d'agents ou de prestations. Les pères de famille pourront voir cette commission fixer le taux des allocations familiales; les fonctionnaires des villes et concentrations urbaines et industrielles pourront voir fixer le taux des indemnités de résidence; les agents astreints au port d'un uniforme verront réglementer équitablement le fonctionnement des masses d'habillement; les agents ayant des frais de déplacement ou de bureau verront estimer exactement ces débours aux fins d'indemnisation.

Nous croyons que la plus grande tâche de cette commission sera d'établir une méthode budgétaire convenable pour rechercher une base sérieuse d'estimation des traitements justes à accorder. De la sorte, il pourra être tenu compte de tous les éléments réels qui doivent figurer dans le conditionnement d'un salaire juste: situation financière de l'Etat, nécessité réelle des familles, part juste de tout agent dans le progrès social, coût du logement, etc.

Reste à pourvoir à la création de comités paritaires de gestion des organismes de prévoyance en faveur du personnel, existants ou à créer.

Le statut devra consacrer le principe de la participation du personnel par la voie de ses organisations professionnelles à la gestion de pareilles institutions. Il faudra songer à la création du service médical et pharmaceutique; parfois des cantines devront être créées, etc., sous gestion paritaire.

Telles sont, à notre avis, les grandes lignes auxquelles doit répondre un statut des fonctionnaires qui voudrait faire œuvre de justice. Nous croyons qu'il serait de nature à consolider l'autorité et l'ordre publics.

H. MARCK.

II. — TOEPASSING VAN DE ALGEMEENE BEGINSELEN VAN HET STATUUT OP HET PERSONEEL DER ONDERGESCHIKTE BESTUREN.

Wanneer men spreekt over het personeel der ondergeschikte besturen, raakt men terstond een domein aan, dat door de Grondwet geregeld is, wel overeenkomstig onze gewoonten en gebruiken, maar in strijd met de strekkingen en behoeften van een modernen Staat, te weten de eerbiediging der plaatselijke en gewestelijke autonomie. Zeker is het noodig dat het ethnisch en cultureel karakter behouden blijve en zelfs verstevigd, maar uit administratief oogpunt kunnen er onregelmatigheden uit voortvloeien, die voor het publiek evenveel bezwaren opleveren als voor de bedienden van deze administraties zelf. Anderzijds, wanneer men de tegenovergestelde richting volgt, loopt men gevaar de centrale macht een onrustwekkende uitbreiding te zien nemen. Afgezien van dit alles, kan niemand ontkennen, dat het dringend noodzakelijk is dat de gemeenschappen, die in het kader van den Staat bestaan, zich schikken naar een algemeene tucht, ten nutte van alle burgers. Trouwens, het voorrecht van de autonomie wordt door sommige autoriteiten opgeëischt, wanneer zij er overdadig gebruik van kunnen maken om aan de wenschen hunner kiezers te voldoen. Het wordt verworpen, wanneer de plaatselijke overheid, dezen kant der zaken verwaarloozend, in haar bestuur slechts rekening wil houden met het algemeen welzijn, hetwelk nooit samengaat met de bijzondere belangen van een reeks burgers. Trouwens, in 1830, heeft de wetgever reeds den weg gebaad voor een regeling van het toezicht dat de centrale macht moest uitoefenen op de plaatselijke besturen. De wet moest hier de maatstaf zijn. Meermaals is de wetgever tusschengekomen ten voordeele van het gemeentepersoneel om een regeling te treffen betreffende de vastheid der gemeentebestedingen — ingaande tegen de misbruiken der plaatselijke politiek — en in zake bezoldiging. Deze tusschenkomsten, bij dewelke men nog moet voegen de mogelijkheid van verhaal bij de bestendige deputaties en bij den Koning, alsmede de oprichting der provinciale raadgevende commissies vormen reeds een belangrijk geheel dat met enkele wijzigingen zou kunnen dienen als basis voor een statuut voor het gemeente- en provinciepersoneel.

Voorafgaandelijk, echter, dienen wij een opmerking te maken wat betreft het toezicht uitgeoefend door de centrale macht; de centrale macht moet zich bepalen bij het uitvaardigen van regels, principesregels, en aan de ondergeschikte machten, met de hulp der paritaire organen, door dit ontwerp van statuut ingesteld of ingegeven, de zorg overlaten deze regels aan den bijzonderen toestand van elke administratie aan te passen. Ter zake van de wedde, namelijk, is de wet van 1927 op een uitmuntend principe gesteund: namelijk, de minimumwedde van het gemeentepersoneel te bepalen. Talrijke gemeenten hebben aan demagogie gedaan op stuk van belasting, door hun personeel onvoldoende te betalen. Maar de wet heeft het ongelijk gehad verder te gaan dan het principe van het recht op een bestaansminimum. Zij is vervallen in details van cijfers en van toepassing, met het gevolg dat

II. — APPLICATION DES PRINCIPES GENERAUX DU STATUT AU PERSONNEL DES ADMINISTRATIONS SUBORDONNEES.

Lorsqu'on parle du personnel des administrations subordonnées on touche immédiatement un domaine qui a été réglé par le constituant dans un sens qui, pour conforme qu'il soit avec nos traditions, n'en va pas moins à l'encontre des tendances et des nécessités de l'Etat moderne lorsqu'il veut respecter sans plus les autonomies locales et régionales. Certes, il faut que les caractères ethniques et culturels soient respectés et même soutenus; mais ceci se fait sur un autre plan. Du point de vue administratif, semblable conception peut engendrer des anomalies dont le public est la première victime. Le personnel des autorités subalternes en souffre également. D'autre part, on court en sens inverse le risque d'une hypertrophie du pouvoir central avec danger de congestion des services centraux. Mais ce que l'on ne peut nier, c'est la nécessité de plier les communautés secondaires sous une discipline générale profitable à tous les citoyens. Le bénéfice de l'autonomie est d'ailleurs revendiqué lorsqu'il permet à des autorités de flatter outre mesure les appétits de leurs mandants électoraux; il est répudié lorsque les autorités locales, méprisant cet aspect des choses, essaient de gouverner en ne tenant compte que du bien général, lequel ne saurait jamais coïncider totalement avec le bien particulier d'une catégorie de citoyens. D'ailleurs le législateur de 1830 avait laissé la porte ouverte à une réglementation du contrôle qu'il donnait au gouvernement la mission d'exercer sur les autorités locales. La loi devait en être la mesure. Et souvent le législateur est intervenu en faveur des agents communaux, soit pour dire les règles de la stabilité de leurs emplois — contre les abus scandaleux de la politique de clocher — et les minima de leurs traitements. Ces interventions auxquelles il nous faut joindre la création de voies de recours auprès des députations permanentes et même du Roi ainsi que la constitution des commissions consultatives provinciales forment un ensemble déjà important pouvant servir de base sauf retouches et compléments, à un statut du personnel communal et provincial.

Nous avons toutefois une remarque préalable à formuler sur le contrôle du pouvoir central: celui-ci doit se borner à édicter des règles générales, des règles de principe et abandonner aux autorités subordonnées, aidées des organes paritaires créés ou suggérés par ce projet de statut, le soin de les adapter aux situations particulières de chaque administration locale. Pour ce qui est des traitements, par exemple, la loi de 1927 est partie d'un principe excellent: celui de dire le traitement minimum à accorder aux agents communaux. Nombre de communes faisant de la demagogie fiscale, payaient mal leurs agents. Mais la loi a eu le tort de dire plus que le droit au salaire vital. Elle est entrée dans des détails de chiffres et d'application. Il en est résulté que les minima prévus pour les toutes petites communes, étant les mêmes que ceux que la loi fixe pour les communes de 10,000 habitants, ne s'y

de minima, daar zij dezelfde zijn voor kleine gemeenten en gemeenten van 10,000 inwoners, in geen enkele van deze kleine gemeenten worden toegepast. In de onmogelijkheid verkeerende de wet toe te passen, hebben zij hunne toevlucht gezocht in de willekeur. Door te ver te willen gaan, heeft de wet den toestand, dien zij wilde vermijden, nog tienmaal verergerd.

Het centraal bestuur beging dezelfde fout, toen het tusschenkwam in Februari 1935.

Wij meenen dat, krachtens het algemeen recht van controle der Regeering, over de ondergeschikte besturen, een wet het meerendeel der principes, die wij in de vorige hoofdstukken hebben uiteengezet, tot de plaatselijke besturen kan uitbreiden. Aldus zou men de eenmaking kunnen hewerken van recht en rechtspraak in het voordeel van het land en van de beampten. Aldus zou men eveneens de werken bezoldigingsmethodes tot een systeem kunnen vereenigen, waardoor een samenhang zou verkregen worden tusschen alle administratieve organen.

Wij moeten echter rekening houden met al wat reeds bestaat.

A) Rechtsmachten voor Geschillen.

De rechtsmachten, waarvan reeds hooger sprake, moeten aan de plaatselijke toestanden worden aangepast. Een geldige reden om dit niet te doen, kan er niet gevonden worden. Nederland heeft de principes en de inrichting van het verhaal uitgebreid tot het personeel der plaatselijke besturen.

Men zou elke gemeente boven de 50,000 inwoners kunnen verplichten zulke rechtsmacht samen te stellen. Een zeker aantal er van heeft het initiatief in dien zin genomen, en met leedwezen hebben wij vastgesteld dat de Minister van Binnenlandsche Zaken hunne beraadslagingen dienaangaande heeft afgekeurd. De gemeenten onder de 50,000 inwoners zouden kunnen gegroepeerd worden onder de bevoegdheid van een enkele rechtbank, waarvan de zetel zou gevestigd zijn in de hoofdplaats van het vrederechtskanton. De rechtbank zou aldus moeten samengesteld worden, dat onder de afgevaardigden der plaatselijke overheid, steeds een vertegenwoordiger zij van de in de behandelde zaak betrokken gemeente.

In zake bevoegdheid en procedure, is er geen reden om iets te wijzigen aan hetgeen we daarover tot hiertoe hebben gezegd.

Aan de gemeentelijke overheid zou de taak opgedragen zijn, het vonnis uit te voeren, dat door deze rechtsmachten werd geveld, behalve in geval van verhaal bij het Hof van Geschillen, voor louter administratieve aangelegenheden, en bij den Koning voor zaken van politiek aard.

De toestand van het personeel der regieën en der commissies van openbaren onderstand moet van naderbij onderzocht worden. De wet, immers, plaatst de commissies van openbaren onderstand onder de instellingen, die onder het beheer staan van de gemeenten; de regieën, daarentegen, staan niet noodzakelijkerwijze onder het beheer der gemeentebesturen, zij kunnen deze taak aan private personen toevertrouwen, zooals water- en gasverdeeling, veeslachting, enz...

trouvent appliqués nulle part. Se trouvant dans l'impossibilité d'appliquer la loi, elles ont trouvé un refuge dans l'arbitraire; et ce que la loi voulait écarter, a été engendré dans le pire, la loi ayant été trop loin.

Les mêmes erreurs furent commises par l'administration centrale dans son intervention de février 1935.

Nous pensons qu'en vertu du pouvoir général de contrôle du gouvernement sur les administrations subordonnées, une loi peut étendre la plupart des principes exposés dans les chapitres de cette étude aux agents des administrations locales. On aboutirait de la sorte à l'unification du droit et de la jurisprudence des plus avantageuses pour le pays et pour les agents. On aboutirait également à une systématisation des méthodes de travail et de rétribution qui mette de l'harmonie dans tout l'appareil administratif.

Mais il faut tenir compte de ce qui existe déjà

A) Juridictions contentieuses.

Les juridictions dont il a été question plus haut doivent être adaptées aux nécessités locales. Mais on ne saurait trouver de bonnes raisons de ne pas le faire. La Hollande a étendu les principes et modes d'organisation des voies de recours au personnel des pouvoirs locaux.

Il pourrait être dit que toutes les communes de plus de 50,000 habitants seront tenues de mettre semblable juridiction sur pied. Un certain nombre ont pris des initiatives dans ce sens et nous avons eu le regret de voir le Ministre de l'Intérieur improuver leurs délibérations sur ce point. Pour les communes de moins de 50,000 habitants, elles seraient groupées sous la juridiction d'une seule chambre ayant son siège au chef-lieu de canton de justice de paix. Le siège devrait être assuré de telle façon que, dans la délégation des autorités locales, il y ait toujours un représentant de la commune impliquée dans l'affaire appelée par le rôle.

Pour tout ce qui concerne la compétence et la procédure, il n'y a pas lieu de modifier ce qui a été dit plus haut.

Il appartiendra à l'autorité communale d'exécuter les sentences rendues par ces juridictions, sauf leur recours devant la cour de contentieux administratif pour les affaires ayant une portée purement administrative et devant le Roi pour les affaires de nature politique.

Il y aura lieu d'examiner de plus près la situation des régies et des commissions d'assistance publique: la loi mettant ces dernières au rang des institutions que la commune doit administrer, tandis que les régies ne font pas partie du domaine de l'obligation administrative des communes, qui peuvent laisser aux particuliers le soin d'assurer les distributions d'eau ou de gaz, d'abattre les bestiaux, etc.

Het personeel der instellingen die onder verplicht beheer der gemeentebesturen staan, valt onder dezelfde wetten als het gemeentepersoneel.

Nu kan de vraag oprijzen of het personeel van gasthuizen, godshuizen, klinieken, enz., noodzakelijkerwijze onder dezelfde regeling valt. Indien dit personeel door een commissie van openbaren onderstand benoemd wordt, zal het antwoord bevestigend zijn; doch wanneer de beambten rechtstreeks door de bestuurscommissie worden aangesteld, is het antwoord negatief, tenzij deze bestuurscommissies onderopdracht van macht hiertoe slechts hebben gekregen.

Het schijnt echter niet mogelijk het personeel dezer inrichtingen, die slechts semi-openbaar zijn, heelemaal te vereenzelvigen met het personeel dat rechtstreeks van de Openbare Macht afhangt. Het ware wenschelijk dat de in Frankrijk geldende regeling wat betreft het personeel van den openbaren onderstand, tot België worde uitgebreid. Want het is duidelijk dat het personeel der regies en der gemeentelijke instellingen niet in denzelfden graad van het gemeentebestuur afhankelijk is, en dat het dus niet heelemaal aan het essentieele begrip van personeel in openbaren dienst beantwoordt. Daarom zijn deze beambten niet rechtstreeks door het statuut gedekt, doch er bestaan zeer ernstige redenen om hen insgelijks te doen genieten van sommige waarborgen betreffende de disciplinaire rechtspleging en de paritaire onderhandelingen over algemeene arbeidsvoorwaarden, waarvan sprake in het statuut. Wordt dezelfde bemerking niet naar voor gebracht in het Koninklijk besluit 171, over de wedden en loonen? Deze reeks beambten kan echter geen aanspraak maken op waarborgen omtrent de vastheid van bediening.

B) Aard van het Arbeidsverband.

De wet van 1927 handelt over arbeiders die werkelijk behoren tot het gemeentelijk personeel, en als dusdanig een regelmatige benoeming hebben ontvangen van den gemeenteraad, of van het daartoe gemachtigd schepencollege.

Daar het statuut zich ook uitstrekt tot het personeel van de lokale openbare besturen, zou er een einde kunnen gemaakt worden aan de mis toestanden, die tot op heden verschillende gemeenten toelaten de wet van 1927, over de minimawedden en loonen, te ontduiken, en zich te onttrekken aan de wettelijke verplichtingen van de arbeid- en dienstkontrakten, omdat zij niet als werkgevers gelden, en derhalve geen arbeidsovereenkomsten kunnen sluiten.

Men is reeds verplicht geweest het begrip werkmán en bediende in werkelijken gemeentedienst, te doen gaan in de richting van beambte gehecht aan een bestendige gemeentelijken dienst. Ieder arbeider die een moeilijkheid heeft met betrekking tot de wedde, de bevordering of de tucht, moet derhalve in de mogelijkheid gesteld worden voor het rechtscollege het bewijs aan te brengen dat hij werkelijk op bestendige wijze aan een bestendigen dienst gehecht is. Dit bewijs is uiterst belangrijk, want het zal beslissen of de algemeene regels van het statuut, in dit geval, al dan niet van toepassing zijn.

Le personnel des institutions que la commune doit administrer suivra le sort du personnel administratif.

Mais on peut se demander s'il doit en être de même nécessairement du personnel des hôpitaux et des hospices, cliniques, etc. On répondra affirmativement, si ce personnel est nommé par la commission d'assistance publique; négativement, si ce personnel est nommé par la commission directrice de ces établissements, à moins que ces commissions directrices n'en aient reçu une subdélégation.

Toutefois il ne semble pas possible d'assimiler totalement le personnel de ces établissements qui ne sont que semi-publics, au personnel dépendant directement de l'autorité. Il serait intéressant d'étendre à la Belgique le règlement prévu en France en ce qui concerne le personnel de l'assistance publique. Il est clair que le personnel des régies et des établissements que la commune doit organiser ne sont pas dépendants au même titre de la commune et par conséquent ne répondent pas à la notion essentielle de service public. Le statut ne saurait les couvrir directement, mais il peut être dit, comme dans l'arrêté royal 171, que des raisons très sérieuses d'équité existent pour faire bénéficier ce personnel de certaines garanties que nous pouvons voir étendre aux juridictions disciplinaires et à la négociation générale paritaire des conditions de travail, d'autant plus que leur situation de fait les rapproche davantage des travailleurs du privé. Mais il ne saurait prétendre à la prérogative de la stabilité d'emploi.

B) Nature du lien de travail.

La loi de 1927 parle de travailleurs faisant effectivement partie du personnel communal, c'est-à-dire d'un personnel ayant reçu une nomination en bonne et due forme du conseil communal ou du collège échevinal sur délégation du conseil. Le statut aurait pour effet par son extension aux pouvoirs locaux, de mettre fin à une situation abusive qui permet à de nombreuses communes d'éluder les obligations de la loi de 1927, et du même coup de se soustraire aux obligations stipulées par la loi sur le contrat de travail ou d'emploi par le fait que les communes ne sont pas réputées employeurs aux termes de cette dernière loi et ne peuvent donc conclure de contrat de travail.

Déjà on a dû faire évoluer la notion d'ouvrier et d'employé faisant effectivement partie du personnel communal dans le sens d'agent employé à un service continu de la commune. Il faudra donc permettre à chaque travailleur, pour qui une difficulté de salaire, avancement, etc., surgirait, de se pourvoir devant la juridiction afin de faire la preuve que le service auquel il est attaché est bien un service continu et qu'il y travaille d'une manière permanente; cette preuve entraîne des effets importants, car elle décide de l'application des règles générales du statut.

C) Bijzondere toestand van het Politiepersoneel.

Evenals het leger en de rijkswacht staat de politie in nauw verband met de Openbare Macht. Het zou echter verkeerd zijn, te meenen dat hun beroepstoestand gelijken tred houdt met de ondergeschiktheid van hun functie. Vervolgens moet er een duidelijk onderscheid gemaakt worden tusschen agenten die met gezag bekleed gaan en agenten die met de uitvoering van bevelen gelast zijn, want eenvoudige politieagenten of gendarmen maken geen proces-verbaal op, zij teekenen alleen vaststellingen op. Alleen nadat de officier, die met het openbaar gezag bekleed is, het stuk heeft ondertekend, krijgt het kracht van gezag en geldt het tegen derden.

Bovendien moet er rekening gehouden worden met den oorsprong hunner benoeming, en met het gezag dat hen beveelt. De benoeming en het bevel komen beide van den Burgemeester. In het kader van het onderscheid dat wij gemaakt hebben, zal het nochtans niet moeilijk vallen zekere voordeelen van het statuut uit te breiden tot de politieagenten, waardoor de voorziene rechtscolleges zouden bevoegd worden, doch alleen voor bestuurlijke aangelegenheden en niet voor tuchtmaatregelen.

Behoudens deze opmerkingen en aanpassingsvoorwaarden, meenen wij dat het geheel van het ontwerp op al de beambten in openbaren dienst toepasselijk is.

III. — ONDERZOEK DER ARTIKELN.

ALGEMEENE BEMERKINGEN.

Het hiernavolgend wetsvoorstel dankt zijn ontstaan aan de volgende tweevoudige vaststelling van rechte en van feite: in rechte, bestaan er, benevens wezenlijke rechten, welke ontstaan uit een billijke en sociale opvatting van de administratieve loopbaan en welke in geen enkelen tekst vastgelegd zijn; er zijn er andere die slechts gedeeltelijk worden geregeld, hetzij door wetten, vaker nog door huis-houdelijke reglementen genomen, in beperkenden zin, door de uitlegging welke er doorgaans wordt aan gegeven, zonder te gewagen van de ernstige leemten welke in de betrokken reglementeering te vinden zijn; in feite hebben verkeerde en willekeurige toestanden zich kunnen ontwikkelen, dank zij de inneming van de politiek op het gebied van het bestuur en ook omdat er op dit stuk geen volledige, stelselmatige wetgeving bestaat.

Uitgaande van deze beide vaststellingen, hebben de indieners van het voorstel zich als taak gesteld, niet alleen een einde te maken aan de willekeur en de oorzaken van de misbruiken weg te nemen, maar vooral om de voornaamste rechten en plichten van den openbare ambtenaar in een rechtskundig geheel vast te leggen.

Om deze reden, zijn in het voorstel geen bepalingen van praktischen en technischen aard te vinden: men moet er slechts in zoeken, naast een synthesis van de beroepsrechten van den openbaren ambtenaar — naast een rechterlijke en paritaire instelling — een reeks aanwijzingen over de wijze waarop de betwiste rechten moeten geregeld wor-

C) Situation spéciale du personnel de la police.

La police, comme l'armée et la gendarmerie, constitue une force dépendant d'une manière très étroite de l'autorité. Mais tout d'abord, il faut distinguer que leur situation professionnelle est une chose différente de leur subordination de service. Il faut distinguer ensuite entre agents d'autorité et agents d'exécution car les simples agents de police et les gendarmes ne verbalisent pas, ils font de simples constats qui ne deviennent actes de l'autorité et ne font foi contre les tiers que lorsque l'officier revêtu de la puissance publique a signé la pièce.

D'autre part il faut tenir compte de l'origine de leur nomination et de l'autorité qui s'exerce sur eux. C'est le bourgmestre qui nomme et commande. Dans la ligne des distinctions que nous venons de faire, il n'y a aucun inconvénient à étendre certains avantages du statut aux agents de police donnant compétence aux juridictions prévues sur les matières administratives uniquement et non en matière disciplinaire.

Sauf ces remarques et mesures d'adaptation, nous croyons que l'ensemble du projet est applicable à la masse de tous ceux qui sont en service public.

III. — EXAMEN DES ARTICLES.

REMARQUES GENERALES.

La proposition de loi ci-après s'est originée dans la double constatation de droit et de fait que voici: en droit, à côté de droits essentiels, issus d'une compréhension équitable et sociale de la carrière administrative et qui ne se trouvent consacrés par aucun texte, il en est d'autres, partiellement réglementés tantôt par des lois, plus souvent par des règlements d'ordre intérieur, pris dans un sens restrictif par l'interprétation quotidienne qui en est faite, non sans parler des lacunes graves existant dans la réglementation en cause; en fait ensuite, des situations abusives ou arbitraires ont pu se développer grâce à l'immixtion de la politique partisane dans le domaine de l'administration et aussi par l'absence d'une législation complète systématique en la matière.

Partant de ces deux constatations, les auteurs de la proposition se sont assigné pour tâche à la fois de remédier à l'arbitraire, d'écarter les causes d'abus et surtout de construire un ensemble juridique complet des droits et devoirs fondamentaux du fonctionnaire public.

C'est pourquoi leur œuvre se caractérise par l'absence de dispositions d'ordre pratique et technique: il ne peut y être recherché, à côté d'une synthèse des droits professionnels du fonctionnaire public, à côté d'institutions juridictionnelles et paritaires qu'une série d'indications sur la manière d'organiser les droits en question. Cette organi-

den. Daar deze regeling gedeeltelijk uitgewerkt is, zal men rekening moeten houden met de bestaande reglementen om daaruit te lichten wat praktisch, doeltreffend en juist gebleken is en deze verspreide gegevens dan te versmelten met de algemeene richtslijnen van het voorstel.

EERSTE HOOFDSTUK.

Het openbaar ambt.

Dit hoofdstuk bepaalt wat onder openbaar ambt verstaan wordt en stelt vast wie er mede bekleed is, krachtens de sociale noodwendigheden medegebracht door de ontwikkeling van de instellingen. De indieners van het voorstel zijn van meening dat, ten gevolge van hetgeen werd ervaren en in het buitenland werd verwezenlijkt, al de dienaren van de openbare instellingen het voordeel moeten genieten van de stabiliteit en de sociale waarborgen van wedde en van pensioenen, die vroeger alleen werden voorbehouden aan de met een openbaar gezag bekleede ambtenaren. Trouwens, dit voordeel heeft zijn keerzijde in een onvermijdbare beperking van sommige hunner rechten, namelijk wat betreft het recht van staking of van uiting der politieke meeningen: gegeven zijnde dat deze beperkingen opgelegd zijn door den aard zelf der openbare diensten, die niet mogen stilgelegd worden; dit gevaar kan niet uitgeschakeld worden, zoo men niet aan gansch het personeel de voordeelen waarborgt die moeten opwegen tegen de vrijheidsbeperkingen die hun worden opgelegd voor het welzijn der natie en der particuliere gemeenschappen.

ART. 1 en 2.

De tekst er van werd zoo ruim mogelijk opgevat, de opsomming die er in voorkomt geldt zelfs slechts als voorbeeld, zoodat hij bestand zou zijn tegen al de wijzigingen die een tijdperk in volle ontwikkeling aan de openbare diensten mocht doen ondergaan, namelijk door de te verwachten uitbreiding der controle, vanwege het centraal gezag, op sommige groote economische bedrijven van het land.

Er wordt, namelijk, in gehandeld over de zoogezegde « bureaux » die thans door het openbaar gezag worden opgericht met het oog op bijzondere taken. Daaruit blijkt een ernstige strekking om het personeel van deze bureaux te beschouwen als tijdelijke beambten: de onzekerheid ware het lot van deze beambten, met al de sociale gevolgen die deze onveiligheid meebrengt, zoowel voor de enkelingen als voor de diensten waaraan zij verbonden zijn.

Als bepaling van de wijze waarop de bestuurlijke ambten worden toegekend, zegt de tekst « op wettelijke wijze... », willende, door het woord *wettelijk*, iedere benoeming te niet doen, gedaan door onbevoegde overheden of met miskennis van door de bestaande wetten verleende rechten, namelijk die welke voorrechten geven aan de oudstrijders.

Eindelijk, willen de indieners, door dezen tekst, eens en voor altijd, de moeilijke vragen oplossen van de definitieve toekenning der plaatsen in de openbare besturen

sation étant en partie élaborée, il devra être tenu compte des règlements existants pour en reprendre ce qui s'est révélé pratique, efficace et juste et il faudra combiner ces éléments épars dans la discipline générale de la proposition.

CHAPITRE PREMIER.

De la fonction publique.

Ce chapitre définit ce qu'est la fonction publique et détermine qui en est revêtu en vertu des nécessités sociales entraînées par le progrès des institutions. Il a paru aux rédacteurs de la proposition, qu'à la suite des enseignements de l'expérience et des réalisations étrangères, il fallait conférer à tous les serviteurs des services publics les avantages de la stabilité et les garanties sociales de traitement et de pension réservés autrefois aux seuls fonctionnaires revêtus de l'autorité publique. D'ailleurs, cet avantage se compense par une inmanquable restriction de certains de leurs droits, notamment en ce qui concerne le droit de grève ou de manifestation des opinions politiques: ces restrictions étant imposées par la nature même des services publics, dont la suspension doit être évitée; ce risque ne saurait être éliminé si l'on ne garantit pas à tout le personnel les avantages qui doivent compenser les restrictions de liberté qu'on leur impose pour le bien de la nation et des collectivités particulières.

ART. 1 et 2.

Le texte en a été conçu avec le plus d'extension possible, l'énumération qui s'y trouve n'ayant même qu'un caractère exemplatif, de façon à pouvoir subsister à travers toutes les modifications qu'une époque en pleine évolution pourra faire subir aux services publics, notamment par l'extension probable du contrôle des pouvoirs centraux sur certaines grandes activités économiques de la nation.

Notamment, il y a été traité des offices que les pouvoirs publics créent à présent pour des tâches particulières. Une tendance grave s'y manifeste de considérer le personnel de ces offices comme des agents temporaires: l'insécurité serait le lot de pareils agents avec toutes les conséquences sociales que cette insécurité comporte tant pour les individus que pour les services auxquels ils sont attachés.

Définissant la manière de conférer les fonctions administratives, le texte dit « d'une manière *légitime*... », voulant par le mot « *légitime* » que soit rendue nulle toute nomination faite par des autorités incompétentes ou en fraude de droits conférés par les lois existantes, notamment celles qui confèrent des privilèges aux Anciens Combattants.

Par ce texte enfin, les auteurs veulent trancher une fois pour toutes les difficiles questions de l'attribution définitive des postes dans les administrations publiques et sur-

en vooral in de gemeentebesturen waar de voorschriften, zoowel van de artikelen 85bis en volgende van de gemeentewet als van de wet van 21 December 1927, op de wedden van het personeel der gemeenten en provinciën omzeild worden door het feit dat de werklieden, en soms ook bedienden van deze besturen, niet benoemd worden door de overheden die daarvoor opdracht kregen. Hieruit spruiten zeer ernstige nadeelen voort voor de betrokkenen, namelijk ter zake van wedde en pensioen, ziekteregime, enz., zonder gevoelig voordeel voor de werkgevende overheden.

ART. 3.

Deze tekst maakt een einde aan de gekenmerkte misbruiken die ontstaan uit het stelsel van verlengde onvastheid, dat werd ingevoerd in talrijke besturen die zich laten dienen, zelfs voor de plaatsen waaraan verantwoordelijkheid is verbonden, door beambten wier wedde forfaitair werd beperkt, tot groot nadeel van de werkkraacht dezer beambten en den goeden gang der diensten.

Deze tekst heeft, *a contrario*, tot gevolg, een bijkomend criterium te geven voor de vaststelling van de hoedanigheid van ambtenaar: de vastheid in de gehechtheid aan den dienst is een voldoende criterium dat reeds aanvaard werd in de jongste wetgeving, namelijk in het Koninklijk besluit 171 en in den omzendbrief tot verklaring van dit besluit gericht tot de provinciegouverneurs.

Het resultaat van dezen tekst is, dat aan eenieder die voor vast werkzaam is in dienst van één der instellingen opgesomd in artikel 1, de sociale voordeelen verleend worden van de stabiliteit aan bediening en de waarborgen uit kracht van het statuut. De tijdelijke beambten bekomen door de tweede alinea een stelsel dat overeenkomt met den bijzonderen toestand waarin zij zich bevinden.

ART. 4.

Dit artikel is een samenvatting van de thesis door de indieners van het voorstel tot grondslag gelegd van hun rechtskundig opstel. Zij beschouwen de administratie als een geheel, dit is een complex van wederzijdsche rechten en plichten, een instelling waarvan alle factoren noodzakelijk zijn voor het bewerken van het doel der instelling, met bijgevolg het recht, voor al deze factoren, een opbouwende rol te vervullen in deze instelling. Een meer bijzonder uitzicht van deze instelling ligt in het tweede lid van dit artikel: de uitoefening van het openbaar ambt kan nooit geschorst worden. 't Is op dit principe dat de plicht rust voor al de vaste beambten der openbare diensten, af te zien van de staking als middel tot het stellen van eischen, en dat, wederkeering, op den wetgever die bezorgd is om sociale gerechtigheid en om het algemeen welzijn, de plicht rust van, door een vaste en billijke regeling van de rechten en plichten van de dienaars der gemeenschap, het middel te verschaffen waardoor deze beambten nooit zullen gekneld zitten tusschen de keuze, ofwel de gevestigde orde te moeten omverwerpen of zelfs eenvoudig te verstoren, ofwel er van afzien van ooit een wettige vergoeding voor een leven van arbeid te genieten.

tout dans les administrations communales où les prescriptions tant des articles 85bis et suivants de la Loi communale que de la Loi du 21 décembre 1927 sur les traitements du personnel des communes et des provinces sont tournées par le fait que les ouvriers et parfois aussi des employés de ces administrations ne sont pas nommés par les autorités qui ont reçu cette mission. Il en résulte des désavantages très graves pour les intéressés, notamment en matière de traitement et de pension, de régime maladie, etc., sans avantage sensible pour les pouvoirs employeurs.

ART. 3.

Ce texte met fin aux abus caractérisés engendrés par le régime du temporariat prolongé, effectué dans de nombreuses administrations qui se font servir même dans les postes à responsabilité par des agents dont elles ont limité forfaitairement le traitement, au plus grand dam du rendement de ces agents et de la bonne marche des services.

Ce texte a pour effet *a contrario* de donner un critère supplémentaire pour la détermination de la qualité de fonctionnaire: la permanence de l'attachement au service constitue un critère suffisant, déjà admis dans la législation précédente, notamment dans l'arrêté royal 171 et dans la circulaire explicative de cet arrêté adressée à Messieurs les gouverneurs de province.

Le résultat de ce texte est de conférer à toute personne, travaillant de manière permanente au service d'une des institutions reprises à l'article 1er de jouir des avantages sociaux de la stabilité d'emploi et des garanties fournies par le statut. Les temporaires reçoivent par l'alinéa second un régime conforme à la situation particulière où ils se trouvent.

ART. 4.

Cet article résume la thèse que les auteurs de la proposition ont mise à la base de leur construction juridique. Ils conçoivent que l'administration forme un tout, c'est-à-dire un complexe de droits et d'obligations réciproques, une institution dont tous les facteurs sont essentiels à la réalisation du but assigné à cette institution, entraînant par voie de conséquence le droit pour tous ces facteurs de jouer un rôle constructif dans cette institution. Un aspect plus particulier de cette institution est repris dans le second membre de cet article: l'exercice de la fonction publique ne peut jamais être suspendu. C'est à raison de ce principe que l'obligation pour tous les agents permanents des services publics s'impose de renoncer à la grève comme moyen de revendication et que concurremment s'impose au législateur soucieux à la fois de justice sociale et du bien commun, de fournir une réglementation sûre et équitable des droits et devoirs des serviteurs de la collectivité, moyen par lequel ces agents ne se trouveront jamais enfermés dans l'alternative d'avoir à renverser ou même simplement à troubler l'ordre établi ou de renoncer à jouir jamais des légitimes compensations d'une vie de travail.

HOOFDSTUK II.

Grondverplichtingen van den openbaren ambtenaar.

Wegens het belang van deze verplichtingen, hebben wij gemeend ze afzonderlijk te moeten behandelen.

ART. 5 en 6.

Deze teksten bepalen in zeer algemeene bewoordingen de plichten van de ambtenaren, in zooverre zij dienaren zijn van de overheid die hen aanstelt. Van de gelegenheid werd gebruik gemaakt om nader te bepalen dat al de ambtenaren regelmatig de normale praestatie moesten leveren, doch dat een vergoeding moest worden voorzien voor de bijpraestaties. Het voorstel bepaalt niet wat verstaan wordt door bijpraestatie, ten einde ruimte genoeg te laten bij de beoordeling van de gevallen waarin de toewijding aan het algemeen belang van de dienaren der overheid een inspanning mag eischen ten bate van de gemeenschap.

Na een plicht der ambtenaren te hebben bepaald, raakt de tekst een zeer kiesch domein aan van het individueel leven. De indieners hebben niet gemeend zich te mogen mengen in het inwendig leven van de beambten in openbaren dienst, terwijl zij zich trouwens zeer goed rekenschap geven dat het streng verbod betreffende het domein der gedachten, eerder een aanmoediging is om verboden leerstellingen aan te hangen, dan een middel om er de verspreiding van te verhinderen. Doch de overheid heeft nochtans het recht haar beambten te verbieden openlijk die meeningen te uiten, die uitloopen op omverwerping van een staat van zaken dien de ambtenaren moeten dienen. Dit betekent dat het verbod veel meer slaat op de uiting van politieke meeningen dan op de uiting van sociale of economische en wijsgeerige opvattingen. In ieder geval, zullen de overheden in alle onpartigheid moeten oordeelen over den aard van de door artikel 6 verboden uitingen.

HOOFDSTUK III.

De loopbaan van de openbare ambtenaren.

Dit hoofdstuk wordt volledig gewijd aan de inrichting van de bestuurlijke loopbaan: hier worden de voorwaarden nader bepaald, waaraan het voornaamste recht van den ambtenaar onderworpen is: het recht op zulke loopbaan zooals het bestuur dit heeft laten doorschemeren bij de aanwerving, en op de wedde die door de wet voorzien wordt. Ook moest uit de menigvuldige, dikwijls onduidelijke verordeningen die thans van kracht zijn, zelfs om te verhelpen in het totaal ontbreken van huishoudelijke en tuchtreglementen, een geheel van principes worden opgemaakt, dat bepaalt hoe de overheid de fouten kan beteugelen door de beambten gepleegd bij de formeele vervulling van hun plicht, terwijl de materiele fouten hun sancties vinden in het hoofdstuk over de burgerlijke verantwoordelijkheid der ambtenaren, waarvan de bestuurlijke gevolgen insgelijks hun plaats vinden in dit gedeelte van het recht der beambten.

CHAPITRE II.

Des obligations fondamentales du fonctionnaire public.

A raison de l'importance de ces obligations, il a paru utile de les traiter à part.

ART. 5 et 6.

Ces textes définissent d'une manière très générale les devoirs des fonctionnaires, en tant qu'agents des autorités qui les commissionnent. L'occasion a été saisie de préciser que la prestation normale devait être fournie régulièrement par tous les fonctionnaires, sauf à prévoir une rémunération pour les prestations supplémentaires. La proposition ne définit pas ce qu'est la prestation supplémentaire, par souci de se montrer assez large dans l'appréciation des cas où le dévouement à la chose publique peut demander aux serviteurs des pouvoirs de faire un effort au profit de la communauté.

Tout en définissant également un devoir des fonctionnaires, ce texte touche à un domaine très délicat de la vie individuelle. Les rédacteurs n'ont pas cru pouvoir s'autoriser à pénétrer jusque dans le for interne des agents de service public, se rendant d'ailleurs fort bien compte que l'interdiction stricte dans le domaine de la pensée est plutôt un encouragement à adhérer aux doctrines prescrites qu'un moyen d'en enrayer la diffusion. Mais il appartient toutefois aux autorités d'interdire à leurs agents de se livrer ouvertement à la manifestation de telles opinions dont l'aboutissement se trouve dans le renversement d'un ordre de choses que le fonctionnaire doit servir. C'est dire que l'interdiction porte sur la manifestation d'opinions politiques beaucoup plus que sur la manifestation d'opinions sociales ou économiques et philosophiques. Il appartiendra de toute façon aux autorités d'apprécier en toute impartialité le caractère des manifestations que l'article 6 prohibe.

CHAPITRE III.

La carrière des fonctionnaires publics.

Ce chapitre est consacré entièrement à l'organisation de la carrière administrative: on y précise les conditions auxquelles est subordonné le droit essentiel du fonctionnaire: le droit à une carrière telle que l'administration l'a laissé entrevoir au moment du recrutement et au traitement tel qu'il est organisé par la loi. Il fallait aussi tirer de la multiplicité souvent imprécise des règlements en vigueur, voire pour pallier l'absence totale de règlements d'ordre intérieur et disciplinaires, un ensemble de principes définissant comment l'autorité pouvait réprimer les fautes commises par les agents dans l'accomplissement formel de leur devoir, les fautes matérielles se trouvant sanctionnées au chapitre de la responsabilité civile des fonctionnaires dont les conséquences administratives intéressent également cette partie du droit des agents.

ART. 8.

De tekst spreekt over de loopbaan, over 't algemeen, van de openbare ambtenaren. Een overvloedige reglementering, welke gedeeltelijk voldoet, zal moeten geordend en, trouwens, aangevuld worden, en tot in bijzonderheden de wijze van inrichting aanduiden van de onderscheidene verplichtingen en de kenmerkende gevolgen van de rechten verleend door de volgende artikelen. Deze artikelen geven, op grond van dezen tekst, een leidraad, een oriënteringsmiddel met betrekking tot de structuur van den te volgen weg voor de coördinatie en de herziening en met betrekking tot de beginselen welke deze kwestie moeten beheerschen.

Deze tekst verleent, bovendien, bevoegdheid aan bijzondere rechtscolleges voor de kennisneming van de vorderingen voortvloeiende uit deze rechten. De verantwoording van de structuur dezer rechtscolleges vindt men terug in het vierde hoofdstuk van dit onderzoek der artikelen.

ART. 9.

Onder de punten waarvoor de indieners van het voorstel het noodig achten een recht van inbezitting en van bespreking aan de beambten der openbare besturen te verleenen, komen er eenige voor waarvoor zij liever aan de overheid de verantwoordelijkheid overlaten om deze te regelen, nadat deze al de vereischte adviezen, namelijk van de ambtenaren zelf, ingewonen hebben. Dank zij de ervaring en de lange practijk van de betrokken beambten, zullen de besturen gemakkelijker de stof voor wedstrijden en examens overeenkomstig de noodwendigheden van de te begeven betrekkingen kunnen gereedmaken.

ART. 10.

Dit artikel heeft, in de eerste plaats, voor doel de benoemingen zonder examen en zonder wedstrijd uit te schakelen. Er zijn practijken van dezen aard aan het licht gekomen, waaraan men een einde maken moet. Zij zijn te wijten aan de partijpolitiek welke gansen buiten het bestuur blijven moet.

ART. 11.

De indieners van dezen tekst hebben in de practische uitvoering van gelijkaardige bepalingen, te weten, onder meer, bij de Belgische spoorwegen, een zeer ernstige aanleiding gevonden om deze ook in hun ontwerp van statuut op te nemen. Indien de medewerking der ambtenaren kostbaar is, voor het geven van aanduidingen over de juiste kennis waarvan de recipiendi het bewijs moeten leveren voor den toegang tot de betrekkingen en indien zij, met zooveel gezag, raad kunnen verstrekken met betrekking tot een bepaalde formule voor een toelatingsexamen tot betrekkingen of graden, lijkt het evenzeer belangrijk om de ambtenaren niet in de examencommissies op te nemen, vooral wanneer het gaat over proeven leidende tot promoties. De meest bruikbare formule lijkt deze van de indieners van het voorstel, naar luid waarvan hiervoor leeraars aangeduid worden uit den graad van het onderwijs, die vereischt wordt voor den

ART. 8.

Ce texte parle de la carrière en général des fonctionnaires publics. Une abondante réglementation, donnant partiellement satisfaction, devra être coordonnée et d'ailleurs complétée, qui dira les détails d'organisation des diverses obligations et des conséquences particulières des droits conférés par les articles suivants. Ces articles fournissent, en s'inspirant du présent texte, une directive, une orientation quant à la structure de la procédure de coordination et de révision et quant aux principes qui doivent dominer la matière.

Ce texte porte en outre attribution de compétence à des juridictions spéciales pour la connaissance des actions dérivées de ces droits. La justification de la structure de ces juridictions se retrouve au chapitre IV de cet examen des articles.

ART. 9.

Parmi les matières sur lesquelles il a paru bon aux auteurs de la proposition de conférer un droit de regard et de discussion aux agents des services publics, il en est un certain nombre dans lesquelles il leur a semblé indispensable de laisser aux autorités la responsabilité de trancher, non sans être entourées de tous les avis utiles, notamment de celui des fonctionnaires. L'expérience et la longue pratique des agents intéressés facilitera aux administrations l'établissement de matières de concours ou d'examens conformes aux nécessités des emplois à conférer.

ART. 10.

La préoccupation de base à laquelle cet article correspond est la volonté d'éliminer les nominations hors examen ou hors concours. Des pratiques de ce genre ont été relevées qu'il importe de réprimer. Leur origine se situe dans la politique de parti, qui doit rester totalement étrangère à l'administration.

ART. 11.

Les auteurs de ce texte ont trouvé dans l'expérience de la pratique de dispositions semblables, notamment aux chemins de fer belges, un argument très sérieux pour son inclusion dans leur projet de statut. Si les fonctionnaires peuvent être précieux pour fournir des indications sur les connaissances exactes dont les récipiendaires doivent fournir la preuve pour l'accès aux emplois et s'ils peuvent avec autant d'autorité se prononcer consultativement pour telle formule d'épreuve d'accès aux emplois ou aux grades, autant paraît-il important d'écarter les fonctionnaires des commissions d'examen; surtout s'il s'agit d'épreuves destinées à des promotions de grade. La formule la plus souple semble celle des auteurs de la proposition désignant des professeurs du degré de l'enseignement exigé pour l'accès aux emplois à conférer. Le caractère paritaire de la commission d'épreuves n'a pas pour

toegang tot de te begeven betrekkingen. De paritaire aard van de examencommissie heeft niet voor doel aan de ambtenaren en syndicaten toe te laten zich met de proef zelf te bemoeien, maar er over te waken dat deze op normale wijze geschiedt en buiten het bereik van politieke invloeden blijve.

ART. 12.

Uit de ervaring van alwie zich met de bestuurstechiek bezig houdt, is gebleken dat de proeftijd onmisbaar is. Hij mag, evenwel, geen aanleiding geven tot speculatie. Daar op dit gebied misbruiken vastgesteld werden, maakt de tekst er een einde aan. De toekenning van de eerste schijf van den loonrooster, in dezen tekst voorzien, is voor het oogenblik een geregeld gebruik.

Het ligt voor de hand dat er, met inachtneming van alle waarborgen van onpartijdigheid, een zekere vrijheid moet gelaten worden ten einde in de technische diensten onmiddellijk personen te kunnen aanwerven uit hoofde van hun bevoegdheid, wat echter binnen zekere perken blijven moet.

ART. 13.

Met dezen tekst bevestigen de indieners van het voorstel de administratieve en rechtelijke bepaling van de wedde, welke bestaat uit een minimum door tusschengevoegde verhoogingen van een maximum afgescheiden, volgens ancienniteit. Zij hebben ook de practijk voor oogen gehad, welke ontstaan is tengevolge van de sociale ontwikkeling van het bestuurlijk recht, hetwelk er toe strekt gansch den loonrooster als een vaststaand recht der ambtenaren te beschouwen zonder het, evenwel, als een recht te aanzien, waaraan geen voorwaarden verbonden zijn. Inderdaad, het recht op den loonrooster is, uiteraard, ondersgeschikt aan het bezit van dienstjaren welke recht geven op de inwerkingstelling van den loonrooster en, vervolgens, aan onbetwistbare beroepsbekwaamheid. De indieners van het voorstel hebben echter ook met dezen tekst de Belgische bestuurstraditie willen bevestigen, welke de bekwaamheid als de normale voorwaarde beschouwt waaraan de openbare ambtenaar onderworpen wordt. Vandaar de tekst van artikel 13.

ART. 14.

Het burgerlijk recht maakt van de goede trouw een vermoeden dat slechts door het bewijs van het tegendeel kan te niet gedaan worden. De bepalingen van de vóór dit ontwerp van statuut bestaande reglementen zijn van zulken aard, dat het gemis van deze bekwaamheid, bijgevolg, de opheffing van het vermoeden dat een beambte van den openbaren dienst normaal verdienstelijk is, moet bewezen worden om, bij wijze van sanctie, de algeheele of tijdelijke intrekking van de bevordering voor gevolg te hebben. Deze handelwijze is verstandig : zij komt overeen met de werkelijkheid en met de eischen van de psychologie en van de rechtvaardigheid tevens. Door een ander stelsel te willen invoeren, loopt men gevaar den weg te banen voor onafgebroken willekeur in de besturen, bijaldien de bevordering voortaan de vrucht zijn zou van een bijzonder voorstel der overheid, daar deze niet in 't minst een niet-

but de permettre aux fonctionnaires et aux syndicats de s'immiscer dans l'épreuve même, mais d'en assurer la parfaite correction et l'étanchéité aux influences politiques.

ART. 12.

Le stage est démontré comme indispensable par l'expérience de tous les praticiens des techniques administratives. Toutefois, il ne peut être l'origine d'une spéculation. Des abus ayant été relevés dans ce domaine, le texte y met fin. L'octroi de la première tranche barémique consacré par ce texte est de pratique habituelle actuellement.

Il est évident qu'une certaine latitude, toutes garanties d'impartialité étant assurées, soit laissée de permettre l'embauchage immédiat de personnes, à raison de leur compétence, dans des services techniques — ceci étant restrictif.

ART. 13.

Par ce texte, les auteurs de la proposition confirment la définition administrative et juridique du traitement consistant en un minimum séparé d'un maximum par des augmentations intercalaires à l'ancienneté. Ils se sont inspirés aussi de la pratique introduite par l'évolution sociale du droit administratif tendant à considérer l'ensemble du barème comme un droit certain des fonctionnaires, sans cependant le considérer comme un droit inconditionné; en effet, de sa nature même, le droit au barème se présente comme subordonné à la possession d'années de service donnant droit au déclenchement du barème et ensuite à un mérite professionnel incontestable. Mais les auteurs de la proposition ont voulu aussi confirmer par ce texte la tradition administrative belge qui fait du mérite la condition normale de l'agent de service public. De là, le texte de l'article 13.

ART. 14.

Le droit civil fait de la bonne foi une présomption qui ne peut être renversée que par la preuve du contraire. Les dispositions de règlements antérieurs au présent projet de statut sont telles que l'absence de ce mérite, par conséquent l'infirmité de la présomption que l'agent de service public est normalement méritant, doit se prouver pour entraîner à titre de sanction le retrait total ou temporaire de l'avancement. Cette manière de faire est sage, elle est conforme à la réalité et aux exigences à la fois de la psychologie et de la justice. Vouloir établir un autre régime est s'exposer à insinuer l'arbitraire à jet continu dans les administrations, puisque l'avancement serait dorénavant le fruit d'une proposition spéciale des chefs, ceux-ci n'étant plus tenus à aucune justification pour non-proposition. Le texte a défini également les conditions dans lesquelles la preuve du démerite était recevable : elle doit re-

voorstelling zouden moeten rechtvaardigen. De tekst bepaalt tevens de voorwaarden onder welke het bewijs van onbekwaamheid ontvankelijk was : dit moet, zoo staat er te lezen, op nauwkeurige feiten en vastellingen berusten. Het is de tekst zelf van een omzendbrief, van 1 Juli 1935, van het Ministerie van Financiën, betreffende de aanschrijving van de bestuursbeambten der rechtstreeksche belastingen : de indieners van het voorstel hebben er het juist begrip in gevonden van de eigenschappen van alle oprecht en afdoend bewijs.

ART. 15.

Deze tekst ziet er vrij gematigd uit : het recht op bevordering is, inderdaad, uiterst teer en het zegt nooit duidelijk wanneer het kan opgeëischt worden. Wat alleszins dient vermeden te worden, zijn benoemingen waaraan alleen politieke kameraadschap ten grondslag ligt. Aldus laat de voorgestelde tekst toe dit doel te bereiken door het recht op bevordering afhankelijk te stellen van de regelmatigheid van het examen of den wedstrijd, alsmede van de met strenge waarborgen omringde beoordeeling van de onmisbare verdienste en van de bekwaamheid welke vereischt is voor het bekleeden van een hooger betrekking. Men heeft het, evenwel, veilig geacht te bepalen dat de kandidaten, na de wettelijke proef afgelegd te hebben en er in geslaagd te zijn, het recht hebben om benoemd te worden in de openstaande betrekkingen. Deze zijde van de kwestie zou zelfs van dezen aard kunnen zijn, dat de voorziening bij de rechtsmacht van bestuur noodig blijkt.

ART. 16.

Uit een ernstig onderzoek is gebleken, hoezeer de aanschrijving, indien deze bestaat, aanleiding geven kan tot willekeur wegens de geheimhouding waarmede deze omringd wordt en, vooral, wegens de willekeurige macht van de oversten bij het opmaken der bundels. Het artikel voorziet, bijgevolg, verscheidene regels voor het opmaken der aanschrijvingsstukken. Het bepaalt tevens op grond van welke oorzaken voorziening mag ingesteld worden; zulks ten einde te voorkomen dat het verbeteren van de aanschrijvingen geen bron worde van administratieve betwistingen en dat de overheid die over een zekere mate van vrijheid beschikken moet, bij het beoordeelen van haar bedienden, niet tot machteloosheid gedoemd worde.

ART. 17.

Het is niet de bedoeling der indieners geweest te beletten dat buitengewone bekwaamheid niet zou beloond worden. Maar, tezelfdertijd, moest voorkomen worden dat misbruik van dezen tekst zou gemaakt worden en dat, onder voowendsel van « buitengewoon verdienste », willekeur, ongerechtvaardigd vooruitkomen, enz., heringevoerd worden. Willekeur wordt voorkomen door het advies, voor elk bijzonder geval, van de paritaire commissie. Eventuele onrechtvaardigheden zijn uitgesloten daar het bestuur geen inbreuk maken mag op rechten van derden.

poser, est-il dit, sur des faits et constatations précis. C'est le texte même d'une circulaire du 1er juillet 1935 du Ministère des Finances relative au signalement des agents de l'administration des contributions directes, les auteurs de la proposition y ont trouvé l'exacte notion des caractères de toute preuve sincère et concluante.

ART. 15.

Ce texte se présente sous des aspects modestes : le droit à la promotion est en effet très tenu et ne présente jamais des conditions nettes d'exigibilité. Ce qu'il faut éviter à tout prix, ce sont des nominations sans autre fondement que la camaraderie politique. De cette sorte, le texte proposé permet de toucher à ce but en faisant porter l'essentiel du droit à promotion sur la régularité des opérations d'examen ou de concours ainsi que sur l'estimation rigoureusement garantie du mérite indispensable et des capacités requises pour l'exercice de la fonction supérieure. Toutefois, il a paru bon de stipuler qu'une fois les épreuves légales passées et réussies, les candidats ont le droit de se voir pourvus des postes mis en compétition. L'aspect de cette question pouvant même revêtir une nature telle que le recours devant la juridiction administrative soit nécessaire.

ART. 16.

Une enquête très sérieuse a permis de constater combien le signalement, lorsqu'il existe, renferme de possibilités d'arbitraire par le secret qui l'entoure et surtout par le pouvoir discrétionnaire des chefs dans la confection des dossiers. L'article prévoit en conséquence un certain nombre de règles de procédure dans l'établissement des documents de signalement. Il détermine également les causes pour lesquelles un recours peut être introduit; ceci de façon à éviter que la rectification des signalements ne soit un nid à procédures administratives et que ne soit éternuée l'autorité qui doit pouvoir disposer d'une suffisante liberté dans l'appréciation de ses agents.

ART. 17.

Les auteurs de la proposition n'ont pas voulu que le mérite exceptionnel ne fût point récompensé. Mais il fallait du même coup empêcher que, abusant de ce texte, on ne réintroduisit sous prétexte de « mérite exceptionnel » l'arbitraire, les dépassements injustifiés, etc. L'arbitraire est évité par l'avis, sur chaque cas d'espèce, de la commission paritaire. Des injustices éventuelles sont évitées par l'obligation pour l'administration de ne léser aucun droit de tiers.

ART. 18 en 19.

De tusschenkomst van commissies in de administratieve beslissingen welke van deze artikelen afhangen, bevestigt een practijk welke wettelijk besloten ligt in bestaande teksten; alleen de aard der commissie verandert, zoodat de agenten meer op onpartijdigheid mogen rekenen.

Artikel 19 doet beroep op het Hof voor Geschillen van Bestuur. De indieners van het voorstel waren van oordeel dat het voorstel tot inrichting van dit hof in België zou kunnen behandeld worden onmiddellijk voor of tezelfdertijd als dit voorstel betreffende het statuut der ambtenaren.

Dat een debat op tegenspraak over het werkelijk administratief nut van de afschaffing van betrekkingen of van gansche diensten noodzakelijk is, spreekt van zelf: het is klaar dat dergelijke maatregelen weerslagen kunnen hebben van technischen of budgetairen aard, die met zorg moeten bestudeerd worden door degenen die bij de zaak betrokken zijn. Zeer onaangename verrassingen kunnen zich inderdaad voordoen, gelijk deze die gevolgd is op de afschaffing van de agenten der Schatkist.

De conservatoire maatregel van artikel 19, alinéa 3, verzekert een minimum van veiligheid, overeenkomstig gedeeltelijk uitgewerkte reglementen in dit domein, overeenkomstig sommige gebruiken doch zeker overeenkomstig de billijkheid.

ART. 21.

Door dit artikel, worden onwettig alle schikkingen door overheden getroffen om maatregelen van afdanking te verbloemen zooals massale vermindering van wedde, enz.

ART. 22.

Het kwam gepast voor den leeftijd voor het pensioen niet vast te stellen in den tekst zelf van het voorstel, doch deze vaststelling over te laten aan de wet.

Vermits de herziening van het pensioenstelsel van de wet van 1844 thans bezig is, hebben de indieners van het voorstel slechts enkele hoofdprincipes te bepalen, namelijk de omvorming van de geneeskundige en bestuurlijke commissies op basis van de vertegenwoordiging der betrokken belangen. Wat echter de practische regelen van toepassing betreft, zal de paritaire commissie haar meening geven wat betreft hun ordening en hun herziening, ten einde ze in overeenstemming te brengen met de principes van dit artikel.

ART. 24.

Wat betreft het tuchtregime, werd opdracht gegeven aan de paritaire commissie een nieuw regime voor te stellen.

Bij artikel 21 werd echter een paragraaf gevoegd, wegens het feit dat het statuut der ambtenaren geldt voor al de ambtenaren en niet alleen voor het personeel der Staatsbesturen. De moeilijkheid die moet overwonnen worden is echter zwaar, omdat de tuchtsystemen verschillen van ge-

ART. 18 et 19.

L'intervention de commissions dans les décisions administratives relevant de ces articles confirme une pratique légalement constatée par des textes existants; seule la nature de la commission change, donnant plus de garantie d'impartialité aux agents.

L'article 19 fait appel à la cour de contentieux administratif. Les auteurs de la proposition ont pensé que la proposition tendant à créer cette cour en Belgique pourrait entrer en discussion immédiatement avant ou simultanément avec la présente proposition de statut des fonctionnaires.

La nécessité d'un débat contradictoire portant sur la réelle utilité administrative de la suppression d'emplois ou de services entiers est évidente: il est clair que les mesures de ce genre peuvent avoir des répercussions d'ordre technique ou budgétaire qui doivent être étudiées avec soin tous ceux qui sont intéressés en la matière. Des surprises très désagréables peuvent en effet se produire comme celle qui a suivi la suppression des agents du trésor.

La mesure conservatoire, de l'article 19, alinéa 3, consacre un minimum de sécurité, conformément à des règlements partiellement élaborés sur la matière, conformément à certains usages mais certainement à l'équité.

ART. 21.

Le caractère de cet article rend illégales toutes dispositions prises par des autorités pour masquer des mesures de révocation, telles que réductions massives de traitement, etc.

ART. 22.

Il a paru expédient de ne pas fixer l'âge de la pension dans le texte même de la proposition, mais d'en confier la fixation à la loi.

La refonte du système des pensions établi par la loi de 1844 étant en cours, il n'appartient aux auteurs de la proposition que de définir quelques principes essentiels, notamment la réforme des commissions médicales et administratives sur la base de la représentation des intérêts en cause. Toutefois en ce qui concerne les règles pratiques d'application, la commission paritaire donnera son avis quant à leur coordination et à leur révision pour mise en conformité avec les principes de cet article.

ART. 24.

En ce qui concerne le régime disciplinaire il a été attribué mission à la commission paritaire de proposer un nouveau régime.

Toutefois, à l'article 21, il a été ajouté un paragraphe nécessité par le fait que le statut des fonctionnaires s'étend à tous les fonctionnaires et non seulement au personnel des administrations de l'Etat. La difficulté à vaincre est cependant considérable, parce que les régimes disciplinaires

meente tot gemeente en van provincie tot provincie. De nadeelen van het stelsel zijn klaar : een ordening dringt zich op binnen de perken van de autonomie der ondergeschikte besturen. 't Is met deze gedachte voor oogen dat, in plaats van tot in bijzonderheden een tuchtstelsel te voorzien voor het personeel dat afhangt van deze besturen, het voorstel er zich toe beperkt de samenordering te vragen van de bestaande stelsels, ten einde ze te doen overeenstemmen *namelijk* met de algemeene principes van het statuut dat wordt ingevoerd door het voorstel. Aldus blijft de deur open voor het behoud van bepalingen waarvan, om bijzondere redenen, de plaatselijke betrokkenen eenig belang zouden hechten. Daarenboven, om alle waarborgen te geven omtrent de methode van samenordering, wordt deze toevertrouwd aan de paritaire commissies waarvan sprake is in de artikelen 48 en 52, commissies die werden afgekeken van die ingesteld door de wet van 21 December 1927.

ART. 25 en 26.

Deze teksten vatten de bestuurlijke gevolgen samen van de burgerlijke verantwoordelijkheid der ambtenaren. De stof wordt behandeld met het oog op het recht, door de Grondwet aan de burgers verleend, om de openbare ambtenaren te vervolgen zonder vooraf machtiging te moeten vragen : het recht der burgers zich te voorzien tegen machtsmisbruiken of tegen de grove nalatigheid van een bestuursbeambte die hun groot nadeel berokkent, dient behouden. Het kwam ons echter nuttig voor niet toe te laten dat bestuurlijke strafmaatregelen den betrokken ambtenaar treffen, zoolang de kwestie der verantwoordelijkheid niet door de rechtbank werd beslecht; een uitzondering op dit principe werd behouden wegens de op dit gebied bestaande wetten, voor het geval waarin de burgerlijke verantwoordelijkheid van den ambtenaar in het gedrang komt ten gevolge van strafbare feiten die de strafvordering hebben doen instellen. Al de bestuurlijke maatregelen die in beide gevallen moeten getroffen worden, hooren tot de bevoegdheid van de paritaire bestuurlijke rechtspraak, op voorstel der overheid en mits hooger beroep voor het Hof voor Geschillen van bestuur.

De lichte schuld scheen ons niet te moeten vrijgesteld worden van gebeurtelijke bestuurlijke maatregelen : in het voorstel wordt dit, als waarborg, overgelaten aan de beoordeeling der paritaire rechtsmachten.

In artikel 25, hebben de indieners een bepaling ingelascht waardoor *restitutio in integrum* wordt verleend aan den ambtenaar die voorloopig werd getroffen door een bestuurlijken maatregel, wanneer door de buitenvervolginstelling in de strafvordering is vastgesteld dat de kwestie der verantwoordelijkheid niet kan beslecht worden.

ART. 27.

Wat betreft het stelsel der wedden, hebben de indieners van het voorstel, vanaf het eerste artikel van het ontwerp, eens en voor altijd het rechtsbegrip der wedde willen bepalen, zooals men dit trouwens terugvindt in sommige bestuurlijke stukken : ministerieele omzendbrieven, zelfs

varient de commune à commune et de province à province. Les désavantages du système apparaissent à tous les regards : une coordination s'impose dans les limites du respect de l'autonomie des pouvoirs subordonnés. C'est dans cette pensée que, loin d'entrer dans les détails d'un régime disciplinaire pour le personnel dépendant de ces pouvoirs, la proposition se borne à demander la coordination des régimes existants de façon à les mettre en harmonie, *notamment* : avec les principes généraux du statut organisé par la proposition, laissant ainsi la porte ouverte au maintien de dispositions auxquelles pour des raisons particulières, les intéressés locaux attacheraient une certaine importance. De plus pour donner toute garantie au sujet de la méthode de coordination, elle est confiée aux commissions paritaires dont il est question aux articles 48 et 52, commissions qui ont été calquées sur celles que la loi du 21 décembre 1927 avait organisées.

ART. 25 et 26.

Ces textes résument les conséquences administratives de la responsabilité civile des fonctionnaires. La matière est traitée en s'inspirant de la liberté laissée aux citoyens par la Constitution de poursuivre les fonctionnaires publics sans demande d'autorisation préalable; il faut maintenir le droit des citoyens de se pourvoir contre les abus de pouvoir ou contre la faute lourde d'un agent d'administration entraînant pour eux des lésions graves. Il a paru utile toutefois de ne pas permettre que des sanctions administratives viennent frapper le fonctionnaire en cause aussi longtemps que la question de responsabilité n'a pas été tranchée par les tribunaux; exception à ce principe a été maintenue à la suite des lois existantes en la matière pour le cas où le fonctionnaire verrait sa responsabilité civile engagée à la suite de faits délictueux ayant déclenché l'action publique. Toutes les mesures administratives à prendre dans l'un comme l'autre cas, restent de la compétence de la juridiction paritaire administrative, sur proposition des autorités et sauf l'appel devant la cour du contentieux administratif.

La faute légère n'a pas semblé devoir échapper à d'éventuelles mesures administratives; la proposition, pour toutes garanties, en laisse l'appréciation aux juridictions paritaires.

A l'article 25, les auteurs ont inséré une disposition par laquelle la *restitutio in integrum* est accordée au fonctionnaire, frappé préventivement d'une mesure administrative, lorsque le non-lieu dans l'action publique aura établi que la question de responsabilité ne saurait être tranchée.

ART. 27.

En ce qui concerne le régime des traitements, les rédacteurs de la proposition ont voulu dès l'article liminaire du sujet définir une fois pour toutes la notion juridique du traitement, telle que d'ailleurs on la retrouve dans certains documents administratifs : circulaires ministérielles,

Koninklijke besluiten. Daarenboven, hebben buitenlandse wetgevingen de principes aanvaard, die ten grondslag liggen van het stelsel door ons voorstel opgebouwd. Het recht van den ambtenaar slaat op de aldus opgevatte wedde. Dit wil zeggen dat het geheel van deze wedde mag opgevorderd worden voor de bestuurlijke paritaire rechtsmachten. Dit recht neemt een aanvang den dag van de benoeming van den betrokkene.

ART. 28.

Deze tekst, zonder cijfers te geven, stelt een principe voorop, dat een vergelijkingspunt moet zijn in het opmaken der barema's. Hij bevestigt dat de sociale zijde niet mag worden voorbijgezien in de berekening der wedden.

ART. 29.

Het principe der schommeling volgens het op- en neergaan van een indexcijfer, werd bekrachtigd door de Koninklijke besluiten van 20 Januari 1935 en 31 Mei 1935. Het artikel neemt dit principe slechts over, doch maakt het soepelder wat betreft de keuze van een modern indexcijfer, zoodat de werkelijkheid zooveel mogelijk benaderd wordt door de cijfers en meer volmaakte formules in de plaats komen van de formules waarvan zou blijken, na gebruik, dat zij een zwakkere weergave zijn van de werkelijke levensduurte.

ART. 30.

De tusschenkomst van de paritaire commissie wordt voorzien, ten einde de medewerking te verzekeren van het georganiseerd personeel bij het opmaken van billijke formules van vergoeding. Het advies van de commissie moet gevraagd worden door de overheid, doch is niet verplichtend, vermits deze stof nauw verbonden is met de verantwoordelijkheid der uitvoerende macht. Het principe van dergelijk raadgevend orgaan, alhoewel op andere principes opgericht, werd in dit domein ingevoerd bij de péréquation van 1927.

ART. 31.

Het verbod van cumulatie is niet absoluut, omdat zelfs talrijke gevallen kunnen voorkomen waar werkelijke redenen van bezuiniging aan de overheden voorschrijven een enkel ambtenaar te gelasten met ondergeschikte werkzaamheden die een mindere vergoeding verdienen; aldus wordt de bezuiniging gedaan van een volle wedde voor een betrekking die een ambtenaar niet volledig kan bezig houden.

ART. 32.

Het principe werd vóór de crisis geregeld toegepast; behalve in geval van overmacht, moet het openbaar gezag ongetwijfeld het voorbeeld geven van de werkverdeling of van de voldoende vergoeding der buitengewone werkzaamheden.

voire arrêtés royaux. De plus des législations étrangères ont admis les principes mis à la base du système construit par la proposition. Le droit du fonctionnaire porte sur le traitement ainsi conçu. C'est-à-dire que l'ensemble de ce traitement peut être revendiqué devant les juridictions paritaires administratives. Ce droit prend cours à la date de la nomination de l'intéressé.

ART. 28.

Ce texte, sans fixer de chiffres, énonce un principe qui doit constituer un point de repère dans l'établissement des barèmes. Il affirme que l'aspect social ne peut être négligé dans le calcul des traitements.

ART. 29.

Le principe de la mobilité suivant les fluctuations d'un index a été consacré par les arrêtés royaux du 20 janvier 1935 et 31 mai 1935. L'article ne fait que reprendre le principe en l'assouplissant du point de vue du choix d'un index moderne, de façon que la réalité soit le plus serrée possible par les chiffres et que des formules plus perfectionnées soient substituées aux formules qui se révéleraient donner, à l'usage, une plus faible traduction du coût réel de la vie.

ART. 30.

L'intervention de la commission paritaire est prévue de façon à assurer la collaboration du personnel organisé à l'établissement de formules équitables de rémunération. L'avis de la commission est obligatoirement demandé par les autorités, il ne s'impose pas sans conditions, la matière étant intimement liée à la responsabilité des pouvoirs exécutifs. Le principe de pareil organe consultatif, certes mis sur pied selon des principes différents, a été introduit en la matière lors de la péréquation de 1927.

ART. 31.

La prohibition des cumuls n'est pas absolue, parce qu'il peut se présenter des cas même fréquents où des raisons réelles d'économie dictent aux pouvoirs de mettre à charge d'un seul fonctionnaire des travaux accessoires emportant une rétribution moindre, permettant ainsi l'économie d'un traitement plein pour une fonction qui ne saurait occuper entièrement un fonctionnaire.

ART. 32.

Le principe a reçu avant la crise une application régulière; sauf des cas de force majeure, il paraît peu douteux que les pouvoirs publics ne doivent donner l'exemple de la répartition du travail ou du paiement satisfaisant des prestations extraordinaires.

ART. 33, 34, 35, 36.

Deze teksten werden ontleend aan de van kracht zijnde bepalingen op gebied van kindertoeslagen, verblijfsvergoedingen en andere vergoedingen, aangepast aan de principes van het huidige voorstel, en omvatten eveneens de geldende regeling wat betreft het kleedingsfonds voor de betrokken diensten.

ART. 37.

Bij dit artikel, wordt een minimumverloftijd bepaald, daar dit beantwoordt aan het bestaande gebruik en aan de lichamelijke behoeften der beambten; een plaats wordt vrijgelaten voor bepalingen waarbij progressieve termijnen worden voorzien, rekening houdend met de ancienniteit.

HOOFDSTUK IV.

Paritaire rechtsmachten.

Dit hoofdstuk heeft ten doel, voor de beambten der onderscheidene besturen, een vaderlijke rechtsmacht in leven te roepen waarin zij volledig vertrouwen zouden kunnen hebben, gezien den eventalligen aard van hare samenstelling, en gezien de praktische kennis, op gebied van diensten en bestuursreglementen, waarvan in bezit zullen zijn de personen aangeduid om deel uit te maken van deze rechtscolleges. Zij bezitten, daarenboven, het voordeel van het hof voor geschillen van bestuur te ontlasten van eene groote hoeveelheid gevallen van ondergeschikten aard, zaken die nochtans dienen beschouwd als niet weegbare elementen waaruit de geest van een bestuur is samengesteld. Die rechtscolleges zouden, ten slotte, het uitzicht hebben van snelwerkende rechtbanken, die uitspraak zouden doen zonder formaliteiten en vooral zonder kosten. In rechtskundig opzicht, zal de aard hunner uitspraken van meer gewicht zijn, doordat hiertegen gebeurlijk in beroep zal mogen worden gegaan bij het Hof voor geschillen van bestuur. De aard van rechtsmacht in eersten aanleg zal de rechters in de mogelijkheid stellen, op elk oogenblik, controle uit te oefenen en zich niet te laten beïnvloeden door hartstochten; dit zal eveneens eene eenvormige rechtspraak mogelijk maken, hetgeen uiterst wenschelijk is wat betreft de zaken die het voorwerp uitmaken van onderhavig voorstel.

ART. 39 en 40.

In dezen tekst, wordt de bevoegdheid *ratione loci* bepaald van de paritaire administratieve rechtbanken van eersten aanleg. Er wordt bepaald dat de wijze van aanwerving der rechters die in die rechtbanken moeten zetelen, van corporatieve aard is, dat het personeel er moet vertegenwoordigd worden door afgevaardigden aangeduid door den Koning, op lijsten gevormd door de beroepsorganisaties welke, in de ruimste mate, het personeel vertegenwoordigen. De termijn van het mandaat, bepaald op drie jaren, stemt overeen met hetgeen meestal wordt voorzien in de rechtsmachten samengesteld uit rechters genomen uit de reeks onderhoorigen aan die rechtsmachten.

ART. 33, 34, 35, 36.

Ces textes sont la transcription adaptée aux principes de cette proposition, des règles en vigueur en ce qui concerne les allocations familiales, les indemnités de résidence et autres indemnités, ainsi que celles qui concernent les masses d'habillement pour les services intéressés.

ART. 37.

Par cet article, un minimum de congé a été fixé parce qu'il correspond à la coutume et aux nécessités physiques des agents, laissant la place à des stipulations fixant des termes progressifs selon l'ancienneté.

CHAPITRE IV.

Des juridictions paritaires.

Ce chapitre a pour but de mettre à portée des agents des diverses administrations une juridiction paternelle en qui ils puissent avoir toute confiance vu la nature paritaire de la composition de son siège; vu les connaissances pratiques des services et des règlements administratifs que posséderont fatalement les personnes qui seront désignées pour faire partie de ces juridictions. De plus elles présentent l'avantage de décongestionner la cour du contentieux administratif d'une foule d'affaires de menue importance, affaires qui toutefois se révèlent constituer les impondérables qui forment l'esprit d'une administration; enfin, ces juridictions se présentent comme des tribunaux rapides, jugeant sans formalités et surtout sans frais. Le caractère de leurs sentences se trouvera relevé du point de vue juridique par le fait qu'elles seront soumises à l'appel éventuel devant la cour du contentieux administratif. Le caractère de juridiction de première instance permettra aux juges de se contrôler à tout instant et de ne céder en rien aux passions; il permettra aussi l'établissement d'une jurisprudence unifiée, chose hautement souhaitable dans la matière qui fait l'objet de la présente proposition.

ART. 39 et 40.

Ce texte définit la compétence *ratione loci*, des tribunaux paritaires administratifs de première instance. Il stipule que la base de recrutement des juges formant le siège de ces tribunaux est d'ordre corporatif, y faisant représenter le personnel par les délégués désignés par le Roi sur des listes formées par les organisations professionnelles les plus représentatives du personnel. Le terme du mandat, triennal, correspond à ce qui est en général déterminé dans les juridictions composées de juges pris dans la catégorie des justiciables de ces juridictions.

Wat de gemeenten betreft van klein of middelmatig belang, zal de in leven geroepen rechtsmacht hare bevoegdheid uitgebreid zien tot al degene die zich op het gebied bevinden van een bestuurlijk arrondissement, zoodat het getal er van op 41 zal worden gebracht. Elke gemeente zal de personaliteit aanduiden die haar zal moeten vertegenwoordigen in den zetel, wanneer een zaak, vallende onder haar gezag, op den rol zal worden gebracht.

ART. 42.

De indieners van het voorstel wilden niet uitsluitend aan de paritaire rechtsmachten de zorg overlaten om, in laatsten aanleg, uitspraak te doen over aangelegenheden van zeker belang, zoowel als waarborg voor de ambtenaars als voor het bestuur zelf. De beslissing over vorderingen uitgaande zoowel van het bestuur als van de ambtenaars en welke maatregelen van geldelijken of professionneelen aard voor gevolg zou hebben, wordt aan beroep onderworpen.

ART. 43.

Die tekst omvat de samengecoördineerde regeling op gebied van beroep voorzien door vroegere wetten voor aangelegenheden behorende tot het bestuursrecht. In de wetten van 30 Juli 1903 en van 6 Augustus 1909 op de vastheid der gemeentebestedingen en die van 21 December 1927 op de wetten van het gemeentepersoneel, wordt beroep toegelaten bij de bestendige deputaties en bij den Koning. Die overheid kan ontlast worden van die helwiste zaken, door het in leven roepen van paritaire rechtsmachten, wat het doel is van dit voorstel; daar het beroep voorbehouden wordt aan het Hof voor geschillen van bestuur, zal de Koning hiervoor niet meer hoeven tusschen te komen.

ART. 45.

De vrije keus van een verdediger is een der meest gegronde eischen vanwege de ambtenaars. Volgens de huidige reglementeering, bestaat er reeds vrijheid van keus, doch deze is beperkt tot zekere reeksen, namelijk, tot een beambte van denzelfden graad of tot een gepensioneerde van het bestuur. Dergelijke bepalingen zijn verouderd.

HOOFDSTUK V.

Bestendige paritaire commissie.

Indien zekere stof inzonderheid tot de bijzondere bevoegdheid behoort van de uitvoerende macht, heeft zij niettemin zooveel belang voor de ambtenaars, dat hunne medewerking met de overheid aan de voorbereiding der te treffen maatregelen niet alleen een waarborg van onpartijdigheid vormt, bij het opmaken er van, maar tevens een zekerheid voor de stevigheid van haren grondslag, hetzij van rechtskundigen, hetzij van socialen aard, zoodat het gezag er van onbetwistbaar wordt vergroot en den verplichtenden aard er van versterkt. Die stof wordt in de

Pour les communes de petite et de moyenne importance, la juridiction créée verra sa compétence étendue à toutes celles qui se trouvent dans le ressort d'un arrondissement administratif, ce qui en portera le nombre à 41. Chaque commune désignera la personnalité chargée de la représenter sur le siège lorsqu'une affaire dépendant de son autorité sera inscrite au rôle.

ART. 42.

Les auteurs de la proposition n'ont pas voulu laisser aux seules juridictions paritaires le soin de trancher en dernier ressort des questions ayant une certaine importance, tant à titre de garantie pour les fonctionnaires que de garantie pour l'administration elle-même. La décision sur des demandes émanant tant de l'administration que des fonctionnaires et portant comme conséquences des mesures d'ordre pécuniaire ou professionnel est soumise à l'appel.

ART. 43.

Ce texte a pour effet de coordonner les voies de recours ouvertes par de précédentes législations pour des questions relevant du droit administratif. Les lois du 30 juillet 1903 et du 6 août 1909 sur la stabilité des emplois communaux et celle du 21 décembre 1927 sur les traitements du personnel communal, avaient ouvert des recours auprès des députations permanentes et auprès du Roi. Ces autorités peuvent se trouver déchargées de cette mission contentieuse par la création des juridictions paritaires, œuvre de cette proposition; l'appel étant réservé à la Cour du Contentieux administratif, le Roi se trouve déchargé d'en connaître.

ART. 45.

Le libre choix du défenseur est l'une des revendications les plus justifiées de la part des fonctionnaires. Ce choix était libre déjà par la réglementation actuelle, mais d'une liberté limitée à certaines catégories: notamment, à un agent du même grade ou à un pensionné de l'administration. Pareilles dispositions sont désuètes.

CHAPITRE V.

De la Commission paritaire permanente.

Il est des matières qui tout en relevant de la compétence toute spéciale de l'exécutif n'en intéressent pas moins les fonctionnaires à un degré tel que leur collaboration dans la préparation des mesures à prendre par l'autorité apparaît non seulement comme une garantie de solidité de leurs bases soit juridiques, soit sociales; ce qui en accroît incontestablement l'autorité et en renforce le caractère obligatoire. Ces matières sont reprises dans les articles de ce chapitre d'une manière purement exemplative. La commission créée pour en discuter est paritaire pour assurer la

artikelen van dit hoofdstuk slechts opgenomen als loutere toelichting. De Commissie samengesteld om ze te behandelen, is eventallig om de vertegenwoordiging mogelijk te maken van de belanghebbende inrichtingen; zij is bestendig, uit vrees dat de eene of andere macht zou trachten te voorkomen het advies der commissie in te winnen, onder voorwendsel dat zij niet zou samengesteld zijn.

ART. 48.

Bij artikel 48, wordt de bevoegdheid bepaald van de commissie en van de gewestelijke, plaatselijke of bijzondere commissiën, en wordt den werkring er van, door middel van voorbeelden, omschreven.

In de volgende artikelen, wordt de structuur der commissie bepaald.

ART. 50.

Het was van belang den aard van de tuschenkomst der commissie te bepalen. De verplichting opgelegd aan de uitvoerende macht om, ten overstaan van de wetgevende macht, den noodigen uitleg te verstrekken over het gevolg voorbehouden aan de adviezen van de commissie, daar waar die adviezen zijn voorgeschreven, is een essentieele waarborg zonder welken men gevaar loopt dat de overheid geen rekening zou houden met de commissie en de belangen welke zij heeft te verdedigen.

ART. 52.

Om de vermenigvuldiging te voorkomen van de paritaire inrichtingen, hebben de indieners, voor de provinciën en gemeenten, de rol van paritaire commissie toevertrouwd aan de paritaire rechtscolleges. Daar de regelen op gebied van samenstelling dezelfde zijn als die voor de rechtscolleges, en de regeling op gebied van bevoegdheid dezelfde is als voor de commissie opgericht bij artikel 48, was het onnoodig een dubbele reeks inrichtingen in leven te roepen.

HOOFDSTUK VI.

**Beroepsorganisatie
van de openbare ambtenaren.**

De artikelen van dit hoofdstuk regelen het syndicaal recht der ambtenaren: het recht van vereeniging kan deze burgers niet ontnomen worden, doch beperkingen door den aard der dingen zelf opgelegd zijn goed te begrijpen. Daarom wordt de erkenning der syndicale organisaties voor de uitoefening van het recht van vertegenwoordiging in de paritaire organismen omringd met een minimum waarborgen. Voor deze waarborgen kunnen alle bestaande beroepsorganisaties de bestanddeelen leveren.

ART. 53.

Een formaliteit die de syndicale beroepsverenigingen van ambtenaren te vervullen hebben, is de neerlegging van

représentation des organismes intéressés; permanente de peur que tel ou tel pouvoir essaye de se dégager de la nécessité de prendre l'avis de la commission sous prétexte qu'elle ne serait pas constituée.

ART. 48

Il définit la compétence de la commission et des commissions régionales, locales ou spéciales, et en énumère les objets d'une manière exemplative.

Les articles suivants définissent la structure de la commission.

ART. 50.

Il a été important de préciser le caractère de l'intervention de la commission. L'obligation pour l'Exécutif de justifier devant le Législatif le sort réservé aux avis de la commission, sur les matières où cet avis est requis, est une garantie essentielle, sans laquelle le risque de voir mépriser par l'Autorité la commission et les intérêts qu'elle a mission de défendre, n'est pas exclu.

ART. 52.

Pour éviter la multiplication des organismes paritaires les auteurs ont assigné, pour les provinces et les communes, le rôle de commission paritaire aux juridictions paritaires. Les règles de constitution étant les mêmes que pour les juridictions; les règles de compétence étant les mêmes que pour la commission créée à l'article 48, il n'y avait aucune utilité de créer une double série d'organismes.

CHAPITRE VI.

**De l'organisation professionnelle
des fonctionnaires publics.**

Les articles de ce chapitre organisent le droit syndical des fonctionnaires: le droit d'association ne saurait être nié à ces citoyens, mais des restrictions imposées par la nature des choses se conçoivent parfaitement. C'est pourquoi un minimum de garanties entoure l'agrégation des organisations syndicales pour l'exercice du droit de représentation au sein des organismes paritaires. Ces garanties, toutes les organisations professionnelles existantes, peuvent en fournir les éléments.

ART. 53.

Une des formalités à remplir par les associations professionnelles syndicales de fonctionnaires est le dépôt des

de statuten bij het Hof voor Geschillen van Bestuur, dat slechts mag onderzoeken of ze overeenstemmen met de hoofdverplichtingen van de ambtenaar. Wat het individu wordt opgelegd, wordt *a fortiori* aan de groepeerings opgelegd.

ART. 54.

Deze tekst geeft de zeer eenvoudige voorwaarden waaronder de ambtenarensyndicaten rechtspersoonlijkheid kunnen verkrijgen. Het verkrijgen van deze rechtspersoonlijkheid geeft het recht deel uit te maken van de paritaire organismen.

Bijkomende bepaling.**ART. 56.**

Hierdoor wordt gewaarborgd dat gansch de stof waardoor thans de rechten der ambtenaren worden geregeld, zal herzien en geëordend worden naar de richtlijnen van het statuut.

Overgangsbepalingen.**ART. 57.**

De artikelen 2 en 3 gelden slechts voor de toekomst; vermits zij tot doel hebben de overdreven aanwerving te beletten van tijdelijk personeel dat gedurende lange jaren zonder waarborgen in dienst wordt gehouden, moest een maatregel getroffen worden om hun huidige toestand te regelen, zonder nochtans de bepaling al te zeer uit te breiden; ook werd de toepassing van dit artikel beperkt tot de bestendige diensten, wat de tijdelijke beambten uitsluit, die tot sommige tijdelijke diensten behooren, zooals volkstelling, waarvan nochtans het einde niet met stelligheid kan worden vastgesteld.

ART. 58.

Deze tekst die voorkomt in al de bestuurlijke wetten, heeft tot doel de bepalingen slechts geleidelijk te doen toepassen, naarmate de toestanden die hij beletten moet vanzelf verdwijnen.

statuts à la Cour du Contentieux administratif qui ne peut pousser ses investigations que sur le plan de la conformité de ceux-ci avec les obligations essentielles du fonctionnaire. Ce qui s'impose à l'individu, s'impose *a fortiori* aux groupements.

ART. 54.

Ce texte définit des conditions très simples pour l'acquisition de la personnalité civile par les syndicats de fonctionnaires. L'octroi de cette personnification civile confère le droit de participer aux organismes paritaires.

Disposition additionnelle.**ART. 56.**

En elle se trouve la garantie que toute la matière présentement réglée, organisant le droit des fonctionnaires sera révisée et coordonnée selon les directives indiquées par le statut.

Dispositions transitoires.**ART. 57.**

Les articles 2 et 3 ne disposant que pour l'avenir, et leur but étant d'empêcher le recrutement abusif de temporaires maintenus en service sans garantie pendant de nombreuses années, il a été nécessaire de prendre une mesure régularisant leur situation actuelle, en prenant la précaution de ne pas élargir exagérément la disposition; aussi a-t-on limité aux services permanents l'application de l'article, ce qui exclut les temporaires appartenant à certains services temporaires, comme le recensement, dont on ne peut toutefois fixer avec certitude la fin des travaux.

ART. 58.

Le présent texte, figurant dans toutes les lois administratives, a pour but de ne réaliser que progressivement les dispositions qu'il comporte, au fur et à mesure que s'éteindront les situations qu'il a pour mission d'empêcher.

IV.

WETSVORSTEL HOUDENDE HET STATUUT
DER OPENBARE AMBTENAREN.

EERSTE HOOFDSTUK.

Het openbaar ambt en zij die er mede bekleed zijn.

EERSTE ARTIKEL.

Wordt, voor al de doeleinden van de tegenwoordige wet, als openbaar ambt aangemerkt : iedere betrekking welke, op wettige wijze, in een bestuur van den Staat, van de Provinciën en van de Gemeenten, in de bij de wet of door de Regeering opgerichte Diensten en, over 't algemeen, in de van de Openbare Machten afhangende opgerichte of nog op te richten instellingen of inrichtingen, wordt toegekend.

ART. 2.

Openbaar ambtenaar is ieder persoon die, in het bij het vorig artikel bepaalde ambt, een regelmatige aanstelling heeft bekomen.

ART. 3.

Tijdelijke beambten mogen slechts aangeworven worden voor een bepaalden termijn en voor buitengewone werkzaamheden.

Hun toestand wordt geregeld volgens de bepalingen van de wetten op de bedienden- of arbeidsovereenkomsten.

ART. 4.

Het openbaar ambt sluit in zich wederzijdsche verplichtingen tusschen de overheid en de beambten. De uitoefening er van mag nooit worden geschorst.

HOOFDSTUK II.

Grondverplichtingen van den openbaren ambtenaar.

ART. 5.

De openbare ambtenaar is tot normale dienstverrichtingen gehouden. Deze worden vastgesteld door het huishoudelijk reglement van ieder bestuur, de bij de tegenwoordige wet ingestelde paritaire commissie voorafgaandelijk gehoord zijnde. Worden van hem buitengewone verrichtingen geëischt, dan is hem daarvoor een billijke vergoeding verschuldigd.

ART. 6.

De openbare ambtenaar is gehouden zijn taak met ijver en stiptheid te vervullen. Hij is verplicht zich te onthouden van alle gedragingen die mochten in strijd zijn met de orga-

IV.

PROPOSITION DE LOI FIXANT LE STATUT
DES FONCTIONNAIRES PUBLICS.

CHAPITRE PREMIER.

De la fonction publique et de ceux qui en sont revêtus.

ARTICLE PREMIER.

Est réputé fonction publique, pour toutes les fins de la présente loi, tout emploi quelconque, conféré d'une manière légale dans une administration de l'Etat, des provinces et des communes, dans les offices créés par la loi ou par le Gouvernement et d'une manière générale dans les institutions ou établissements créés ou à créer relevant des autorités publiques.

ART. 2.

Est fonctionnaire public, toute personne nommée régulièrement à la fonction définie à l'article précédent.

ART. 3.

Il ne peut être engagé d'agents temporaires qu'à terme et pour des travaux extraordinaires.

Leur situation est réglée selon les dispositions des lois sur le contrat d'emploi et de travail.

ART. 4.

La fonction publique crée des obligations réciproques entre l'autorité et les agents. Son exercice ne peut jamais être suspendu.

CHAPITRE II.

Des obligations fondamentales du fonctionnaire public.

ART. 5.

Le fonctionnaire public doit fournir des prestations normales. Celles-ci sont fixées par le règlement d'ordre intérieur de chaque administration, la commission paritaire, créée par la présente loi, préalablement entendue. S'il doit fournir des prestations extraordinaires il y a lieu à juste indemnité.

ART. 6.

Le fonctionnaire public doit remplir sa tâche avec zèle et ponctualité. Il doit s'abstenir de toute activité dont les fins seraient opposées aux lois et aux institutions fonda-

nieke wetten en instellingen van het Belgisch Volk, of die van aard zijn de uitoefening der openbare diensten te schorsen.

ART. 7.

Iedere overtreding van het vorig artikel wordt gestraft, onverminderd de bestuurlijke straffen, met de straffen desgevallend, voor hetzelfde feit, door de strafwetten voorzien.

HOOFDSTUK III.**Loopbaan van de openbare ambtenaren.****ART. 8.**

De loopbaan der openbare ambtenaren wordt ingericht op grond van de bij artikelen 9 en volgende vermelde beginselen.

De vorderingen voortvloeiend uit de aldaar toegekende rechten behoren tot de bevoegdheid van de bij deze wet tot stand gebrachte bestuurlijke paritaire rechtscolleges.

Inrichting van de loopbaan.**ART. 9.**

Het behoort aan de bestuursoverheid, op advies van de paritaire raadgevende commissie, de voorwaarden van programma en den aard der examens te bepalen, om in de besturen te kunnen aangenomen worden en, zoo noodig, voor de bevorderingen in de onderscheidene graden.

ART. 10.

Het aantal te begeven betrekkingen en, eventueel, de datum en de formaliteiten van de examens, worden door de bestuursoverheid vastgesteld, de paritaire commissie gehoord zijnde.

ART. 11.

De bij de artikelen 48 en 49 ingestelde paritaire Commissiën zullen een of meer examen-commissiën tot stand brengen voor het begeven der bestuursambten.

Die commissiën bestaan, voor de helft, uit examinatoren aangeworven onder de leeraars van den onderwijsgraad die voor de examens wordt vereischt, en voor de helft uit ambtenaren door het betrokken bestuur daartoe aangeduid.

Observatoren worden daaraan toegevoegd, afgevaardigd door de het personeel vertegenwoordigende beroepsorganisaties. Deze observatoren vervullen er enkel een taak van toezicht. Hun mandaat wordt niet bezoldigd en is hernieuwbaar. Zij worden aangeduid op voordracht van de bevoegde beroepsorganisaties.

mentales du peuple belge ou tendraient à suspendre l'exercice des services publics.

ART. 7.

Toute contravention au précédent article sera punie d'une peine administrative indépendamment de la peine prévue, le cas échéant, pour le même fait, par les lois pénales.

CHAPITRE III.**De la carrière des fonctionnaires publics.****ART. 8.**

La carrière des fonctionnaires publics est organisée selon les principes énumérés dans les articles 9 et suivants.

Les actions naissant des droits qui y sont conférés sont de la compétence des juridictions paritaires administratives créées par la présente loi.

Organisation de la carrière.**ART. 9.**

Il appartient aux autorités administratives, après avoir pris l'avis de la commission paritaire, de déterminer les conditions de programme et la nature des épreuves pour l'accès aux administrations, et, si de besoin, pour les promotions aux divers grades.

ART. 10.

Les autorités administratives fixent le nombre d'emplois à pourvoir, et, éventuellement, la date et les formalités des épreuves, la Commission paritaire entendue.

ART. 11.

Les Commissions paritaires, prévues par les articles 48 et 49, créeront une ou plusieurs commissions d'examen pour la collation des fonctions administratives.

Ces commissions sont composées pour moitié d'examinateurs recrutés parmi les professeurs du degré d'enseignement exigé pour les épreuves, et pour moitié de fonctionnaires désignés par l'administration intéressée.

Il y est adjoint des observateurs délégués par les organisations professionnelles représentatives du personnel. Ces observateurs ne remplissent qu'une mission de contrôle. Leur mandat est gratuit et renouvelable. Ils sont désignés sur proposition des organisations professionnelles compétentes.

ART. 12.

De aanstelling in vasten dienst is, na het afleggen van een examen, onderworpen aan het vervullen van een proeftijd van zes maanden. Op advies van de bij artikel 48 ingestelde paritaire commissie, kan eventueel, van dezen regel worden afgeweken, mits rekening te houden met den technischen aard der betrekkingen.

De proeftijd wordt bezoldigd op grond van de wedde behorende tot den werkelijken daarmede overeenstemmenden graad.

De eerste geregelde loonsverhooging wordt, op het einde van den proeftijd, toegekend.

ART. 13.

De loopbaan verleent aan de openbare ambtenaren het recht op het, in uitvoering van de tegenwoordige wet uitgevaardigde wetten en Koninklijke besluiten, vastgesteld barema, en het recht op de bevorderingen ingericht naar luid van artikel 17.

Het recht op de wedde omvat het geheel der vastgestelde baremas, daar de geregelde loonsverhoogingen de vrucht zijn van de vereischte ancienniteit berekend volgens den duur der werkelijke diensten en van de verdienste beoordeeld op grond van de door de artikelen 14 en volgende voorgeschreven regelen.

ART. 14.

De verdienste van de openbare ambtenaren dient vermoed. Het tegendeel moet, op legenspraak, worden bewezen ten overstaan van de bij deze wet tot stand gebrachte paritaire rechtscollèges. Om afdoende te zijn, moet dit bewijs op nauwkeurige feiten of bevindingen zijn gegrond.

ART. 15.

Het recht op bevordering omvat het vermogen dat elke ambtenaar bezit om zich aan te bieden, daar waar het bestaat, voor het examen vastgesteld volgens de beginselen vermeld in de artikelen 9 en 10, en dat toegang verleent tot de onmiddellijke hogere betrekkingen, alsmede op het recht dat ieder ambtenaar bezit, welke regelmatig aan dit examen heeft voldaan, om, zoo noodig, door middel van het organisme voor de geschillen, de bevordering op te vorderen.

ART. 16.

De aanschrijving van de openbare ambtenaren en van de tijdelijke beambten der openbare besturen wordt op bijzondere formulieren geboekstaafd. Daarop mogen alleen voorkomen : de vermeldingen betreffende de wijze van dienen en de gedraging der beambten in verband met hunne functie; met dezen verstande dat de beoordeelingen slechts op feiten en nauwkeurige vaststellingen mogen gegrond zijn.

Alleen de door de betrokkenen geteekende formulieren, de oorspronkelijke rechtvaardigingsnota's daaraan gehecht

ART. 12.

L'attribution définitive de la fonction publique est subordonnée après l'épreuve d'entrée, à l'accomplissement d'un stage de six mois. Sur avis de la commission paritaire prévue par l'article 48, il peut être dérogé éventuellement à cette règle en tenant compte de la nature technique des fonctions.

La période de stage est rémunérée sur la base du traitement afférent au grade effectif correspondant.

La première augmentation barémique s'accorde à la fin du stage.

ART. 13.

La carrière confère aux fonctionnaires publics le droit au barème déterminé par les lois et arrêtés royaux pris en exécution de la présente loi et le droit aux promotions, organisé comme il est dit à l'article 17.

Le droit au traitement porte sur l'ensemble des barèmes fixés, les augmentations barémiques étant le fruit de l'ancienneté requise, calculée selon la durée des services effectifs et du mérite apprécié selon les règles prescrites aux articles 14 et suivants.

ART. 14.

Le mérite des fonctionnaires public est présumé. La preuve contraire s'administre contradictoirement devant les juridictions paritaires créées par la présente loi. Pour être concluante, cette preuve doit reposer sur constatations ou faits précis.

ART. 15.

Le droit aux promotions porte sur la faculté de tout fonctionnaire de se présenter, là où elle existe, à l'épreuve fixée selon les principes repris aux articles 9 et 10, donnant accès aux fonctions immédiatement supérieures, et sur le droit de tout fonctionnaire, ayant régulièrement satisfait à cette épreuve, de requérir la promotion par voie contentieuse s'il y échec.

ART. 16.

Le signalement des fonctionnaires publics et des agents temporaires des administrations publiques est établi sur formulaires spéciaux. Seules peuvent y figurer les mentions relatives à la manière de servir et à la conduite des agents dans ses relations avec leur fonction, les appréciations ne pouvant être basées que sur des constatations et faits précis.

Seuls les formulaires signés par les intéressés, les notes justificatives originales y étant annexées, seront soumis

zijnde, zullen onderworpen worden aan de overheid welke, tot zoodanige doeleinden als het naar rechten behoort, door deze wet, met hun onderzoek is belast

ART. 17.

Geen buitengewoon voordeel mag aan een openbaar ambtenaar worden verleend, tenzij voor uitzonderlijke verdienste, behoorlijk vastgesteld volgens de regelen der artikelen 14 en volgende, en in zóoverre dit voordeel geen afbreuk doet aan de rechten van derden. Voor elk afzonderlijk geval, wordt het advies van de Paritaire Commissie vereischt.

ART. 18.

De beschikbaarstelling wegens ontnemen van betrekking, in het belang van den dienst, vloeit voort uit de behoorlijk en op tegenspraak gestaafde vaststelling van de beroepsongeschiktheid van den betrokken openbaren ambtenaar. Zij kan alleen door het bestuurlijk paritair rechtscollege worden uitgesproken.

ART. 19.

De beschikbaarstelling wegens afschaffing van betrekking mag alleen worden uitgesproken op advies van de paritaire Commissie die, op tegenspraak, het administratief nut van deze afschaffing doet blijken.

Van de beslissingen kan in beroep worden gegaan voor het Hof van Bestuurlijke Geschillen.

Tot vrijwaring van zijne rechten op wedde- en graadsbevordering, wordt de openbare ambtenaar die beschikbaar werd gesteld wegens afschaffing van betrekking, geacht zijn loopbaan fictief voort te zetten.

Hij moet zich tot de beschikking houden van de bestuurlijke overheid, voor alle eventuele betrekkingen strookende met die welke hij bekleedde.

ART. 20.

De heerschende reglementen betreffende zoowel de beschikbaarstelling wegens ontneming van betrekking, in het belang van den dienst, als wegens afschaffing van betrekking, zullen worden herzien en samengeordend, de paritaire Commissie gehoord zijnde.

ART. 21.

Aan de loopbaan van een openbaar ambtenaar kan geen einde gemaakt worden, tenzij om de volgende oorzaken :

- 1° Oppensioenstelling;
- 2° Ontslag.

ART. 22.

De minimum- en maximum-leeftijden voor de oppensioenstelling wordt door de wet bepaald.

De algemeene regeling van de pensioenen der openbare ambtenaren zal worden herzien en samengeordend, de paritaire Commissie gehoord zijnde.

aux autorités chargées par la présente loi de leur examen pour toutes fins de droit.

ART. 17.

Il ne peut être accordé aucun avantage ou aucune promotion extraordinaire à un fonctionnaire public que pour mérite exceptionnel dûment établi selon les règles des articles 14 et suivants et pour autant que cet avantage ne porte aucun préjudice aux droits des tiers. L'avis de la commission paritaire est requis en chaque cas d'espèce.

ART. 18.

La mise en disponibilité pour retrait d'emploi, dans l'intérêt du service, résulte de la constatation, dûment et contradictoirement établie, de l'incapacité professionnelle du fonctionnaire public intéressé. Elle ne peut être prononcée que par la juridiction paritaire administrative.

ART. 19.

La mise en disponibilité par suppression d'emploi ne peut être prononcée que de l'avis de la commission paritaire, établissant contradictoirement l'utilité administrative de cette suppression.

Les décisions sont susceptibles d'appel devant la Cour du Contentieux administratif.

A titre conservatoire de ses droits à l'avancement et aux promotions, le fonctionnaire public mis en disponibilité par suppression d'emploi, est censé poursuivre fictivement sa carrière.

Il doit se trouver à la disposition de l'autorité administrative pour toutes fonctions éventuelles correspondantes à celles qu'il occupait.

ART. 20.

Les règlements en vigueur relatifs, tant à la mise en disponibilité par retrait d'emploi dans l'intérêt du service que par suppression d'emploi, seront révisés et coordonnés, la Commission paritaire entendue.

ART. 21.

Il ne peut être mis fin à la carrière d'un fonctionnaire public, que pour les causes suivantes :

1. Mise à la retraite.
2. Révocation.

ART. 22.

Les âges minimum et maximum de la mise à la retraite sont fixés par la loi.

Pour tout ce qui concerne le régime général des pensions des fonctionnaires publics, la commission paritaire sera entendue.

Alle geneeskundige en bestuurlijke Commissiën welke tusschenkomen bij het vaststellen van de grondslagen en van het bedrag van het pensioen, zullen tot stand worden gebracht ten einde te voldoen aan het pariteitsbeginsel van belangenvertegenwoordiging.

ART. 23.

Het pensioenstelsel doet, bij den persoon van den gepensioneerde, een burgerlijk recht ontstaan op het vastgesteld pensioen.

Dit recht gaat in op den datum van de oppensioenstelling.

Disciplinaire regeling.

ART. 24.

De titularissen van de in het eerste artikel opgesomde openbare ambten, die de hun opgelegde verplichtingen niet nakomen of de waardigheid van hun ambt in opspraak brengen, kunnen deswege disciplinair worden gestraft. Het stelsel dienaangaande zal worden herzien, de paritaire Commissie gehoord zijnde.

Echter, zal de disciplinaire regeling van het personeel der gemeentebesturen en der onder hun gezag geplaatste of te plaatsen inrichtingen, rekening houdende met de bestaande wetten en reglementen en der beginselen vermeld in de artikelen 5, 6, 7, 14, 16, 25 en 26 van deze wet, worden herzien en samengeordend. Deze herziening en die samenordering zullen bewerkstelligd worden, binnen het verloop van twaalf maanden na de afkondiging van de tegenwoordige wet.

Burgerlijke en bestuurlijke verantwoordelijkheid der ambtenaren.

ART. 25.

De openbare ambtenaar is slechts burgerlijk aansprakelijk voor zijn zwaar vergrijp. De burgerlijke vordering is praëjudicieel aan elken bestuurlijken maatregel, deze tot de uitsluitende bevoegdheid behoorende van het bij de artikelen 39 en 40 ingesteld paritair bestuurlijk rechtscollege, behalve indien de burgerlijke vordering een gevolg is van de strafvordering.

De buitenvervolginstelling ter zake van strafvordering, heeft als gevolg het vervallen verklaren van de bestuurlijke sancties, welke men mocht hebben genomen, en den betrokken ambtenaar in de volheid zijner rechten te herstellen.

ART. 26.

De openbare ambtenaar is aansprakelijk voor zijn licht vergrijp tegenover het paritair bestuurlijk rechtscollege.

Toutes les commissions médicales et administratives intervenant à l'établissement des bases et du taux des pensions seront constituées en vue de satisfaire au principe de la parité de représentation des intérêts.

ART. 23.

Le régime des pensions crée un droit civil dans le chef du pensionné sur la pension fixée.

Ce droit s'ouvre à la date de la mise à la retraite.

Du régime disciplinaire.

ART. 24.

Les titulaires des fonctions publiques énumérées à l'article premier qui manquent aux devoirs de leur charge ou qui compromettent la dignité de leur carrière sont passibles de peines disciplinaires. Le régime en sera révisé, la Commission paritaire entendue.

Toutefois, le régime disciplinaire du personnel des administrations communales et des établissements créés ou à créer relevant de leur autorité sera révisé et coordonné en tenant compte des lois et règlements existants et des principes repris sous les articles 5, 6, 7, 14, 16, 25 et 26 de la présente loi. Cette révision et cette coordination seront effectuées dans les douze mois de la promulgation de la présente loi.

De la responsabilité civile et administrative des fonctionnaires.

ART. 25.

Le fonctionnaire public ne répond civilement que de sa faute lourde. L'action civile est préjudicielle à toute mesure administrative, celle-ci étant de la compétence exclusive de la juridiction paritaire administrative instituée par les articles 39 et 40, sauf si l'action civile est consécutive à l'action publique.

Le non-lieu intervenu dans l'action publique a pour effet de rendre caduques les sanctions administratives qui auraient été prises et de restaurer le fonctionnaire intéressé dans l'intégralité de ses droits.

ART. 26.

Le fonctionnaire public répond de sa faute légère devant la juridiction paritaire administrative.

Bezoldiging der ambtenaren, — hun bijverdiensten.**ART. 27.**

De organieke wedden en salarissen van de openbare ambtenaren omvatten een aanvangsminimum, een maximum en tusschenliggende verhoogingen wegens ancienniteit, samengaan met de verdienste geschat volgens de door de artikelen 14 en volgende voorgeschreven regelen.

Het geheel van de aldus bepaalde vergelding, maakt een recht uit, dat bij de werkelijke indiensttreding ontstaat.

ART. 28.

De grondwedden en -salarissen van elke reeks van openbare ambtenaren moeten overeenstemmen met het begrip van het bestaansminimum.

ART. 29.

De wedden en salarissen van de openbare ambtenaren schommelen, naar evenredigheid en naar schijven, volgens een aanwijzend cijfer van de levensduurte aangenomen na advies van de paritaire Commissie.

ART. 30.

De berekening van de bestanddeelen die als grondslag moeten dienen voor de wedden en salarissen alsmede voor derzelfde mobiliteit, behoort tot de bevoegdheid van de door deze wet ingestelde paritaire Commissie.

ART. 31.

Alle cumulatie van wedden en pensioenen, van wedden of van pensioenen onderling, ten bezware van om 't even welke begroting, is verboden. Van dien regel kan slechts worden afgeweken bij in Ministerraad genomen Koninklijk besluit, de paritaire Commissie gehoord zijnde.

ART. 32.

Overturen gedaan, zoowel door een openbaar ambtenaar als door een tijdelijk beambte, eischen vergelding. De bedragen er van worden bepaald al naar den aard der werkzaamheden, als naar den graad der betrokkenen, de paritaire Commissie gehoord zijnde.

ART. 33.

Zoowel aan de openbare ambtenaren als aan de tijdelijke beambten, worden toeslagen verleend, wegens gezinslast, onderverdeeld in geboortetegemoetkomingen en in kindertoeslagen. De grondeijfers, de duur van hunne toekenning, de regelen van hunne aanpassing aan de levensduurte, worden — na advies van de paritaire Commissie — bepaald volgens aangenomen algemeene beginselen, voor hetgeen betreft de onder de artikelen 30 en 31 van deze wet bedoelde wedden.

De la rétribution des fonctionnaires et de ses accessoires.**ART. 27.**

Les traitements et salaires organiques des fonctionnaires publics comprennent un minimum de début, un maximum et des augmentations intercalaires attribuées à l'ancienneté, combinée avec le mérite apprécié selon les règles prescrites aux articles 14 et suivants.

L'ensemble de la rétribution ainsi défini constitue un droit naissant à l'entrée effective en service.

ART. 28.

Les traitements et salaires de base de chaque catégorie de fonctionnaires publics doivent correspondre à la notion du minimum vital.

ART. 29.

Les traitements et salaires des fonctionnaires publics oscillent proportionnellement et par tranches, selon un nombre-indice du coût de la vie, adopté après avis de la commission paritaire.

ART. 30.

Le calcul des éléments de base et de mobilité des traitements et salaires relève de la compétence de la commission paritaire instituée par la présente loi.

ART. 31.

Tout cumul de traitements et de pensions, de traitements ou de pensions entre eux, à charge de quelque budget que ce soit, est interdit. Il ne peut être dérogé à cette règle que par arrêté royal, délibéré en conseil de ministres, la commission paritaire entendue.

ART. 32.

Tout travail supplémentaire, presté tant par un fonctionnaire public que par un agent temporaire, doit être rétribué; les taux sont fixés, selon la nature des prestations, le grade des intéressés, la commission paritaire entendue.

ART. 33.

Il est attribué, tant aux fonctionnaires publics, qu'aux agents temporaires, des indemnités pour charge de famille, se subdivisant en indemnité de naissance et en allocations familiales. Les taux de base, la durée de leur octroi, les règles de leur adaptation au coût de la vie sont déterminés, sur avis de la commission paritaire, selon les principes généraux admis en ce qui concerne les traitements, repris aux articles 30 et 31 de la présente loi.

De bestaande regelen omtrent de toekenning van gezegde toeslagen blijven behouden.

ART. 34.

Onder dezelfde voorwaarden van advies en van voorbereiding, wordt een verblijfsvergoeding toegekend aan de openbare ambtenaren en aan de tijdelijke beambten der openbare besturen, in de bij Koninklijk besluit te bepalen gewesten of agglomeraties, de paritaire Commissie gehoord zijnde.

ART. 35.

Al de van kracht zijnde regelen omtrent de persoonlijke vereischten voor de toekenning, de vatbaarheid voor beslag, de uitkeering van de bij artikelen 33 en 34 voorziene toeslagen, worden behouden.

ART. 36.

Voor de besturen waar het dragen van een dienstuniform wordt vereischt, worden paritaire beheer-Comités voor het kledingsfonds tot stand gebracht, de paritaire Commissie gehoord zijnde.

Deze Comités maken het organiek reglement op van het kledingsfonds.

Verlof.

ART. 37.

Ieder openbaar ambtenaar geniet een jaarlijksch vacantie-verlof, waarvan de duur, die verschilt naar de ancienniteit, wordt bepaald, op advies van de bestendige paritaire Commissie.

Deze duur mag echter niet minder bedragen dan acht werkdagen, gedurende den proeftijd, — dan vijftien werkdagen, na dien proeftijd.

Voor de toepassing van dit artikel, worden de tijdelijke beambten met de openbare ambtenaren gelijkgesteld.

ART. 38.

De huishoudelijke reglementen van de openbare besturen, door de bestendige paritaire Commissie herzien, zullen de wijze regelen waarop verlofdagen voor in bepaalde gevallen of om persoonlijke aangelegenheden kunnen worden toegestaan.

HOOFDSTUK IV.

Paritaire rechtscolleges in ambtenarenzaken.

ART. 39.

In elk ministerieel departement, in elken van den Staat afhangenden dienst, in elke provincie en in de gemeenten met meer dan 50,000 inwoners, wordt een paritair rechts-

Les règles existantes quant à l'attribution des dites indemn  t  s, sont maintenues.

ART. 34.

Il est alloué, sous les mêmes conditions, d'avis et d'élaboration, une indemn  t   de résidence aux fonctionnaires publics et aux agents temporaires des administrations publiques dans les régions ou agglomération à déterminer par arrêté royal, la commission paritaire entendue.

ART. 35.

Toutes les règles en vigueur relatives aux conditions individuelles d'octroi, à la saisissabilité, à la liquidation des indemn  t  s prévues aux articles 33 et 34 sont maintenues.

ART. 36.

Pour les administrations requérant le port d'un uniforme de service, il sera créé, à l'intervention de la Commission paritaire, des comités paritaires de gestion des masses d'habillement.

Ces Comités établiront le règlement organique de la masse.

Des congés.

ART. 37.

Tout fonctionnaire public jouit d'un congé annuel de vacances, dont la durée, variable selon l'ancienneté, est fixée sur avis de la commission paritaire permanente.

Toutefois cette durée ne peut être inférieure à huit jours ouvrables pendant la période de stage; à quinze jours ouvrables après ce temps.

Les agents temporaires sont assimilés aux fonctionnaires publics pour l'application du présent article.

ART. 38.

Les r  glementes d'ordre intérieur des administrations publiques, révisés par la Commission paritaire permanente, prévoiront les conditions d'octroi des congés de circonstances ou de convenance personnelle.

CHAPITRE IV.

Des juridictions paritaires administratives.

ART. 39.

Il est créé dans chaque département ministériel, dans chaque office dépendant de l'Etat, dans chaque province et dans les communes de plus de 50,000 habitants, une juri-

college opgericht, geplaatst onder het voorzitterschap van een magistraat genomen onder de rechters van de rechtbanken van eersten aanleg en, in gelijke deelen, samengesteld uit rechters, voor een hernieuwbaren termijn van drie jaar, benoemd door den Koning, uit lijsten opgemaakt door de openbare besturen en door de Rijks-beroepsorganisaties die het meest het personeel vertegenwoordigen, zooals die in de artikelen 53 en volgende zijn bepaald.

ART. 40.

Voor de gemeenten met min dan 50,000 inwoners, wordt in elk bestuurlijk arrondissement een paritair rechtscollege opgericht, volgens de regelen voorzien bij artikel 39. De zetel er van wordt zoodanig samengesteld dat, in elke zooals die in de artikelen 53 en volgende zijn bepaald, lijke overheid verzekerd zij.

ART. 41.

De paritaire rechtscolleges kunnen zich in bijzondere kamers inrichten voor het bediendenpersoneel en voor het werkliedenpersoneel.

ART. 42.

De paritaire rechtscolleges doen uitspraak in eersten aanleg over al de vorderingen voortvloeiende uit de tegenwoordige wet en uit het disciplinair statuut, die gevolgen van materieelen en professionneelen aard voor de betrokken ambtenaren medebrengen. Het beroep er van wordt door het Hof van Bestuurlijke Geschillen ontvangen. Voor alle overige aanvragen, doen de paritaire rechtscolleges uitspraak in eersten en in laatsten aanleg.

ART. 43.

De paritaire rechtscolleges nemen kennis van alle voorzieningen genomen krachtens de wetten van 30 Juli 1903 en van 6 Augustus 1909 op de vastheid der gemeentelijke bedieningen en van 21 December 1927, op de wedden van het gemeentelijk en provinciaal personeel.

Het beroep van de op die voorzieningen verleende uitspraken behoort tot de bevoegdheid van het Hof voor Bestuurlijke geschillen.

ART. 44.

De rechtspleging vóór deze rechtscolleges is kosteloos en geschiedt zonder tusschenkomst van pleitbezorger. De wet op het gebruik der talen in gerechtszaken is toepasselijk op al de paritaire rechtscolleges in ambtenarenzaken.

ART. 45.

De openbare ambtenaren hebben het recht vóór gezegde rechtscolleges in rechte op te treden, als eischer zoowel als verweerder. De uitoefening van dit recht is aan geene voorafgaande machtiging onderworpen.

diction paritaire, placée sous la présidence d'un magistrat pris parmi les juges des tribunaux de première instance et composée en parties égales de juges désignés pour un terme renouvelable de trois années par le Roi sur des listes formées par les administrations publiques et par les organisations professionnelles nationales les plus représentatives du personnel, telles qu'elles sont définies aux articles 53 et suivants.

ART. 40.

Pour les communes de moins de 50,000 habitants, il est créé une juridiction paritaire, selon les règles reprises à l'article 39, par arrondissement administratif. Le siège en est constitué de façon à assurer, en chaque affaire, la représentation de l'autorité communale intéressée.

ART. 41.

Les juridictions paritaires peuvent s'organiser en chambres spéciales pour le personnel employé et pour le personnel ouvrier.

ART. 42.

Les juridictions paritaires statuent en premier ressort sur toutes les actions découlant de la présente loi et du statut disciplinaire, entraînant des conséquences d'ordre matériel et professionnel pour les fonctionnaires intéressés. L'appel en est reçu par la Cour du Contentieux administratif. Les juridictions paritaires statuent en premier et dernier ressort sur les autres demandes.

ART. 43.

Les juridictions paritaires connaissent de tous les recours ouverts par les lois du 30 juillet 1903 et du 6 août 1909 sur la stabilité des emplois communaux et du 21 décembre 1927 sur les traitements du personnel communal et provincial.

L'appel des sentences rendues sur ces recours est de la compétence de la Cour du Contentieux administratif.

ART. 44.

La procédure devant ces juridictions est gratuite et se fait sans ministère d'avoué. La loi sur l'emploi des langues en matière judiciaire s'applique à toutes les juridictions paritaires administratives.

ART. 45.

Les fonctionnaires publics ont le droit d'ester devant les dites juridictions, tant en demandant qu'en défendant. L'exercice de ce droit n'est soumis à aucune autorisation préalable.

ART. 46.

De openbare ambtenaren verschijnen in persoon of door hun raadsman. De keuze van dien raadsman is vrij, onverminderd de beperkende bepalingen voorzien in de artikelen der gemeentewet en der provinciale wet.

ART. 47.

Bij elk dezer rechtscolleges is een griffie opgericht, alwaar de bestuursbundels van de openbare ambtenaren geconsigneerd zijn. Van deze bundels kunnen, te allen tijde, de openbare ambtenaren, hetzij persoonlijk, hetzij door hun raadsman, ter plaatse kennis nemen.

Hun wordt een vordering mogelijk gemaakt, om de op hun bundel aangebrachte inschrijvingen te doen wijzigen of schrappen.

HOOFDSTUK V.

Bestendige paritaire Commissie.

ART. 48.

Een bestendige paritaire Commissie wordt ingesteld, welke namelijk voor opdracht heeft : het stelsel der wedden en pensioenen te regelen, — de werkmethode aan te passen, de materiele en zedelijke inrichting der diensten, de voorwaarden van toelating en van bevorderingen in de besturen, — den omvang en den omslag van het bestuurlijk effectief, alsmede alle quaestien die het personeel recht- of onrechtstreeks aanbelangen.

De Commissie vermag bijzondere subcommissiën op te richten, hetzij voor elk ministerieel departement, hetzij voor de bestudeering van tot hare bevoegdheid behorende quaestien.

ART. 49.

De Commissie bestaat, in even getal, enerzijds, uit de secretarissen-generaal der ministerieele Departementen, en van door de provinciale en gemeentelijke overheid aangewezen ambtenaren; anderzijds, uit de afgevaardigden van de meest representatieve beroepsinrichtingen van het personeel, zooals die bij artikelen 53 en volgende werden omschreven.

Een gelijk aantal leden zal een voldoende kennis moeten hebben van de Nederlandsche taal, enerzijds, en van de Fransche taal, anderzijds.

ART. 50.

Het advies van de Commissie wordt vereischt over al de zaken waarvoor zij bevoegd is; de ministers zullen voor de Kamers verantwoorden voor de aan deze adviezen gegeven gevolgen.

ART. 51.

De Commissie vergadert ten minste eens in de maand of op aanvraag van de deelnemende organismen. Zij stelt haar huishoudelijk reglement vast.

ART. 46.

Les fonctionnaires publics comparaissent en personne ou par leur conseil. Le choix de ce conseil est libre, sans préjudice des dispositions restrictives reprises aux articles de la loi communale et de la loi provinciale.

ART. 47.

Un greffe est constitué, près chacune de ces juridictions, où seront consignés les dossiers administratifs des fonctionnaires publics, lesquels pourront en tout moment en prendre connaissance, personnellement ou par l'organe de leur conseil, sans déplacement des pièces.

Une action leur est ouverte aux fins de modifications ou de radiations des inscriptions portées à leur dossier.

CHAPITRE V.

De la Commission paritaire permanente.

ART. 48.

Il est institué une commission paritaire permanente, ayant pour attribution notamment l'organisation du régime des traitements et pensions, l'adoption des méthodes de travail et l'organisation matérielle et morale des services; les conditions d'accès et de promotions dans les administrations, le volume et la répartition de l'effectif administratif, ainsi que toutes questions intéressant directement, ou indirectement, le personnel.

La commission pourra créer des sous-commissions spéciales soit par département ministériel, soit pour l'étude de questions dépendant de sa compétence.

ART. 49.

La commission est composée en nombre égal, d'une part, des secrétaires généraux des départements ministériels et de fonctionnaires désignés par les autorités provinciales et communales; d'autre part, des délégués des organisations professionnelles les plus représentatives du personnel, telles qu'elles sont définies aux articles 53 et suivants. Il y aura un nombre égal de membres ayant une connaissance suffisante de la langue flamande et de membres ayant une telle connaissance de la langue française.

ART. 50.

L'avis de la commission est requis sur toutes les matières de sa compétence; les ministres justifieront devant les Chambres des suites réservées à ces avis.

ART. 51.

La commission se réunit au moins mensuellement ou sur demande d'un des organismes membres. Elle arrête son règlement d'ordre intérieur.

ART. 52.

Voor de gelijkaardige zaken, afhangende van de bevoegdheid der provinciale en gemeentelijke machten, zullen de bij de artikelen 39 en 40 opgerichte paritaire rechtscolleges zich aanstellen tot bestendige paritaire Commissie.

In deze hoedanigheid, zullen zij hun ontwerpen van besluiten, van wenschen of van adviezen voor eventueele samenordering, aan de bij artikel 48 opgerichte Commissie overmaken.

Het advies dezer commissiën wordt vereischt voor alle zaken die binnen hunne bevoegdheid vallen; de provinciale of de gemeentelijke overheden zullen vóór de provincieraden of de gemeenteraden verantwoordelijk voor de aan dit advies gegeven gevolgen.

De bij artikel 15 der wet van 21 December 1927 opgerichte provinciale raadgevende Commissiën zijn opgeheven.

HOOFDSTUK VI.

Beroepsorganisatie van de openbare ambtenaren.

ART. 53.

De openbare ambtenaren hebben het recht zich in syndicale beroepsverenigingen in te richten. De uitoefening van dit recht mag aan geen voorafgaande machtiging worden onderworpen, onverminderd echter de bepalingen van artikel 6. Het Hof van Bestuurlijke Geschillen neemt kennis van de overeenstemming van de statuten dezer verenigingen, met de in gezegd artikel 6 omschreven verplichtingen.

De tijdelijke beambten genieten dezelfde rechten.

ART. 54.

De syndicale beroepsorganisaties, onder voorrecht van artikel 53 opgericht, genieten rechtspersoonlijkheid, mits zij daartoe een aanvraag indienen en een exemplaar van hun statuten neerleggen ter griffie van het Hof van Bestuurlijke geschillen.

ART. 55.

Mogen alleen aan de oprichting van de paritaire bestuurlijke rechtscolleges alsmede van de bestendige paritaire Commissie deelnemen, de syndicale inrichtingen van openbare ambtenaren, die rechtspersoonlijkheid bezitten. Zij moeten bij een Rijks-arbeidersverbond aangesloten zijn.

Bijkomende bepaling.

ART. 56.

Al de wetten, Koninklijke besluiten en andere organieke en reglementaire bepalingen ter zake, worden alleen behouden, in zoo verre zij met de tegenwoordige wet overeenstemmen.

ART. 52.

Pour les matières similaires, relevant de la compétence des pouvoirs provinciaux et communaux, les juridictions paritaires créées par les articles 39 et 40 se constitueront en commission paritaire permanente.

En cette qualité, elles adresseront leurs projets de résolution, de vœux ou d'avis à la Commission créée par l'article 48, aux fins de coordination éventuelle.

L'avis de ces commissions est requis sur toutes les matières de leur compétence; les autorités provinciales ou communales justifieront devant les conseils provinciaux ou communaux des suites réservées à ces avis.

Les commissions consultatives provinciales créées par l'article 15 de la loi du 21 décembre 1927 sont supprimées.

CHAPITRE VI.

De l'organisation professionnelle des fonctionnaires publics.

ART. 53.

Les fonctionnaires publics ont le droit de s'organiser en associations professionnelles syndicales. L'exercice de ce droit ne peut être subordonné à aucune autorisation préalable, sans préjudice toutefois des dispositions de l'article 6. La Cour du Contentieux administratif connaît de la conformité des statuts de ces associations avec les obligations définies au dit article 6.

Les agents temporaires jouissent des mêmes droits.

ART. 54.

Les organisations syndicales professionnelles, créées au bénéfice de l'article 53, sont revêtues de la personnification civile à condition qu'elles en fassent la demande et qu'elles déposent un exemplaire de leurs statuts au greffe de la Cour du Contentieux administratif.

ART. 55.

Peuvent participer à la constitution des juridictions paritaires administratives ainsi que de la commission paritaire permanente, les seules organisations syndicales de fonctionnaires publics, revêtues de la personnification civile. Elles doivent être affiliées à une Confédération nationale de Travailleurs.

Disposition additionnelle.

ART. 56.

Les lois, arrêtés royaux et autres mesures organiques et réglementaires de la matière ne sont maintenus qu'en ce qu'ils ont de conforme avec la présente loi.

Overgangsbepalingen.**ART. 57.**

Alwie een tijdelijke benoeming in een vasten dienst heeft bekomen en, op het oogenblik van de afkondiging dezer wet, vijf jaar werkelijken dienst telt, zal als titularis met een vaste benoeming worden aangezien.

ART. 58.

De tegenwoordige wet mag geen enkel recht verkorten, verworven uit kracht van vroegere wetten en reglementen.

Dispositions transitoires.**ART. 57.**

Toute personne ayant été l'objet d'une nomination temporaire dans un service permanent, et possédant, au moment de la promulgation de la présente loi, cinq années de service effectif, sera considérée comme titulaire d'une nomination à titre définitif.

ART. 58.

Le présente loi ne portera préjudice à aucun droit acquis en vertu de l'application des lois et règlements antérieurs.

H. MARCK,
H. HEYMAN,
F. MATHIEU,
R. DE BRUYNE,
S. WINANDY,
H. VERGELS.